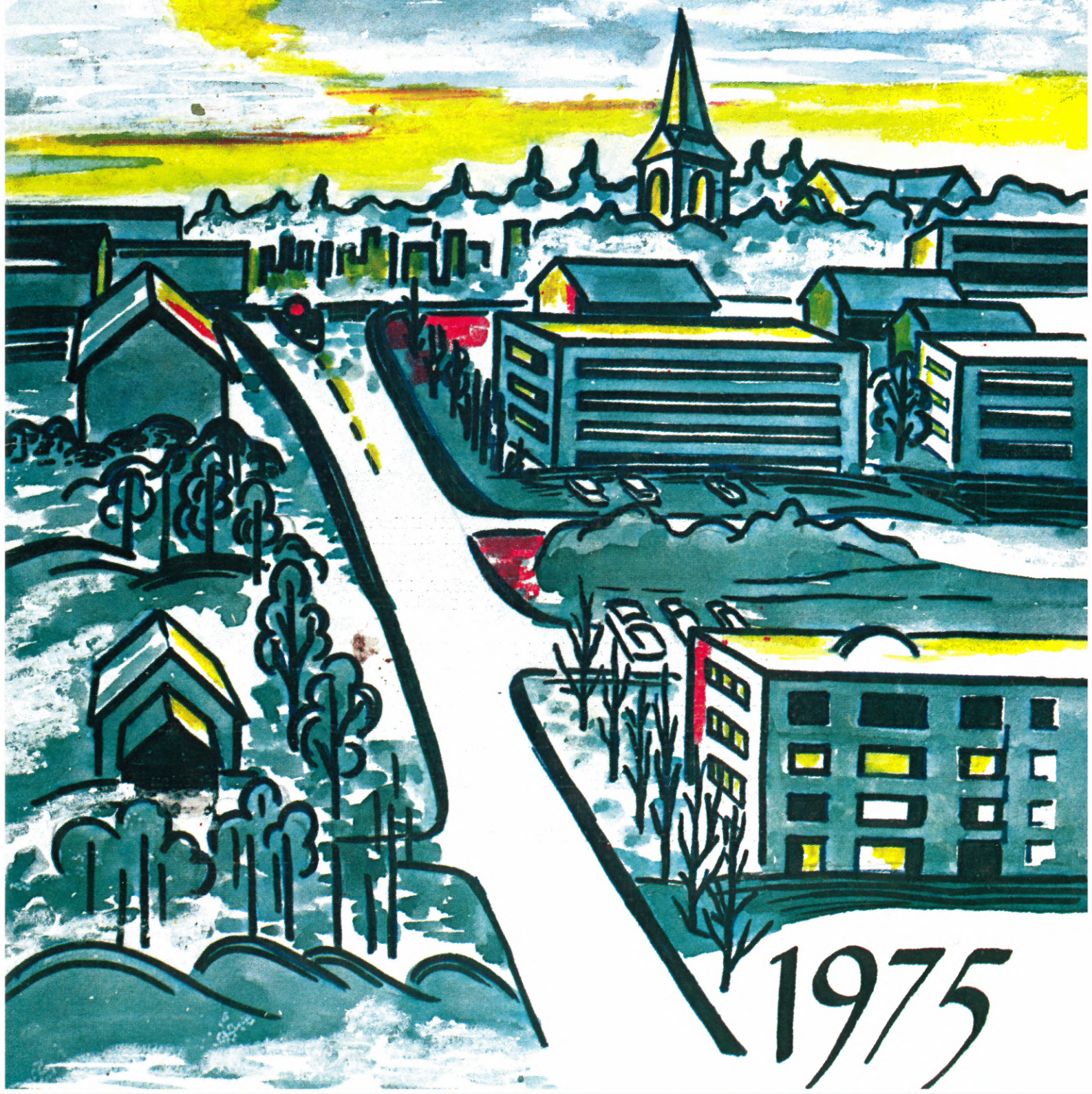
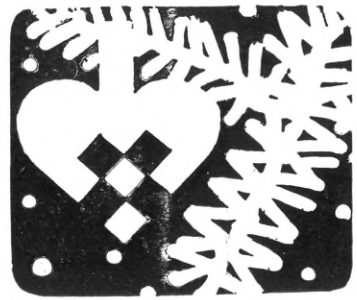

Varkanon Joulu

HYVIÄ JOULU- OSTOKSIA

TULE KAIKKIEN K-KAUPPAAN

ME TARJOAMME JOKAISELLE ASIAKKAALLE
SAMAT EDUT: PARHAITA LAATUTUOTTEITA,
EDULLISET HINNAT, HYVÄN PALVELUN.

Tule ja tee hyvät jouluostokset

K-KAUPPA
ON KAIKKIEN
KAUPPA

KIVINIEMI

Puh. vaihde
2222
39700 Parkano

PARKANON JOULUN AVUSTAJAKILPAILU

Kotiseutuaiheisen julkaisuaineiston saamiseksi Parkanon Joulu julistaa lukijoilleen ja kaikille avustajakilpailun. Tällä kertaa voivat kysymykseen tulla:

1. **KOTISEUTUAIHEISET KIRJOITUKSET JA RUNOT.** Erikoisen toivottavia ovat huumoripitoiset pakinat, mutta myös muunsävyiset kirjoitelmat ovat tervetulleita. Ohjepituus kaksi konekirjoitusliuskaa.
2. **VALOKUVASARJAT TAI YKSITTAISET KUVAT JA PIIRROKSET** esim. henkilöistä, työtavoista, rakennuksista, luonnonkohteista tai tämän päivän muuttavasta kehityksestä kotiseudulla. jne.
3. **TALLETETUT KANSANLAULUT**, kirjoitetut tai nauhalle otetut. Lähde mainittava. Paikkakunnalla tiedetään vielä olevan vanhojen muistissa piirilauluja, uittomiesten viisuja ja ehkä myös tuutulauluja sekä hengellisiä lauluja.
4. **IDEAT JA EHDOTUKSET**, jotka koskevat lehden sisältöä ja kehittämistä. Kotiseutulehdessä tarvitaan kaikkien tukea ja oivalluksia. Osallistu siis ja lähetä kilpailuvastaus 28. 2. -76 mennessä osoitteella Kauppalankirjasto, 39700 Parkano.

Kussakin sarjassa jaetaan kolme rahapalkintoa ja lehdessä käytettävistä aiheista maksetaan 10 mk julkaisupalkkio.

Kilpailun tuomariston valitsee lehden toimituskunta.

PARKANON JOULU

Parkanon Jouluku

NUMERO 4.

JULKAISIJA

Parkanon Nuorisoseura

TOIMITUS

Arvi A. Koivisto,	päätoimittaja
Eero Koivisto	
Juhani Käenmäki	
Toini Kosola,	kansi
Juhani Nuijanmaa,	ilmoitukset
Heikki Vilppala	
Heikki Kuusijoensuu	
Martta Rantala,	levikki
Tarja Viitasalo,	rahastonhoito

LUKIJALLE

Sinulla on nyt kädessäsi neljäs numero Parkanon Jouluku. Sen ovat entiseen tapaan tehneet amatöörikirjoittajat ja kuvittajat ilman palkkaa. He ovat väkeä, jotka arvostavat sitä seikkaa, että tällainen jouluaiheinen kotiseutujulkaisu kerran vuodessa paikkakunnallamme ilmestyy. Ilmoittajat taas ovat tehneet mahdolliseksi kirjapainon esittämän painatuslaskun maksamisen. Lehden ostajan markat ovat niitä, jotka ehkä muodostavat pienen, nuorisoi-

toimintaan käytettävän voiton. Kaikille mainituille mukana olleille parhaimmat kiitokset.

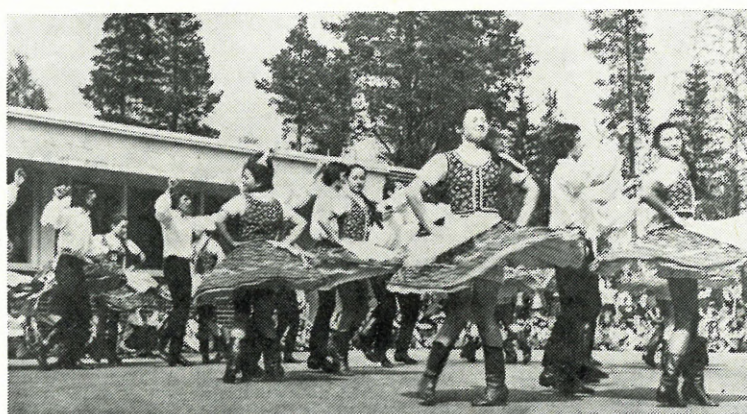
Lehden sisällön muotoutumisesta kerrottakoon, että aikaisempia kirjoittajia pyydettiin vuosi sitten ehdottamaan aiheita ja kirjoittajia tätä numeroa varten. Noin puolet sisällöstä on saatujen vihjeiden perusteella hankittu. Viimevuotinen lukijakilpailu antoi oman osansa ja joitakin juttuja on vielä pyydetty toimituskunnan oman harkinnan

mukaan.

Lukijoiden toivotaan edelleen olevan ideoineen tätä lehteä tekemässä. Parhaan mahdollisuuden mukana oloon tarjoaa toisaalla lehdessä jälleen julistettu lukijakilpailu, johon valmiin, julkaisukelpoisen aineiston ohella, ovat pelkät aihevihjeetkin tervetulleita. Myös rakentavasta arvostelusta on toimitajakunta kiitollinen.

Kirjoittamiin;

Arvi A. Koivisto

Parkanon Nuorisoseuran kuluneen vuoden toiminnassa oli eräs huomattavimpia tapahtumia unkarilaisen Jászberényin kansantanssiryhtyeen vierailu toukokuussa. Nuorisoseura toimi vierailun isäntänä yhdessä eräiden muiden järjestöjen kanssa. Kuvassa vieraat vauhdissa Parkanon kansalaiskoulun pihalla.

Huomaa viereisellä sivulla julistettu lukijakilpailu.

” TE LÖYDÄTTE LAPSEN ”

Luuk. 2: 12

Koettelemusten ajat olivat kohdanneet Israelin ja Juudan kansaa. Rooman maailmanvalta oli alistanut, maan toisensa jälkeen valtansa alle. Keisari Augustukselta oli lähtenyt käsky koko maailman verolle panosta. Työttömyys ja raskas verotus ahdisti monia ihmisiä, varsinkin työläisiä ja nuoria perheitä. Eräs tällainen perhe oli rakennusmies Joosefin ja hänen nuoren vaimonsa. Esikoinen oli tulossa ja keisarin määräys sattui mahdollisimman hankalaan aikaan, mutta käskyä ei käynyt uhmaaminenkaan. Joosef vaimoineen liittyi siihen ihmisvirtaan, joka verollepanon johdosta oli liikkeellä. Beetlehemissä nuori perhe joutui kokemaan tämän maailman kylmyyden. Turhaan Joosef kolkutti oville pyrkien sisään. Kaikkialla oli täyttä ja Marian synnytyspoltot olivat alkaneet. Häätäntynyt Joosef sai vihdoin paikan eläinsuojassa, jonka rehukaukalosta tuli esikoisen ensimmäinen vuode.

Beetlehemin läheisellä kedolla paloi pieni tuli, sen ympärillä paimenet pysyttelivät valveilla, kuunnellen yölin-

tujen ja heinäsirkkojen laulua. Harvaksen vaihdettiin ajatuksia siitä mitä Rooman legionien läsnäolo merkitsi. Silloin yht’äkkiä kirkas olento seisoi heidän edessään ja rauhallinen ääni sanoi ”Älkää peljätkö minä ilmoitan teille suuren ilon, joka on tuleva kaikelle kansalle; teille on tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra, Daavidin kaupungissa. Ja tämä teille merkinä: te löydätte lapsen kapaloituna ja seimessä makaamassa.” Koko taivas loisti heidän ylänsä ja ihmeelliset sävelet julistivat Jumalan kunniaa ja rauhaa ihmisten kesken. Olemmeko nähneet unta vai ovatko enkelit vierailleet luonamme, mitä tämä kaikki merkitsee? Jotain tärkeää Jumalalla oli sanottavaa, mennään katsomaan mitä tämä kaikki merkitsee.

Ja he menivät kiiruhtaen ja löysivät Marian, Joosefin ja lapsen, joka makasi seimessä. Köyhä oli perhe, köyhä ja puutteellinen vuode, mutta suunnaton ilo täytti paimenten sydämen. Minulle on syntynyt Vapahtaja, kiitos ja ylistys Herralle. Pelko oli

poissa. Tilalle oli tullut turvallisuus ja ilo Herrassa.

Meidän päivinämmen monen ihmisen sisintä ahdistaa pelko tulevaisuudesta. Varsinkin nuorten perheiden edessä usein on työttömyyttä, asunnottomuutta, toimeentulonhuolia. Lapsen tulo peljättää ja sen mukanaan tuomat vaikeudet ahdistavat. Katso maailman vapahtajan syntymää, hän tuli kodittomana ja hyljeksittynä mutta toi suuren ilon niille, jotka saivat hänen seimensä ääreen polvistua. Maria sai kokea sekä iloa että surua ja murhetta poikansa tähden. Kuitenkin miljoonat ihmiset ovat uudelleen ja taas uudelleen rientäneet Jeesus lapsen luo ja löytäneet siinä ilon ja rauhan.

Sinulle joka ahdistettuna ja peloissasi ajattelet tulevaisuutta, kuuluu Herran sana, sinä löydät lapsen kapaloituna ja seimessä makaamassa. Siinä on sinun Vapahtajasi ja lunnastajasi. Tee kuten paimenet tekivät, riennä sinäkin tulevana joulun aikana Jeesuksen luo Herran huoneeseen jossa löydät levon sielullesi. Autuaat ne joista voidaan sanoa, hän on löytänyt lapsen.

Antti Hiitti:

Parkanon kehitysmahdollisuuksista

Parkanon kauppala on viime vuosina kehittynyt ripeästi. Se on pientaousaluensa keskus ja omaa kohtalaisen hyvän palveluvarustuksen. Teollisuus, kauppa ja palvelukset ovat pystyneet tarjoamaan työpaikan maa- ja metsätalouden ammatista sekä toiselta paikkakunnalta siirtyneelle. Työpaikkaomavaraisuutemme onkin tällä hetkelä yli 100 %, mikä osoittaa, että työllisyystilanteemme on nyt hyvä. Menossa oleva laskusuhdanne saattaa kuitenkin jo tänä talvena heikentää työllisyyttä, joskin paikkakuntamme suurin työnantaja ilmoittaa,

että laman vaikutus ei heillä vähennä työvoiman määrää vaan työtä on jatkuvasti tarjolla. Myöskin voimakkaasti lisääntyvä turpeennosto tarjoaa jo nyt työpaikkoja ja tulevaisuudessa vielä enemmän.

Mikä sitten vaikuttaa meillä olevaan suotuisaan kehitykseen ja onko kehityksen suotuisalle jatkumiselle edellytyksiä? Paitsi se, että ennestään voimakas kauppa ja teollisuus luovat ympärilleen toimintaa, on talousmaantieteellinen asemamme varsin edullinen. Olemmehan kehitysaluevyöhykkeellä, lähellä sen etelärajaa sekä huo-

mattavien valtakunnallisten liikennevälien solmukohdassa.

Pohjanmaan radan rakentaminen Parkanon kautta muutama vuosi sitten toi kauppalamme nopeiden Etelä- ja Pohjois-Suomeen suuntautuvien kaukoyhteyksien pariin. Edellä mainitun radan sähköistys tänä vuonna nopeutti yhteyksiä edelleen. Kumpi vielä saataisiin useammat kaukojunat pysähtymään Parkanossa.

Olemassa oleva poikittaisrata Haapamäki — Pori kulkee niinikään kauppalamme keskustan kautta. Tämä "satamarata" luo hyvät edellytykset varsinkin suunnitelmassa olevan perusrakennuksen jälkeen teollisuuden kuljetuksille.

Kauppalamme halki kulkevatatie 3. Lisäksi on valmistumassa valtakunnallisesti merkittävä Parkanon kautta kulkeva "Järvi-Suomen tie" Porista Jyväskylän kautta Ilomantsiin. Tämä väylä parantaa ratkaisevasti yhteyksiä Keski- ja Itä-Suomeen. Kyseessä olevan tien odotetaan kehittyvän vilkkaaksi turistitiekseksi ja Parkanokin saanee siten matkailijavirrasta enenevän osan.

Kun vielä mainitsemme, että etäisyydet suuriin kaupunkeihin ovat kohtuullisen lyhyet mutta ei niin lyhyet, että ne heikentäisivät Parkanon asemaa teollisuus- ja kauppapaikkana, on kauppalamme ja sen nyt jo selväpiirteisen talousalueen kehitysedellytykset varsin hyvät.

Hallinnollisesti kauppalamme on rajaseutua: kuulummehan Turun ja Porin läänin ja olemme sen pohjoisrajalla, Satakunnan maakuntaan ja Tampereen talous-

alueen, Pirkanmaan, luoteiskolkkaan. Toivottavasti hallinnollinen jaotus seudullamme nopeasti ratkaistaan ja muodostetaan Satakunnan ja Pirkanmaan läänit. Aluepoliittisesti sijaintimme lähellä kehitysalueen eteläraja, kuten jo totesimme, on edullinen.

Kunnallishallinnon ja -talouden kannalta kehitysedellytyksiä tarkastellen voimme todeta, että maan käytön, toiminnan ja talouden kokonaisvaltainen suunnittelu on

lähtenyt kauppalassamme käyntiin.

Tärkeä edellytys kehityksen suotuisalle jatkumiselle on myönteinen suhtautuminen elinkeinoelämään, niin teollisuuteen, kauppaan, palveluksiin kuin myös maa- ja metsätalouteen. Erikoisesti olisi kehitettävä asuntotuotantoa. Ellei yksityinen asuntotuotanto riitä tyydyttämään elinkeinoelämän tarvitseman työvoiman asunnon tarvetta, olisi yhteiskunnan ryhdyttävä rakentamaan mahdollisim-

man voimaperäisesti, mutta resurssimme melko köyhänä kuntana ovat varsin rajalliset. Siksi näin joulun alla rohkenen toivoa yritysten tulevan asuntotuotantoon mukaan mahdollisimman voimakkaalla panoksella. Tällä tavalla yhdessä toimien voimme odottaa vireätä kasvun ja kehityksen aikakautta Parkanolle.

Lopuksi tahdon toivottaa kaikille kauppalan asukkaile Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta.

Aarne Seistamo

Matalan mökin Joul

II p Parkanon Joulun runokilpailussa
(Muistelua eräästä noin 70-vuoden takaisesta Joulusta)

On mökki pieni oksain alla,
metsä vankka kaikkialla.
Kaiken peittää lumivalli,
siinä selvä talven malli.

Äiti on ja lasta monta,
nyt ei yhtään toimetonta.
Liikunta on ripeätä,
on eessä jotain tärkeätä.

Syy on selvä touhuun tähän,
aikaa Joulun enää vähän.
Onhan nyt jo Jouluaatto,
kulkeneeko tonttusaatto.

On pesty tupa, tuotu kuusi,
puettu ylle nuttu uusi.
Kuusta vielä viimeistellään,
kynttilöitä sytytellään.

Vähitellen rauhoitutaan,
kuusen luokse kokoonnutaan,
käydään läpi rukoukset,
jouluvirret, siunaukset.

Äiti kertoo Jeesuksesta,
syntyneestä Lapsosesta,
Mariasta, enkeleistä,
paimenista, tietäjistä.

Veli vanhin lahjat jakaa,
korin vetää oven takaa,
jonne pukki kiireissänsä,
pannut on sen kelkastansa.

Lahjat ovat pukineita,
sukkia ja käsineitä,
oman äidin kutomia,
pukin konttiin antamia.

Lapsille on riemullista
saada ruokaa herkullista,
laatikkoa, perunoita,
palvilihaa, kalaa, voita.

Puoltayötä kello soittaa,
väsymys jo lapset voittaa.
Vielä ensin rukousta,
sitten unta, kuorsausta.

Tähdet tuikkii taivahalla,
rauha mökin katon alla.
Joulujuhla ompe nyt,
on Jeesus-lapsi syntynyt.

Kiitos siitä Jumalalle,
Korkealle Kaitsijalle.
Hän pelastuksen antoi meille,
synnin teille eksyneille.

YK-miehen joulutunnelmia

Viime vuonna tuli minullekin tilaisuus päästä mukaan suomalaiseen rauhanturvajoukkoon Kyprokselle. Kun tieto lähdöstäni tuli, oli kii-reesti aloitettava englannin-kielen kertaus, joka tapahtui myös paljon juttulemalla vaimoni kanssa kaikki tavanomaiset asiatkin englanniksi. Harjoittelu oli siinä määrin jatkuvaa, että pieni tyttäreni jo tiukkasi: "Miksi te puhutte aina niin, että minä en ymmärrä mitään?"

Lähtö etelään tapahtui kesän sateesta ja viileydestä ja tulimme Kyproksen heltee-seen. Olipa säällä ja luonnolla eroa. Elokuuhun mennessä jo kuukausikaupalla pilvettömältä taivaalta porottanut aurinko oli kuivattanut maan pinnalta kaiken ruohon ja so-ta täydensi jälkeä polttamalla loputkin pois laajoilta alueilta. Vasta joulun lähesty-

sä syksyn sateet saivat punaisen maan hiljalleen viheriöimään. Sateet tulivat yleensä ukkoskuuroina eikä meillä niin tuttua tihkusadetta juuri havainnut.

Joulun lähestyminen oli parhaiten havaittavissa kotoa tulneiden kirjeviestien lisäksi kauppoihin hiljalleen ilmaantuneista joulukoristeista ja ostoryntäyksestä aivan kotoiseen tapaan. Almanakka osoitti myös tinkimättömästi suuren juhlan tuloa, joten valmistelut pantiin myös suomalaisten keskuudessa käyntiin. Valmisteltiin omia joulun tilaisuuksia ja harjoiteltiin kansainväliseen jouluhartauteen tulevaa ohjelmaa.

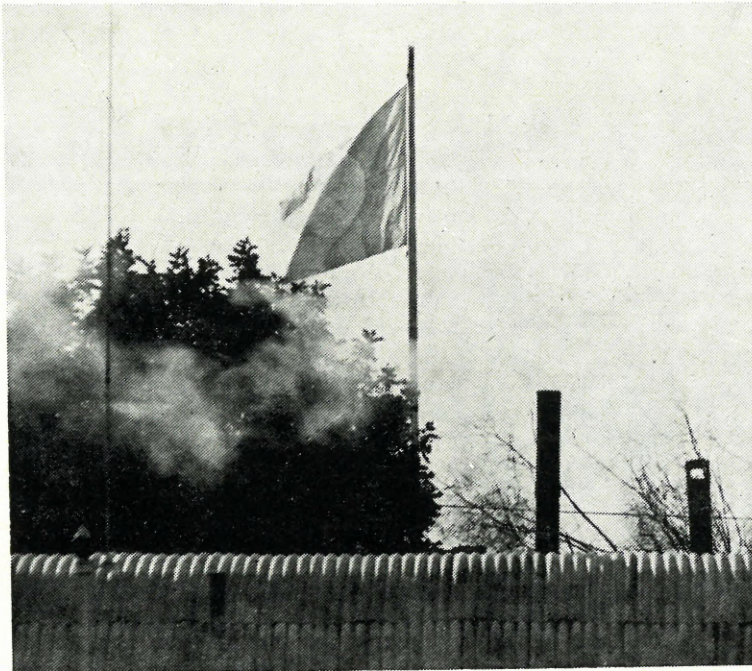
Runsasta viikkoa ennen joulua kokoonnuttiin englantilaisten Kyproksella olevan suuren Dhekelian tukikohdan kauniiseen kirkkoon. Mukana oli edustajia kaikista

Kyproksen rauhanturvajoukkoihin kuuluvista kansallisuuksista. Oli intialainen YK:n Kyproksen joukkojen komentaja kenraaliluutnantti Prem Chand, englantilaisia, ruotsalaisia, tanskalaisia, kanadalaisia, itävaltalaisia, irlantilaisia ja tietysti myös suomalaisia.

Tunnelma oli ennen kokematon minulle. Koolla oli näet eri uskontokuntiin kuuluvia kaikki yhdessä ja yhtä aikaa muistelemassa parin vuosituhannen takaisia tapahtumia. Ei lainkaan haitannut, että yhdessä oli luterilaisia, roomalaiskatolisia ja anglikaaneja. Hartaudessa kunkin pataljoonan pappi esitti oman osansa joulun kertomuksesta ja lopuksi pataljoonan osanottajat lauloivat omaan kotoiseen jouluunsa liittyvän laulun.

Pataljoonan oma joulu otettiin vastaan toiminnan vähitellen hiljetessä kohti aatto-illan hartautta. Komentopaidan väki kokoontui illan pimenyttyä "platalle" keskuskentälle, missä oli lyhyt tilaisuus komentajan tervehdyksineen, papin puheineen ja lauluineen. Sitten olikin edessä useimpien osalta rauhallinen aattoillan vietto palvelustoverien kanssa, mutta eräillä velvollisuudet kutsuivat.

Jo perinteiseen tapaan pataljoonan upseerit ja vanhemmat aliupseerit suorittavat jouluyönä vartiovuorot jääkärien puolesta. Niin myös minullakin oli oma tehtäväni eräällä vartiopaikalla. Kiitos Suomesta tulneiden toimitusten jouluateria oli kinkkuineen ja laatikkoineen erinomainen ja tuttu. Vatsa pullollaan herkuista ahtauduin

Joulusauna lämpiää Kykko Campissa Kyproksella.

lämpöpukuuni lähteäkseni omalle vuorolleni läheiselle vartiopaikalle. Vaikka päivällä aurinko paistoi ja oli todella lämmintä välillä, yötä kohden viileni ja alkoi jo tuntua tosi kylmältäkin, kun vuoroni tuli.

Otin tehtävän vastaan edelliseltä upseerilta, joka lähti iloisena nauttimaan jouluateriää. Vartiopaikan vakituiset jääkärit kävivät vielä neuvomassa erityisohjeet ja sitten vetäytyivät omaan majapaikkaansa joululaulujen ja illanvieton pariin.

Nyt oli aikaa ja rauhaa antaa ajatuksen kulkea. Ilma oli selkeä ja tyyni, ympäristö hiljainen ja äänetön vain etäällä linjojen toisella puolella näkyi valoja taloista ja valtateilla kulkevista autoista. Tiesin, että edessäni olevissa asemissa oli niinikään vartiossa nuorukaisia mietiskellen omia asioitaan kait.

Siinä hiljaisuudessa ei tietenkään voinut välttää ajattelemasta ensimmäisen joulun tapahtumia ja erityisesti mielessä oli tapahtumat paimenten kedolla ei niinkään valtavien kaukana omasta olinpaikastani. Aro siellä oli varmaan hyvin samanlaista, kuivaa ja kasvillisuudeltaan hyvin niukkaa. Tuskinpa paimenetkaan olivat paljon erilaisia kuin Kyproksella — siis vanhoja tai ylen yksinkertaisia miehiä jotka valvoivat laumaansa kenties tulilla istuen. Melkein tunsin käsisissäni sen yllättyneen hämmennyksen ja alkavan pelon joka heillä oli enkellen ilmestyessä yhtäkkiä heille täysin pimeästä yöstä ja toisaalta sen riemun ja ilon kun he olivat ymmärtäneet saamansa sanoman ja käskyn mennä kylään vastasyntyntä etsimään.

Mietiskelyni keskeytyi äk-

kiä, sillä pataljoonan komentaja tuli tervehtimään myös minua kierroksellaan, jonka hän teki kaikille vartio- ja majoituspaikoille. Hetken keskustelun jälkeen hänen piti jatkaa matkaansa ja pian minäkin luovutin tehtävät seuraavalle. Ilta oli tällä välin ehtinyt vaihtua tosi yöksi, kello lähestyi puolta yötä.

Kyrenian vuoriston yli alkoi tulla pilviä, jotka peittivät kirkkaasti tuikkineita tähtiä. Vielä oli edessä saunominen (jo toista kertaa siinä päivänä) ja sen tunnelman huipentajana kotoa saatua kunnan koivuvihta. Paluumatkalla toivoteltiin puolin ja toisin hyvää joulua kreikkalaisten vartiomiesten kanssa ja sitten oli aika vetäytyä omaan huoneeseen kotoa tulneiden tervehdysten pariin ja lopulta nukkumaan ajatukset kovin kotiin keskittyneinä.

Lea Luodetlahti

TEEN TYÖTÄNI KAUPPALIIKKEESSÄ

Auli aloitti tiskin takana 15-vuotiaana

— Kyllä minä ensimmäisen työpäiväni myyjäharjoittelijana iäti muistan. Paketoin erälle ikaalislailiselle isäntämiehelle kymmenen leipää samaan pakettiin ja paketti oli melkein yhtä pitkä kuin tyttökin. Ja ensimmäisen kuukauden tilini oli 54 markkaa, sillä ostin talvikengät. Vuosi oli -52, jolloin sokeri ja kahvi olivat vielä korrilla. Itse olin tuolloin 15-vuotias. Näin muistelee parkanolainen Auli L ä h t e e n m ä k i myyjänuransa alkutaipaleita.

Auli ja miehensä Matti ovat kotoisin Ikaalisista. Viirikkeen ammattiinsa Auli

taisi saada kotiaan, hänen isänsä oli kauppias. Ikaalislaisia Auli palveli vuoteen -63, jolloin muutettiin Parkanoon. Täällä hän toimi seitsemän vuotta Kiviniemellä ja nyt hän myy Kankamassa. Matti on myös myyjä, hän on toiminut Parkanoon muutosta lähtien Kiviniemen maatalouspuolella. — Vaikka me samassa talossa oltiin, ei ehditty kuhertelemaan. Päivällä ei paljon toisiamme tavattu, senkun samassa autossa kotiin mentiin, naurah-taa Auli.

Myyjän ammatin arvostus on paljon kohonnut, jos vertaa -50-lukuakin. Palkat ovat parantuneet, vapaa-aika jär-

jestetty. Toisaalta nykyisten ostajan markkinoiden vallitessa kysytään myyjältä enemmän henkistä "vieteriä."

— Palveluammatteihin on sopeuduttava luonteen puolesta. Itse olen aina viihtynyt ihmisten parissa. Kai tämä sitten on ihanne-alaani, sanoo Auli. Nykyisessä työpai-kassaan hän myy lasten ja naisten vaatetavaraa. Lasten pukeminen on hänestä erityisen kiitollista puuhaa. Omat väsyneet jalat unohtuvat, kun näkee lapsen ilon uutta vaatetta sovitettaessa. — Lapset ja varsinkin koululaiset ovat muuten muotitietoista väkeä, tietävät mitä tahtovat, sanoo Auli. Val-

misvaateosastolla on mukava työskennellä, työ ei ole niin raskasta kuin esim. lihatiskin takana.

Töitten jälkeen odottaa Aulia perheenmännän askareet. Lapset Elisa, 15, Jari, 14, Marja, 11, tulevat jo toimeen omin neuvoin. Kotiaskareisiin osallistuu koko perhe. Ruuanlaitto, tiskaus, pyykinpesu ja siivous tehdään sakilla. Aviomies osallistuu myös kotiaskareisiin, ja varsinkin silloin, kun lapset olivat pieniä. Koko perhe toteaa, että Parkanossa on kiiva asua. Ja onhan mummolat lähellä.

Harrastuksena nuorisoseuratyö

Nuorisoseuratoiminta on Aulin sydäntä lähellä. Parkanossa hän on kuulunut johtokuntaan kuusi vuotta, sihteerin tehtäviä hän on hoidellut kolme vuotta. Hänen kaikki lapsensa kuuluvat Kalevan Nuorten tanhuporukkaan. — Ilolla on todettava, että Kalevan Nuorten toiminta on Parkanossa voimakasta, sanoo Auli. Jokaisen vanhemman tulisi tehdä heidän harrastuksensa hyväksi työtä. Ei nuorten täällä Parkanossa tarvitse aikaansa kadulla ja baareissa viettää. Kansantansseista ja tanhuista löytää harrastuksen, joka säilyy elämän halki.

Käsitöillekin Aulilta jää aikaa. Nyt oli meneillään iloisenvärisen keinuolimaton virkkaus. Nypläyksen hän on oivaltanut uutena käsityömuotona, viime talvena hän oli kansalaisopiston nypläyspiirissä opettelemassa työn aakkosia. Ja hyvin kukatkin näyttivät Lähteenmäen kerrostaloasunnossa ja parvekkeella viihtyvän. Onkiminen ja varsinkin mato-ongella, on kuitenkin parasta lääkettä päivän kiireisiin. Aviomiehen harrastuksiin kuuluu ehdottomasti kalastus. Ja mikäpä siinä, kyllä kalastus naisellekin sopii. Vaikka pilkki-onginta talvisella Kyrösjärven jäällä.

Aulin mielestä nuoria on mukava palvella. Asiakkaina takki-
ostoksilla Elina Roiha (vas.) ja Tiina Lehikoinen.

Auli lastensa kanssa Viinikantarhan parvekkeella. Edessä Maria
ja Jari, äidin vieressä Elisa. Isä-Matti oli muikkuverkoilla Kyrösjärvellä.

KULTAISEN IÄN KERHO TOIMII

Punaisen Ristin Parkanon osasto on järjestänyt eläkeläisille kultaisen iän kerho-toimintaa jo 15 vuotta. Kerhon perustajana on ollut silloinen SPR:n Parkanon osaston hallitus, puheenjohtajanaan rva Eine Putkonen. Alussa kokoonnuttiin kerran kuukaudessa vanhassa seurakuntatalossa. Pian kuitenkin muutettiin Säästöpankin kerhohuoneistoon lämpimiin tiloihin. Kerhon ensimmäisenä vetäjänä toimi opettaja Martta Hartto. Jäseniä kerhossa oli tuolloin 10–20 henkilöä. Vuosien mittaan on osanottajajoukko kasvanut kolmi-nelinkertaiseksi.

Uuden seurakuntatalon valmistuttua kerho siirtyi sinne. Eläkeläiset halusivat kokoontua useammin ja näin ol-

len kerho kokoontuu nykyisin kahden viikon välein tiistai päivinä. Taloudellisesta puolesta on SPR:n Parkanon osasto huolehtinut kaikki ne vuodet, jolloin kokoonnuttiin kerran kuukaudessa. Nykyisin SPR:n Parkanon osasto ja seurakunta yhdessä rahoittavat kerhon. Alusta pitäen on seurakunnalle uskottu ohjelmapuolen hoito. Yhden kerran viime talvena vanhukset järjestivät oman ohjelmansa ja kahvitarjoilun, joten seurakunnan virkailijat saivat olla kuuntelijoina.

Kultaisen iän kerhossa jokainen kokoontuminen alkaa kahvikupin ääressä, kuulumisia kysellen ja kertoen. Kahvin jälkeen veisataan virsi tai lauletaan hengellinen laulu.

Sen jälkeen meidät lausutaan tervetulleeksi kerhoon. Seurakunnan papit ovat vuorotellen pitämässä puheen. Lauletaan, luetaan kirjoja tai lehtiä, lausumme runoja, punnitsemme tietojamme tietokilpailuilla, voimistelemme, jne. Olemme saaneet kuulla esitelmää sairausvakuutuksesta, kansaneläkkeestä, pankkipalvelusta, liikenteestä ja hammashoidosta.

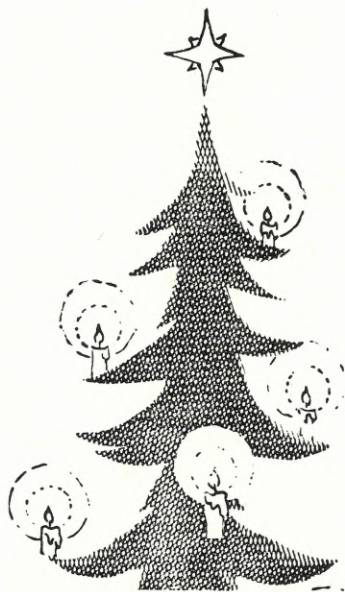
Retkiä kerholaiset tekevät ahkeraan. Tämän vuoden aikana syyskuuhun mennessä on retkeilty seuraavissa kohteissa: Kihniöllä, heidän kerkonsa vieraana, Teuvalla, Virroilla ja Ähtärin eläinpuistossa. Myös oltiin viiden päivän retkellä Ahvenanmaalla ja Tukholmassa. Sittemme meillä on käynyt muiden

Parkanon Kultaisen iän kerho käymässä Nurmeksen evankelisella kansanopistolla kesällä 1974.

seurakuntien väkeä vastavie-
railulla esim. Pirkkalasta as-
ti. Yhteinen joulujuhla puu-
roineen on kuulunut ohjel-
maan.

Jokaisessa kerhossa kuten
retkilläkin on keskeisimpänä
ja tärkeimpänä pidetty Ju-
malan sana. Seurakunnan
työntekijät, vierailevat puhu-
jat ja kerholaiset yhdessä
ovat tutkineet niitä asioita,
joita sana sisältää. Yhdessä
kerhojoukolla olemme toinen
toistaan auttaen ja rukoiillen
kulkemassa kohti suurta pää-
määrää, Taivaan kotia. Kai-
kin yhdessä tahdomme vas-
taanottaa Joulun Herran,
Jeesuksen, Vapahtajamme.
Kaikille Parkanon Joulun lu-
kijoille, Kultaisen iän kerho-
laisille ja erikoisesti meidän
kerhomme pitäjille toivotan
Hyvää Joulua ja Taivaan
Isän suurta siunausta.

Huomaa

Parkanon Joulun lukijakil-
pailu, asiasta tarkemmin
etukannen kääntöpuolel-
la.

Tapani Selin

YÖRIPPIKOULU -75

Parkanon seurakunnan lei-
rikeskuksessa Poikkeushar-
jussa sujuu rippikoululeirien
ohjelma yleensä hyvän jär-
jestyksen ja kurin merkeissä.
Koska joukko on kovin elä-
väistä, sattuu silti tietenkin
myös yhtä ja toista normaali-
oloista poikkeavaa — haus-
kaa ja joskus vähemmän mu-
kavaa.

Seuraavassa kerron eräästä
kurinpidollisesta toimenpi-
teestä menneen kesän ensim-
mäiseltä leiriltä, toimenpi-
teestä, jossa oli sekaisin va-
kavuutta ja nauruhermoja
kutkuttavaa tilannekomiik-
kaa. Tarinan pidätetyt ja
"rangaistuksen kohteet" eivät
olleet itse leiriläisiä, vaan
leiriyhteisön ulkopuolelta
tulleet.

Leirin jo nukkuessa hiljai-
suuden jälkeen jatkaa johto-
väki vielä työskentelyään.
Aina joku pitää huolta nuk-
kuvien rauhasta ja turvalli-
suudesta. Niinpä minäkin
menin vuorollani aitan tie-
noille kävelemään.

Hirsiseinän takaa kuului
tasainen kuorsaus, nukkumi-
sen turske. Taisi olla jo puo-
lennyön aika. Mikä lie minut
johdatellut muutamia metre-
jä aitalta metsään päin, ja —
jalkojeni juuresta, pensaasta
lähti iso lotus kiireesti pa-
koon. Säikähti raukka, säi-
kähdin minäkin. Ryntäsin
karkulaisen perään, ja kilpa-
juoksun kestäessä saatoin
tunnistaa sen kaksijalkaisek-
si. Huilaustauolla pääsimme
lähempään kontaktiin: ei ol-
lut omaa väkeä, kylän poikia
oli. Metsästä löytyi toinenkin
nuorukainen, yhtä terveen ja
"riskin" näköinen.

Esittelin pojille tiukasti
leirimme järjestyssäännöt ja
kehotin heitä poistumaan vä-
littömästi. Pojat astelivatkin
kuuliaisina mopediensa luo
ja lähtivät ajelemaan pois.
Katselin perävalojen vilahte-
lua mäntyjen välissä; yllät-
täen ne kääntyivät outoon
suuntaan, takatietä leiriäm-
me kohti. Taitavatkin yrittää
takaisin tänne kärkkymään!

Hain kirkkoherran mukaa-
ni. Hänen kanssaan tuumim-
me, että poikien on kyllä läh-
dettävä kotiin. Niin kävelim-
me takakautta heidän selus-
taansa. Matkalla hymyilimme
ajatukselle, joka oli juolahta-
nut mieleemme: pidetään ka-
vereille rippikoulua, kun ker-
ran ovat rippikouluun tul-
leet. Ei siinä kertaus pahasta
ole.

Siellähän ne pojat jo oli-
vat taas aitan takana. Var-
malla käsivarsiotteella ohjai-
limme heidät luokkahuoneen
pulpetteihin istumaan.

Vaikka olin huomaavinani
kirkkoherralla hienoista us-
konpuutetta yöllisen rippikou-
lutunnin tarpeellisuudesta,
jaoin uusille oppilaille virsi-
kirjat. "Veisaamme ensin vir-
restä 343 ensimmäisen säkeis-
tön." Virren aloittaminen oli
kuitenkin jo niin vaikea teh-
tävä, että oli pyydettyä
apuun Mari ja Seija, leirim-
me isokset. Onnistuimme pitä-
mään ilmeemme kurissa ja
veisasimme vakavina:

Mun tutkit, Herra tarkasti,
Sä tiedät kaikki tekoni,
jos missä lienen Sulle näyn,
jos makaan, istun, nousen,
käyn,

Sä kaikki tieni havaitset,
myös ajatukset salaiset.

Veisuun myötä poikien vielä aluksi hilpeä, kyselevä katse vakavoitui. Taisi olla totinen paikka? Juhlallisuutta lisäsi vielä papin asuun kuuluvu panta, joka kirkkoherralla sattui olemaan kaulassa.

Jaoin oppilaille muistiinpanovälineet. Kirkkoherra aloitti tunnin aiheesta Jumalan laki ja sen eri merkitykset. Hän korosti nimenomaan lain yhteiskunnallista merkitystä. "Te olette laittomilla

teillä. Yhteiskuntamme on uskonut järjestyksenpidon käytännössä poliisilaitokselle. Ymmärrättehän, emme tahdo tänne poliisia, selviämme muutenkin."

Pojat merkitsivät kaiken muistiin. Epäily tilanteen luonteesta sai heidät hämilleen. Oliko tämä kaikki pilaa vai totta? Tunnin päätteeksi lauloimme yhdessä vielä säkeistön:

...jos lienen tiellä pahalla,
mua oikealle taluta.

Majoitustilaa ei näin yllättäen saapuneille ollut järjestetty, mutta luultavasti he mieluiten lähtivätkin talutamaan mopedejaan leiriltä pois päin. Menivät kotiin asti — luulisin.

P.S. Te kaksi yöllistä oppilasta: älkää muistako katkeruudella. Tilanne ehkä oli teidän kannaltanne kiusallinen, mutta teitä muistetaan ymmärryksellä.

Tyyne Kivioja

Elämän kevään laulu

I palkinto Parkanon Joulun runokilpailussa.

Kevään tietä mä kuljen
hymyän lapsosen lailla,
viivyn rannalla virran
niityillä vilvokkailla.

Laulaa pääskyjen kuorot
kuuluu kiurujen soitto,
hohtaa heljänä mulle
nuoruuden aamunkoitto.

Siksi mä riemulla riennän
poinen kukkia kevään,
katson perhojen parveen
päivään hymyilevään.

Kerään kukkia lemмен
elämän puistikkotieltä
haastelen niille hiljaa
kuuntelen niiden kieltä.

Laulun viritän soimaan
humisee tuulien urut,
viel' poissa on talvien tuska
syksyjen tummat surut...

Älkää kulkijat toiset
riistäkö riemuani,
suokaa mun lapsosen käydä
laulella laulujani!

Kun kävis taivaan vallat
kanssani polkua kevään
silloin astuisin riemuin
yöhönkin lähenevään.

Hiljaa, kukkia kantain,
saapuisin Tuonen lehtoon,
laulais virsiä viita,
säteilis aurinko ehtoon...

LAPSUUTENI KOTI

Lunastettu Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa.

Kauneinta ja muistorikainta aikaa on lapsuus, tuo leikin ja riemujen kultainen aika. Siellä on jokaisella päivällä oma onnentuokionsa. Se on kuin kaunein kuvakirja, jonka lehtiä selaillaessa tulee silmiin mitä ihanimpia metsäpolkuja, suuria puita, puro ja lammennranta sekä iso, laakea kivi, jossa leivottiin savi-leipiä. On jännittävää avata toinenkin aukeama ja todeta, että itkujakin siellä itkettiin, oli suruja ja murheita ja jos toista oli loukattu, se anteeksi pyytäen sovitettiin.

Sitten rakkaat vanhempani.

Muistelen lyhyesti heidän elämänsä vaiheita erikoisesti kohdistaen muistelmani isääni ja hänen uskonnolliseen elämäncatsomukseensa. Jumala oli Sanassaan ilmaissut tahtonsa olla armollinen Isä hänelle. Työnsä hän aina teki rukousten ja kiittäen. Lapsuuskodissani oli tapana viettää sunnuntaisin hartaushetki; perhe kokoontui suuren pöydän ympärille ja siinä luettiin pitkä saarna Lutheruksen Huonepostillasta. Saarnan luki joko isäni tai vanhin veljeni. Lopuksi laulettiin virsiä. Tähän tilaisuuteen tuli naapureistakin kuuntelijoita.

Isä oli hyvä lukutaidoltaan vaikka ei ollut koulua käynyt, ainoastaan rippikoulun. Hän oli jo nuoruusvuosinaan lukenut Raamatun moneen kertaan, ja niin tästä pyhästä kirjasta oli tullut hänelle aarre. Sieltä hän ammensi elämän leipää. Työstä tultua ei hän koskaan ollut niin väsynyt ettei olisi jaksanut käydä lukemaan. Illalla toisten levolle mentyä hän jäi vielä

Kirjoittajan vanhemmat Antton Kuivasto s. 1870 k. 1952 Marija Sofia o.s. Hoseus s. 1870 k. 1958.

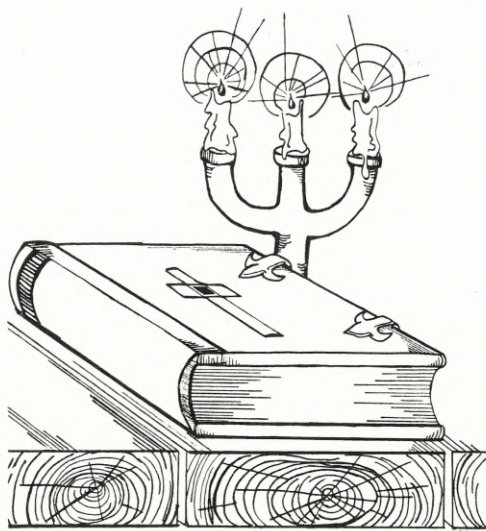
Raamattuaan tutkimaan. Isällä oli tapana käydä sairaiden ja vanhusten luona lukemassa ja puhumassa uskon kalliista asiasta. Lapsille hän muistutti, ettei Jumalan sanaa saa pitää halpana eikä Jumalan nimeä saa turhaan lausua. On meillä lapsilla ja lastenlapsilla aihetta ajatella isää suurella lämmöllä ja rakkaudella. Hänessä oli sitä

vuorella olevaa kirkkautta, joka säteili ulospäin. Minua puhuttelivat erikoisesti ne vuodet, jotka sain vielä olla vanhempieni yhteydessä.

Olin isäni sairasvuoteen äärellä viimeisen yön. Itkin sinä yönä paljon, sillä se oli herkeämätöntä rukousta. Ei hän valittanut tuskiansa vaan heikoilla voimillansa vei tietäväksi Taivaan Isälle puoli-

sonsa ja läheisensä nimeltä mainiten, anoen ja rukouillen, että kerran saadaan olla yhdessä Taivaan kodissa kiittämässä ja ylistämässä. Hän yritti huudahtaa: "Kuulkaa, taivaassa on kirkkaus ja valo." Niin hän pääsi toivomaansa lepoon.

Olin usein isän mukana työmaalla, joskus pääsin hevosen kyydissä ja sain istua isän turvallisessa sylissä. Keväällä kun hän sai kylvytöydet tehtyä hän laski kylvinvakkansa viimeisen kylvämänsä saran päähän, otti lakin päästensä, pani sen kainaloonsa ja seisoen siinä pää kumarrassa ja kädet ristissä hän puhui. Viimeiset sanat muistatan: "minä kynän ja kylvän, vain Sinulta, Isä, kasvun toivon". Syksyllä tuli viljankorjuun ja puimisen aika. Rukiita ajettiin riiheen, ja kun se oli ahdettu täyteen sekä lattia lakaistu, isä puhdisti ison kiukaan ja teki sen hyvin huolellisesti. Tulen hän teki pesään isoista haloista. Sitten hän polvistui siihen pesän eteen, oli rukouksessa. Kiitti ja rukoili varjelusta, ettei tuli tuhoa tekisi. Istuin korkealla kynnyksellä ja katselin.

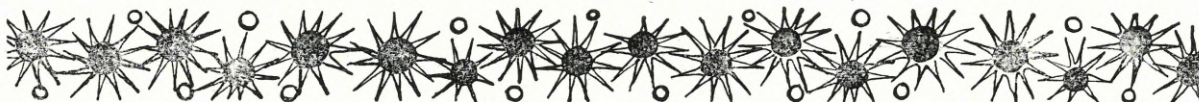

Sauna meillä oli paikka, jossa lasten ainakin täytyi olla hiljaa. Ei saanut turhia puhua eikä nauraa. Sellaisesta kiellettiin heti. Saunasta lähdettyä siunattiin näin ja kuuluvasti: "Jeesus pese sieluni, kyllä itse pesen ruumiini. Amen" Amen piti aina sanoa.

Myös tuli oli puhdasta ja pyhää. Jos sattui että pesään jäi kekäle, joka piti sammuttaa, niin täytyi olla ehdottomasti puhdasta vettä ja siunata: "Vesikulta valvokoon

ja valkiakulta levätköön."

Äidin mukana olin navetassa tavanomaisella iltatarkastuksella, joka tehtiin ennen nukkumaanmenoa. Sannottiin karjalle hyvää yötä ja katsottiin, että kaikki oli hyvin ja kunnossa. Navetasta lähdettyä äiti teki ristinmerkin oveen, kiitti siunauksesta ja pyysi varjelusta karjalle, kodille ja konnulle. Tämä äitini siunaustapa jäi niin mieleeni, että en lähde kodistani kertaakaan, ettenkö ristinmerkillä siunaa oveani.

Johanna Matikainen

Joulurunno

Parkanon Osuuskaupan
satukilpailu.

Suuressa pirtissä tonttulan
on kaikilla kauhea hoppu.
Ei ehdi varmasti laulamahan
ennen kuin jouluku on loppu.
Ja lahjatkin täytynee

valmistaa
sekä joulukinkkua paistaa,
ja koristeet joulun askartaa
kun vielä kerran on aikaa.

Tonttuja nurkissa vilisee
ne tutkii, ken kiltti on ollut.
Kiltit lapset riemuitsee,
kun jouluku viimein on tullut.
Vaan tuhmat lapset saa
hävetä nyt,
he pääse ei tonttuja pakoon.
On vanhemmat lapsiaan
varoittanut,
siis risuja tuhmat saakoon.

Muistelmia opettaja Salomon Västilästä ja hänen ajastaan Alaskylässä

Useimmilla "aikuistuneilla" parkanolaisilla on vielä rakkaana muistissaan opettaja Salomon Västilä, joka teki koko elämäntyönsä parkanolaisten valistamiseksi. Samoin muistetaan hänen viehättävä puolisonsa ja koko kotipiirinsä.

Salomon Västilä syntyi Jalasjärvellä 11. 4. 1878 seppä Tuomas Bergman'in ja hänen puolisonsa Adolfinan (os. Tala) poikana. Seppä Bergman oli siirtynyt Ilmajoelta Jalasjärvelle, ja Salu-pojan ollessa 7-vuotias perhe muutti Karviaan. Sieltä perheen isä osti Västilä-nimisen torpan, jota viljeli ja samalla toimi seppänä. Ajan tavan mukaan perhe otti torppansa mukaan nimen Västilä.

Karviassa Salu pääsi kansakouluun. Osoittautuipa hän siellä niin lahjakkaaksi, että opettaja Mäkinen ehdotti Salun vanhemmille pojan lähettämistä seminaariin. Mutta tämä näytti mahdottomalta torpan varoilla toteuttaa. Tuli kuitenkin onnellinen sattuma, Salun äiti sai kotitalonsa Talan isännän, vanhapoikaveljensä kuoltua 500 mk perintöä. Se oli suuri summa torpan talouteen. Mietittiinkin kauan, miten raha parhaiten käytettäisiin. Vihdoin päätettiin lähettää Salu seminaariin Raumalle. Pitkälle perintöraha riittikin, mutta lopuksi oli tehtävä velkaa.

Kun Salomonille itselleenkin suureksi toiveuneksi muodostunut halu päästä opin tielle, täten to-

teutui, hän alkoi ahkeran opiskelun. Erittäin innokkaasti hän harrasti musiikkia ja oppi soittamaan useita instrumentteja. Hän valmistui aika hyvin arvosanoin opettajaksi Rauman seminaarin ensimmäisessä oppilasparvessa v. 1900.

Ensimmäisen työpaikan opettaja Västilä sai heti Parkanon Rai-valankylän kansakoulussa. Mutta jo seuraavana syksynä (v. 1901) hän siirtyi Parkanon Alaskylän kouluun, kauniille koivukunnaale, joka hiljattain oli saatu koulun paikaksi. Alaskyläläisten anossa koulua oli näet kunnankouksessa oltu sitä mieltä, ettei perusteta koulua Alaskylään, kun sieltä oli kirkonkylän kouluun "vain" 6 km. Silloin maanviljelijä Ivar Alanen oli sanonut, että hän kyllä voi lähettää lapsensa kirkonkylänkin kouluun, mutta hän toivoisi kyläkunnan, varsinkin torppariensa lukuisten lasten saavan oppia ja lahjoitti koulun paikaksi tuon upean koivumäen, johon aikanaan oli Parkanon kirkkokin aiottu rakentaa. Näin saatiin verrattain varhain kylään kansakoulu. Sitä rakennettaessa Alanen piti huolen, että huoneista tuli avarat ja kunnolliset sekä valvoi koko ajan rakennustöitä. Siksi koulu opettajineen kaikkineen oli hänelle ja hänen perheelleen läheinen ja rakas.

Opettaja Västilä oli komea mies, keisari Nikolain näköinen, kuten ihaillen sanottiin. Joka ikkunasta katsottiin, kun hän mustassa palttoossaan, kalossit jalassa ja knalli päässä, tai kesäisin vaaleapukuisena, olkihatussaan ja kävelykeppiään heilutellen — ryhdikkäänä "patsasteli" maantiellä. Eihän muilla sellaisia kampeita ollut eikä sellaista asuntua. Muistan, kuinka me pik-

Salomon ja Hilma Västilä.

kutyttöinä häntä vastaan tulles-
samme "tämmäsimme" jo kau-
kaa, missä kohden olisi paras ter-
vehtiä ja oikein pysähtyen tehdä
syvä niiaus. Niin me häntä kun-
nioitimme. Vielä juhlallisempaa
katsottavaa oli se, kun opettaja
pitkässä takissaan, kravatti kau-
lassa ja kellonvitjat rinnalla tuli
pitoihin tai koulunpäästöön mu-
kanaan rouvansa maata viistä-
vässä juhlapuvussaan.

Salomon Västilä oli selväsana-
nen ja vaativa opettaja. Hän piti
erinomaisen järjestyksen koulus-
sa, vaikka kaikki neljä luokkaa
oli yhtäaikaan hänen tunnillaan.
Elämäniäksi jäivät mieliin hänen
vakavat, syvämietteiset uskonto-
tuntinsa ja aamuin illoin pitä-
mät rukoushetket. Syvälle sydä-
miin jäivät myös hänen historian-
tuntinsa. Varsinkin Suomen kan-
san menneitä vaiheita hän selosti
niin kiintoisasti, että "yhtenä
korvana" niitä kunneltiin. Tunnin
lopussa yhdyttiin usein kansallis-
romanttiseen lauluun, ja lasten
sydämiin valui opettajan lämmin
isänmaanrakkkaus. Miten ihanilta
näyttivätkään siinä tunnelmassa
talven valkeat hanget tai keväi-
sen mäen vihertävät koivut, joi-
den välistä luikertelemaa polkua
me Alasen sisarukset riensimme
kotipihalle. Mieleeni muistuu, mi-
ten siellä toisinaan korkealle pii-
lipuuhun nousten vielä historian-
tunnin tunnelmissa ihailin kevät-
paisuntaista järveä, johon vasta-
ranta ja Suomen sinitaivas ku-
vastuivat. Luin edelleen "Suomen
satua" ylevin mielin, kunnes ha-
vahduin laulajan tavoin huo-
maamaan:

"Jo lännen rannalla ruskottaa,
ja illan aurinko sinne saapi"
Mahtoiko mieleeni tulla:
"Tästäpä nyt tie menevi,
ura uusi urkenevi."

Luku sinänsä olisi opettaja
Västilän lauluopetus. Laulukirjat
opittiin läpi ja laulujen sanat
päästä päähän ulkoa. Ikaalisten
yhteiskoulussakin ihmeteltiin
alaskyläläisten laulutaitoa. Sanoi-
pa opettaja Teittinen kerran löy-
täneensä laulun, jota alaskyläläi-
setkään eivät osaa. Hän lauloi:
"Hallitse Herra Sun hengelläs
meitä." Mutta rohkeana Viljo
Alanen sanoi: "Pikkukoulussa me
sen jo opimme."

Alaskylän opettajapariskunta luokkansa kera v. 1906.

Lauluja oppi koko kylä. In-
noissaan lapset lauloivat niitä ko-
tonaan. Opettajan johdolla perus-
tettiin laulukuojo ja eri tilaisuuks-
issa "Alaskylä soi."

Ei ollutkaan ihme, että Alas-
kylän laulajista myöhemmin ke-
hittyi YL-listejä (ylioppilaslau-
lajia), yksinlaulajia, laulunopetta-
ja, jopa laulajatar, Alasten koti-
kuoro ja muutamia lisin kvar-
tetti, joka esiintyi usein varsin-
kin lotta- ja suojeluskuntajuh-
lissa.

Kylän vanhimmista soittajista
muistetaan tuskin muita kuin Ivar
Alanen pelimannina nuorena ol-
lessaan. Mutta opettaja Västilän
innostamana pian Viljo Alanen
soitteli viuluun ja Paavo Nas-
kali (Laatu) veti monirivisellä hai-
tarillaan niin hienot valssit, että
ihan "tunteet moksatti", kuten
sanottiin. Monet ostivat soittoke-
neita ja opettaja neuvoi monille
nuotteja. Opettaja puuhasikin
niin innokkaasti musiikin paris-
sa, että mielessämme se olisi riit-
tänyt miehen elämäntyöksi.

Opettaja Västilän koulutyötä
muistellen tulee vielä mainita, et-
tä vaikka hän piti hyvän kurin,
hän ei koskaan "saarnannut" ikä-
vään tyyliin. Hän ojensi syyllistä
vakavin sanoin, joskus huumoria-
kin sopivasti käyttäen, ja sana
teki aina vaikutuksen. Niinpä
Alasen Aarne oli kerran pyytä-
nyt vaarinsa tekemään käsityö-
tunniksi puulusikan, jollaista
poika itse ei "puin kirvein" saa-
nut valmiiksi. Pojille hän selitti
sanovansa opettajalle itse teh-

neensä sen. Mutta kun opettaja
katsoi lusikkaa ja kysyi: "Kuka
tämän on tehnyt?" Aarne ei voi-
nutkaan valehdella, vaan nöyrästi
sanoi: "Vaari." "Kyllä minä tie-
dän", sanoi opettaja, "että sinun
vaarisi osaa veistää lusikan, mut-
ta osaatko sinä?" Enempää hän
ei puhunut. Mutta Aarne päätti,
ettei hän ikinä aiokaan valeh-
della. — Erään kerran oli käs-
ketty tuoda raamatut uskonto-
tunniksi kouluun. Sama Aarne
sai viedä vaarinsa suuren nah-
kakantisen raamatun. Vain vai-
voin se mahtui pulpettiin, kun
Aarne otti siellä muut tavarat
pussiinsa. Kun raamatut otettiin
esiin ja Aarnekin otti omansa,
kaikki pyrskähitivät nauruun.
Aarne kauhistui ja häpesi. Mut-
ta opettaja sanoi: "Se nyt vasta
hyvä raamattu onkin", näytteli
siitä kaikille kuvia ja kertoi niis-
tä. Täten aran pojan nolo tilan-
ne korjautui. — Hän ei ollut tien-
nyt muunlaista raamattua ole-
vankaan. Vaarinsa näet usein
näytteli raamatustaan kuvia lap-
sille ja kertoili niistä.

Suuresti kunnioittaen aikamie-
hetkin tottelivat opettaja Västi-
lää. Niinpä hän kerran kielto-
lain aikana huomasi, että kou-
lun liiteriin kirkolle oli kokoon-
tunut miehiä kanistereineen reh-
vastelemaan. Opettaja meni ovelle
ja rauhallisesti sanoi: "Ehkä sul-
jemme tämän ravintolan." Liiteri
tyhjeni heti.

Erittäin hauskaa oli se, että
opettaja pani järjestäjiksi toisil-
leen mieluisat toverit. Niinpä Yli-

sen Lauran, Alasen Lauran ja Martan kanssa pantiin erittäin sopivat pojat, Rönnin Toivo, Mustalahden Vilho ja Möhkön Eero. Olihan ystävien hauska koulutuntien jälkeen yhdessä jäädä lakaisemaan koulua ja kantamaan "halkosylyyksiä" aamuksi luokkaan, käsityöhuoneeseen ja eteiseen. Aamulla kello 6 poikien oli talvisin tultava lämmittämään koulua. Meillä työillä oli muka yhtä kiire tulla pyyhkimään toimuja ja pesemään taulua. Iloiten pantiin jo illalla maitopullot, leivät ja kirjat pussiin. Jo kello puoli 6 lähdimme me Alasen työtöit taivaltamaan toisinaan lumen täyttämää silloista kuusikujaa aitoja myöten maantielle. Väliin ei aidanseipäitäkään näkynyt, mutta menimme vaan, vaikka joskus painuimme lumeen miltei reisiuuriamme myöten. — Hymyillen seurasimme myöhemmin, kun meitä nuoremmat veljet aikanaan olivat järjestäjinä. Heitä kyydittiin pahoilla ilmoilla hevosella kouluun tai pantiin rengit lämmittämään koulua.

Huvittava opettajamme ojenus oli mm. seuraava: Koulun oppilaat olivat järjestäytyneet pihalle valokuvan ottoa varten. Opettaja kulki ympäri ja silmäili rivistöjä. Vihdoin hän istahti edellämäinnittujen Lauran ja Vilhon väliin. Ehkäpä hän oli kuullut, kun kerran Vilhon laskettaessa Lauraa komealla potkukellallaan maantielle joku poika laushti: "Tuossa kerkassa on sähköä." Muuta hämminkiä ei tästäkään tullut.

Pelonsekaisen kunnioituksensa ohella oppilaat näin ollen oppivat lämpimästi pitämään opettajastaan, samoin hänen rouvasaan ja olivat heidän kanssaan läheisiä. Kun ahkera koulun väki mm. piti karjaa, lapset koulutuntien päätyttyä usein toivat kaukaa Juurijoesta vettä, kun koulun kaivo usein oli tyhjä, ripustivat kanalan kattoon kaalinkeria, siistivät navettaa, kantivat keittiöön puita jne. Palkkioksi rouva joskus antoi piparakun tai muuta hyvää. Mutta ilolla pikku palvelut muutenkin

tehtiin. Kun niitä ei enää tarvittu, oli riemua, kun ajan tapan saatiin joskus viedä koululle "lämpymäistä" tms. Ainakin me sisarukset muistamme erittäin hauskoina ne kesäamut, jolloin saimme mäen kautta kiidättää koululle kalaa, kun vaarimme sai hyvän saaliin. Yhtä mielisää oli viedä sinne äitimme lähettämä lämmin leipä, toisinaan leveä viilipunkka "hantuukiin" solmittuna jne. — Miten suurta olikaan päästä tällöin koululle, joskus jopa "sisälle."

Maine opettaja Västilän hyvästä opetuksesta ja kasvatuksesta levisi, laajalle. Niinpä Saima Leikkonen Kirkonkylästä kävi hänen kouluaan, viimeisen kansakouluvuotensa. Samoin kävi siellä metsänhoitaja Moring'in sukulaislapsia Kaupilta, mm. Aarne Weckman, oikea "herraspoika", joka oli kaikkien ihailema varsinkin keväisin vaaleassa puserossaan ja suuressa, punaisessa rusetissaan.

Alaskylässä asustikin jo varhain herrasväkeä. Ylisellä asui

Alaskylän lähetyssompeluseura Alasen mäessä v. 1914. Kanteletta soittaa opettaja S. Västilä. Hänen vieressään rouvansa ja tyttärensä. Sitten Aino Lahtinen, Maria Alanen ja Suutari D. Virtanen, sekä Helmi Majamäki ja Milja Mattila. Ylärivissä Tilda Kujansuu, Augusta Virtanen,, Aino Ylinen, Sandra Lahtinen ym.

vuosia apteekkari Grönberg perheineen, maanmittari Högström'in perhe Alasella. Tuomiojalla, kotonaan, oli kesiään ja lomiaan tuomari Valto Tuomioja herttainsine rousineen ja lapsineen, joista Sakari Tuomioja pian sai kansainvälisen maineen. Heidän luonaan olivat Kivikarit, heidän sukulaisensa. Alasella asui varsinkin Ivar Alasen eduskunnassa ollessa usein helsinkiläisiä kesävieraita. Siellä oli säveltäjä Emil Genetz sisarineen, lehtori Marttinen perheineen. Kesästä toiseen siellä lauleli Toini Nylander, oli ruotsalais- ja saksalaispoikia ym. Läheisellä Kaupilla asui Moring-sukua, kuten edellä ilmeni.

Vieraista monet olivat koko kylän tuttuja, kävivät joskus heinäym. työssä ja ottivat osaa yhteisiin rientoihin. Pidettiin lauluiltoja koululla, pelattiin "pulsopalloa" sen pihassa, ja usein ystävällinen, aina vieraanvarainen opettajaperhe tarjosi lopuksi kahvit. Joskus oli lähetys- ym. ompeluseuroja. Toisinaan päästiin taloihin kotikutsuihin, joissa vilkkaasti keskusteltiin pääkaupunginkin asioista ja laulettiin. Joskus iltaisin mentiin taloissa seuraleikkejä, joita varsinkin Riihimaan Väinö, myöhempi kartanonisäntä, joka oli käynyt jonkin opiston, ilolla opetti. — Ehkäpä hänen aloitteestaan toimi myös lukupiiri. Muistanpa kerankin, kun sitä v. 1906 pidettiin Alasen pirtissä huone ympäri väkeä, ehkäpä ystäviä Kirkonkylästäkin. Me lapset kuuntelimme peräkamariissa hiljaa, kun luettiin Kiannon "Punaista viivaa." — Vanhemman väen, opettajankin mentyä pois — kurkistimme ovesta juuri, kun Möhkön Eemeli ja Alasen Lyyli menivät hienosti "patespaniaa", kuten sanottiin.

Kun Alaskylässä oli näin vilkasta seura- ja kulttuurielämää, ei ollut ihme, että Alaskylä oli hyvin näkyvä Parkanon kylä. Sieltä myös monet nuoret virikkeitä saatuaan jatkoivat opin tietä, varsinkin kun Ikaalisiin perustettiin yhteiskoulu v. 1906. Alaskylästä tulivat mm. Parkanon ensimmäiset ylioppilaat, naisylioppilaista Tyyne Möhkö Forssasta v. 1911, samalla kertaa myös Saima Leikkonen Kirkonkylästä.

Ensimmäisenä kantaparkanolaisena miesylioppilaana pääsi Viljo Alanen Tyrväältä v. 1913. (Hänen luokkatoverinsa ja ystävänä Kirkonkylästä sai lakkinsa vasta saman vuoden syksyllä. Vrt Parkanon — Kihniön kirja s. 340). Ajan oloon yhä useampia kävi oppi- ym. kouluja ja valmistui ammatteihin.

Opettaja Västilän perhe, sen kaunis koti komeine kukkineen ja mm. flygeleineen, sen harmooninen kotielämä ja vieraille viihtyisä kyläpaikka ansaitsisi eri kirjoitelman. Silmäämme siihen kuitenkin vähän.

Rouva Hilma Västilä (eli 14. 10. 1878—24. 7. 1941) oli Käkälän talon tytär Karviasta, ystävällinen ja työteliäs, siisti ja taitava kodin emäntä. Hän oli käynyt Orimattilan emäntäkoulun, ollut sitten vuoden eräässä kartanossa pääemännöitsijänä. Hän oli myös käynyt Lapualla käsityökurssin ja toimi koulussa tyttöjen käsityöopettajana. Perheessä oli kaksi lasta. Meri, nykyinen rouva Saarinen, musikaalinen hänkin ja Yrjö, sittemmin kansakoulunopettaja. Perheen isä oli kodissaan iloinen ja hauska, otti mielellään vastaan vieraita ja oli hyvä seuramies. Mutta paljon hän harrastuksineen oli perheen piiristä poiskin. Oltuaan yliopistollisilla kursseilla v. 1908 hän harrasti sukututkimusta. Hän teki lämpömittauksia Helsinkiin, hoiti tilatoman väestön rahastoa, oli 25 vuotta vakuutusyhtiö Suomen asiamiehenä ja sai siitä kultaisen ansiomerkin, jota piti kellonpeirissään. Hän toimi mm. säästöpankin tilintarkastajana, oli usein kanttorina kirkossa, johti kuoroja kirkollakin jne. Kun hän täten joutui usein käymään Kirkonkylässä, eikä hänen terveytensä ollut vahva, hän tilaisuuden tullen siirtyi Kirkonkylän kouluun ja muutti perheineen kirkolle syksyllä 1917.

Tämä oli alaskyläläisille ankaraksi isku. Oli se ikävä lähtijöillekin, koska Meri Saarinen vielä äskettäin kirjoitti: "Muutto oli vaikea koko perheellemme. Olimme kuin kiinnikasvaneet Alaskylään. Kyläläiset siellä olivat kuin sukulaisia, läheisiä ja sydämellisiä meille." Hän kertoi myös, mi-

ten heille pidettiin juhlalliset lähtiäiset Alasen kauniissa sinivalokohotoisessa yläsalissa. Sinne mennessämme odottivat meitä jo ystävät seisomaan nousten. Oli Möhkön, Ylisen, Majamäen, Virtasen, Mustalahden väkeä, kyläläisten vieraita, talonväki ym. Valto Tuomioja piti puheen, ojensi ystävien lahjana muuttavalle opettajaperheelle kaksi hopeamaljakkoa kukkineen. Myös Viljo Alanen puhui, ojensi lauluja soittoystävälleen tahtipuikon ja esitti sitten viulunsoittoa. Talon emäntä vanhaan tapansa tarjosi kahvit ja lopuksi laulettiin kyynelsilmin eroajaislaulu.

Seurustelu ja yhdessäolo kuitenkin jossain määrin jatkui.

Joku kertoi erikoisesti muistavansa syysillan v. 1936. Auringon vielä kullatessa seutua vanha ystäväjoukko istui Alasen uuden puolen salissa. Opettaja Västilä soitteli pianokappaleita ja säesti Viljon ja Inkerin lauluja. Myös Meri soitti sievän kappaleen.

Illan hämärtyessä juotiin kahvit kynttilän loisteesta verannalla. Avoimemmin kuin koskaan ennen opettaja Västilä kertoili elämästään, muisteli menneitä aikoja ja poissiirtyneitä yhteisiä ystäviä. Lopuksi hän sanoi: "On ihanaa joskus avautua ystävilleen," soitti sitten säveltämänsä laulun ja pyysi Viljon laulamaan sen. Laulu kuului:

Sinun kirjaasi nimeni piirrä,
Isä armias, ylhäisin
ja aatokset sinne siirrä,
kussa valohosi kasvaisin

Maan päällä on teitä monta,
Sinun ties' ovat parhaimmat.
Maan päällä on valotonta,
Sinun ties' ovat valoisat.

Sinun tiellesi johtaos jalkan'
elon aamun koitteessa näin
ja varhain jo anna alkaa
minun matkani kotia päin."

Mielissä kävi häivähdys, että oli vietetty ihmeellinen, kaihoisa ilta — kuin jäähyväishetki. Pian levisikin tieto, että opettaja Salomon Västilä oli vaipunut viimeiseen uneen sydänkohtauksen murtamana 17. 8. 1936.

Seurasi päivä, jona paarien päällä oli valkokukin koristettu arkku. Kukkakimput käsissään oppilaat seisoivat kunniakujassa, jonka läpi heidän rakas opettajansa vietiin surevien omaisten ja ystävien saattamana viimeiseen lepoon. Hillityn kauniisti lauloivat lapset ja kuoro. Puheita pidettiin. Monet seppeleet muodostivat haudalle kauniin kukkakummun.

Alaskyläläisten puolesta puhui herkän runollisesti Lyyli Virtanen (Alanen). Muistojensa kätöistä hän loihti esiin kuvan kunnioitetusta ja rakastetusta opettajastaan, joka kasvatti lapsia ennen muuta totuuden tuntuun, Jumalan pelkoon ja isänmaanrakkauteen. Edelleen hän lämpimin mielin kuvasi, miten opettaja Västilän auliisti esittämät laulut ja soitot lahjoittivat monille

— elämän suureksi rikkaudeksi
— rakkauden sävelten maailmaan.

Lopuksi puhuja kuin kaikkien puolesta toivoi, ettei haudan syvyys olisi rakkaalle opettajalle ja ystävälle synkkä, vaan Jumalan aurinko valaisisi sen.

Olivat sanoneet sen Parkanoon ajavan sähköjunan riuskasti vaunuja kiskoilla juoksuuttavan ja silti vähempi puhaltavan kuin se entinen onkamasiina, niin lähdin minäki suvisydännä sitä ihmekalua preistaamaan. Ihmisen on muutenkin mukava joskus heittää hiukka vapaalle ja kuljeskella päivä pari tiuh-tionna maailmaa silmitellen. Se on sitä lomaa.

Pääkaupunkiin pääsin jonkun autossa ja vasta Helsingistä Parkanoon oli määrä sitä sähkön kyytiä kokeilla. Junaan noustuani ja numeroni mukaisen istumen haaskeltuani torkkui viereisellä ikkunapaikalla jo ajatuksis-saa parikymmenkesäinen neitonen ja vastapäisellä penkillä, polvikkain hänen kanssaan lihava keski-ikäinen nainen tyynin, ilmeettömin kasvoin.

Luodakseni matkaseuraani heti kotoista ilmapiriä sainoin nuorelle naiselle tuttavallisen rempseästi: "Hyäritteleh plikka hiukka itteeh, niin ma saan takkini tohon klasin piäleen roikkuun ku on näin kuumaki." Vastapäätä istuva nainen pysyi aivan eleettömänä, mutta puhutteleman neiti havahtui hiljalleen, huomasi tuijotuksestani, että häntä tarkoitettiin ja sanoi: "Bitte Deutsch oder Englisch." Ahaa. Oltiin siis ulkomaalainen. No, ei se mitään. Osataan sitä joku sana kieliä täälläkin ja lopusta selvittää keinoilla.

Aloitin vauhdilla keskustelun vieruskumppanini kanssa: Käytin kaikkia muistamiani ulkomaan sanoja, piirsin kuvia paperiin, levittelin käsiäni, matkin koiraa ja mullikkaa. Sain selville matkalaisen olevan Saksanmaalta ja

reissailevan Suomen rautateillä peräti nelisen viikkoa erikoisella vähällä rahalla myytävällä nuortenpiljetillä. Ylioppilaaksi oli juuri keväällä päässyt ja kirjastonhoitajaksi aikoi lukea. Nyt ajatteli ajaa Riihimäelle ja siitä toisella junalla Savonlinnaan päin.

Kysymykseeni "Kuinka äitih peesti sun nuaren plikan yksinäh näin pitkeen reisuun, tulee viä jotain pahoja miähiä ja kaappaan sun", sain vastauksen: "Pahoja ihmisiä saattaisin kohdata yhtä lailla kotiseudullani kuin täälläkin. Äitini on kyllä rauhallinen, kun joskus iltaisin otan hänelle puhelun ja lähettelen kortteja. Yksin matkustaessa eläytyy vieraan maan oloon kaikkein parhaiten." Onpas noin nuori ihminen jo henkisesti pystypäinen, ajattelin mielessäni.

Jotenkin alkoi tuntua, etteivät siinä vaunussa juuri muut puhelleet ja kun kurkkasin hiukan sivullepäin näin katseiden suuntautuvan meidän nurkallemme. Monia ilmaisukeinoja käyttävä seurustelumme oli tainnut olla jotain hupia ja ohjelmaa muille matkustajille; Vain vastapäinen nainen oli edelleen tyyni ja rauhallisen ilmeetön.

Nyt kuului epäselvä kuulutus vaunun kovaaäänisestä, tajusin vain, että Riihimäestä puhuttiin. Sanoin tytölle: "Kokoileh nasseeh; tullaan asemalle ja minäki lähären sua ovelle asti saattaaan." Lähtiessämme olin kuulevinani joitakin pidätettyjä naurun-tirskahduksia muilta penkeiltä. Vaunun eteiseen eh-tiessämme juna alkoi jo py-sähtyä.

Oven avattuamme oli edessä kumminkin metsä-maisema ja syvällä alhaalla pelkät kiskot muttei tietoa-kaan asemalaiturista. Samassa juoksi vaunusta perääm-me pari koulutyttöä, jotka selittivät, että tässä Jokelassa juna vain päästää ohi vas-taantulevan ja Riihimäelle on vielä matkaa.

Oli vähän nolo tilanne kun palailimme penkille takaisin. Asiantuntemustani junalla matkustamisessa oli vähän tuupittu. Yritin korjata tun-nelmaa virvokekauppiaan kulkiessa vaunun käytävällä ja sanoin vierustoverilleni: "Kaih tosta yhynen jäätelön syät, mä kyllä maksan?" Vastauksena oli ystävällinen hymy ja päänpudistus: "Dan-ke, kas yritän selvitä päivän ruokamenoistani runsaalla kympillä, ei silloin sovi hem-moitella itseänsä, ettei tot-tuisi." Ihmettelin moista it-sekuria ja kun vielä sanovat saksalaisista, että ne olisivat halukkaita toisten vieraanva-raisuutta jopa väärinkäyttä-mään!

Virvokekauppias seisoi kumminkin vielä paikalla sil-mät minuun osoitettuina, jol-loin näytin hätäpäissäni sor-

mella metallista oluttölkkiä: "Otan tommosen." Samassa juna alkoi hiljentää vauhtia. Äskeiset koulutyöt ilmaan-tuivat ja sanoivat nyt tulta- van Riihimäelle. He jäävät täällä pois ja voivat tarvit-taessa opastaa saksalaisvie-rasta. Ei ole sitten eksymis-vaaraa sanoivat vilkaisten minuun merkitsevästi. Sinne ne häipyivät maanalaiseen asematunneliin.

Veturin nojattua taas rän-kiänsä ja vaunujen liu'uttua liikkeelle könötin hetken hil-jaa aloillani. Nainen vasta-päätä oli omassa olossaan sil-mät suunnattuina ohi vilise-viin viidakkoihin ja väljiin viljavainioihin. Millähän koh-taa meidän aatostemme radat olisivat niin lähekkäin, että keskustelu lähtisi käyntiin? Tätä tuumailin mutta en ha-vainnut arvoitukselle ratkai-sua.

Sitten muistin laukussani olevat sanomalehdet. Olin ko-toa varannut mukaani muu-

tamia sellaisia vielä luke-matta olevien pinosta. Siinä oli alkuun kauppojen ja jär-jestöjen painotuotteita. Sela-sin niitä nopeasti läpi lu-kaisten tärkeimmät kohdat. Vetäessäni esiin kirkon leh-den Kotimaan ja ryhtyessäni lukemaan sen etusivulta kir-joitusta: "Herättäjäjuhlilla Mikkelissä väkeä kymmenin tuhansin", olin näkevinäni vastapäisten silmien välähtä-vän.

Sitten muistin ostamani oluttölkin. Jano tässä hel-teessä oli jo ehtinyt tullakin, mutta karvastapa taitaa olla kesälämmen kalja. Nostin töl-kin istuinten välissä olevalle vaunun pöytälevylle lehden päälle ja riipaisin aukaisijas-ta. Silloin pärskähti vaahtoi-nen suihku korkealle suun-tautuen naisen kasvoille ja vaaleanruskealle puvulle. Olut oli kesäpäivänä käytä-vää kulkevassa tarjoiluvau-nussa kirnuuntunut niin, että purkkiin oli syntynyt kova

ylipaine. Nainen pyyhki vaahtoa kasvoiltaan, hänen pukunsa oli märkiä pilkkuja täynnä.

Pyytelin häpeillen anteeksi ja tuumiskelin kiireisesti mielessäni mitä muuta nyt olisi tehtävä. En kumminkaan keksinyt tähän hätään sen enempää. Nolotti kovin.

Naisen leveillä, lihavilla kasvoilla alkoi nyt väreillä ilmeitä. Niiden rauhallinen tyyneys lientyi hymyksi. Hän katsoi minuun ja melkein nauraen selitti, ettei syytä huoleen. Hänen pukunsa oli helposti puhdistettavaa kangasta ja menossa muutenkin pesuun heti kotiin tultua. Kas, hän oli ollut kolme päivää Mikkelissä herättäjäjuhilla myymässä kansalle hernekeittoa. Siinä hommassa ja tungoksessa kyllä ”rokki ryvettyy.”

Hän kertoi mielenkiintoisesti elämyksistään juhlilla. Hän vertaili tätä tilaisuutta niihin, joilla oli ollut mukana edellisinä kesinä. Luontevalla juttelullaan hän kuin huomaamatta häivytti noloistumiseni samalla kun kesä kuivatti olutpärskeet hänen terrylenivaatteistaan. Kiintoisa keskustelumme päättyi vasta, kun junailija koputteli minua olkapäähän: ”Eikös herran pitänyt jäädä Parkanoon. Me seisomme jo asemalla.” En nätin vain kiireesti kokoilla kamppeeni ja hätäisesti hypätä aseman asvaltille kun juna jo lipui liikkeelle päin Pohjanmaata.

”Hyvinkö se kirmasi, sähköveturi”, huutelivat vastaan tulleet, ”miltä se meno sen mukana nyt maistui?” Vasta tämä kysymys havahdutti minut äskeisten keskustelujen maailmoista. Niin, tosiaan, oliko tämä nyt se sähköjuna; Olin koko asian vallan unohtanut. Mutta kysyjille ja kaikille olin vamis vakuuttavimmin suosittelemaan: jos haluat kokea oikein kiinnostavan elämyksen, niin matkusta sähköjunassa.

Tellervo Pajulahti

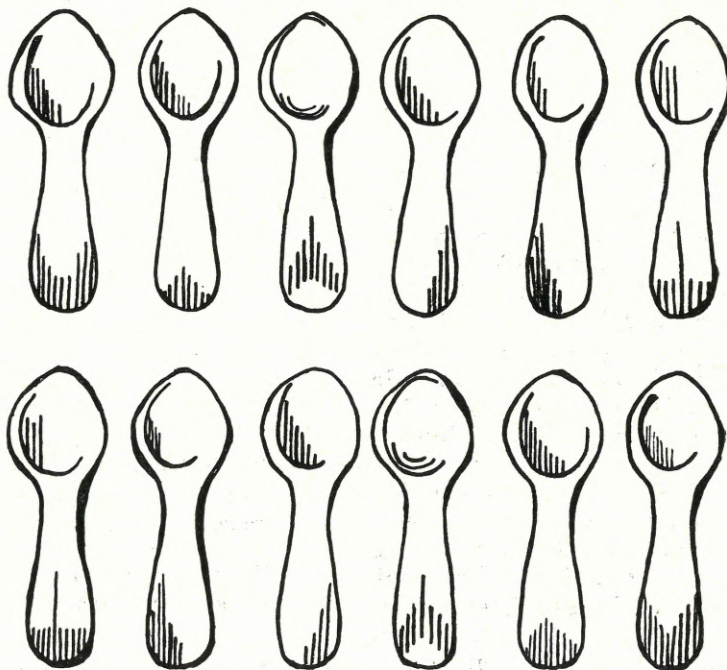
Kotiseutuni tarinoita

II palkinto Parkanon Joulun kirjoituskilpailuissa.

Taru keroo: Jättiläinen kulki tuohikontti olkapäillä ja lapiontapainen toisessa kädessä. Kontissa oli santaa ja lapio veti maata. Santa valui kontissa olevasta reiästä hyljälleen maahan. Näin syntyi Harju. Lapio painui maahan syvempään ja leveämmästi, syntyi Linnanjärvi (entinen Nurmijärvi). Lapio veti edelleen kapeammasti, joskus vähän syvempään, syntyi Rännäri ja Kaidat vedet. Tällainen on taru kotipaikkani synnystä.

Taru jatkuu: Mies sousti Linnanjärvellä, saapui rantaan, veti veneen vesiltä rantakivikkoon. Havaitsi paikan kauniiksi ja hyväksi, päätti ruveta asustamaan siinä. Hän kiipesi ison rantakoivun haaraan, otti puukkonsa ja veisteli 12 puulusikkaa ja sanoi: ”Kaikille näille hankin syöjät.” Tapahtui niin. Siitä asti on paikalla ollut talo, Pajulahti. Siinä oli kylän ja asukkaiden alkku.

Parkanon ja Kihniön kirjan mukaan tämä on tapahtunut

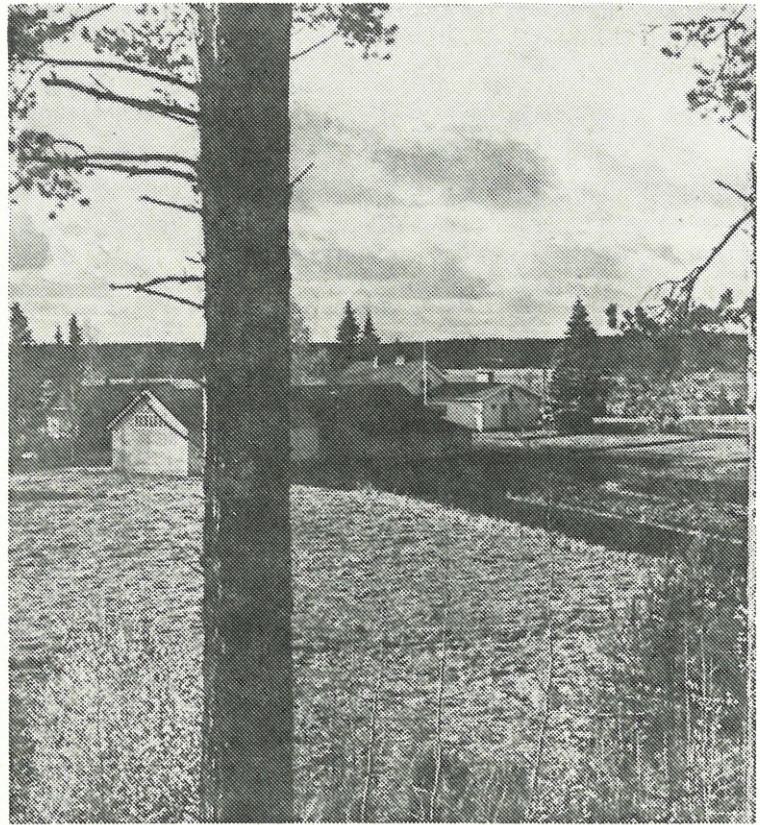

joskus 1500-luvulla. Mielenkiintoista muuten, tuo mies on varmaan tullut Parkanoon Naskalista, koska siellä on Jaakko-nimisiä isäntiä ja poikia. Nimi Jaakko esiintyy myös Pajulahdessa ainakin jekä toisessa sukupolvessa. Ei ole epäilystä siitä, etteikö sama suku olisi ollut tämä tilalla koko ajan.

Vuosisadat kuluivat, tarinat lisääntyivät. Eri paikoille tuli nimi tapahtumien mukaan: Kaksi nuorta, tyttö ja poika, oli kahdestaan kävelyllä. Pienen sillan alla solisi puro, niinsanottu Lehmiluoma, jonka ylitse kuljetettiin talon karja nevoille laitumille. Poika otti koivusta tuohta, vuoli siitä suikkaleen ja teki tuohisormuksen, kihlasi sillä tytön. Paikka sai nimen Kihlakunta.

Lehmiluomassa on yläpuolella koski, Plakkikoski. Tarina nimen synnystä on unohnut enkä yrityksistä huolimatta ole saanut sitä selville. Plakkikoskessa oli mylly, jolla jauhettiin talojen viljat. Rajalan Joonas oli kerran myllyssä jauhattamassa kun mylly äkkiä pysähtyi. Joonas meni katsomaan, myllyn partaalla istui kaunis, valkopukuinen, keltatukkainen nainen, metsänpiika tai koskenhaltija. Hetken kuluttua näky katosi ja mylly pyöri taas. Rajalan Joonas (Pajulahden poika) on kertonut nähneensä myös Pajulahden haltian, pienen harmaan ukon, käyskentelevän talon lähettyvillä.

Kerrotaan myös, Riponmäessä palavat aarnitulet (Riponmäki tulee kai sanasta ripa). Kerran istuin ikkunan ääressä syksyhämärissä kun äkkiä huomasin että Riponmäessä metsässä oli tulipalo. Se leiskui sinisenä, vihreänä, punaisena. Joskus tulenlieskat näyttivät nousevan puiden latvojen yläpuolelle samun pienemmiksi. Sateenkaaren värit toistuivat. Jouduin oudon lumouksen valtaan. Järki sanoi, että kuuhan sieltä on nousemassa, mutta en koskaan enemmin

Pajulahden talo Linnanjärven rannalla.

ole nähnyt enkä kai tule myöhemminkään näkemään sellaista näkyä. Aarnitulethan palavat vain kerran sadassa vuodessa.

Sitten tarinaa tuosta surullisen kauniista Rännäristä. Siellähän on Ruumissaari, ruumiiden lepopaikka. Siellä on murheitten syöverit ja surujen suvannot. Rännärin kangas tunnettiin kummitte-lusta. Ei siitä mielellään vanha-kansa pimeän aikana kulkenut. Vielä viime vuosina on ainakin kaksi elämäänsä väsynyttä hakenut loppunsa

Rännäristä. Vanhalla paikalla on ruopattuna ja ulkonaaisesti muutettunakin vielä vanha mahtinsa ja voimansa tallella.

Tällaisia tarinoita on kotipaikallani kerrottu, ehkä nykypolvet unohtavat ne eivätkä niihin uskokaan. Kuitenkin ne kertovat entisestä vanhasta ajasta ja ellei tiedä entisestä ei tajua tulevaakaan. Toivon, että meidänkin sukupolvemme jättäisi jonkun tarinan jälkeen lapsenlapsillemme kerrottavaksi.

- Puhumata on hullukin viisas.
- Vilu tulee yksin maates, kylmä huonon kaverin kans.
- Ei ole syämätä lihava, eikä pesemätä puhdas.

- Rikas ei ole rakas.
- Älä täytä piroiss pernoilla mahaas, niitä saat kotonakis syärä.
- Posasta pesee, mitä polle aittaa kaataa.
- Kylän hyvä on kodon paha.

Kauppalankeskuksemme vihreä verho

I p Parkanon Joulun kirjoituskilpailussa

Kun eräänä elokuun loppupuolen päivänä 1949 saavuin ensimmäistä kertaa Parkanoon, kirkonkylä yllätti minut kauneudellaan. Kirkonkylän sijainti kahden vesistön välisellä harjanteella oli juhlallinen. Runsas puusto loi vehmautta. Eteläisellä sisääntulotiellä ajettiin pitkälti lehtevien koivurivien välitse. Keskustassa vuorottelivat vaaleat iloiset lehtipuut ja tummat vakavat kuuset. Tyyliin täällä "metsien maassa" sopi hyvin se, että ensimmäiseksi tienviitoiksi minulle annettiin kaksi puuta. Toisena oli Laurilan pihapiirin uljas koivupari ja toisena Nästin kuusi. Laurilan koivut olivat kuin majakka etsiessäni reht. Uotilan taloa, jon-

ne olin matkalla. Ylhäältä kauppojen luota oli muutoinkin helppo osoittaa alhaalla laaksossa kuin "lautasella" olevaa Viinikan omakotialuetta ja sen yksityisiä taloja, jotka seisoivat alastomina riveissään. Uuden työpaikkani sannottiin näkyvän Kurun tieltä Nästin kuusen suuntaan. Ja näkyihän toki jo Urhon mäeltä sekä tämä uljas puu että sen sivulta matalan pensaikon takaa Parkanon yhteiskoulun uudisrakennuksen vaalea seinä.

Paikkakunnalle kotiuduttuani löysin paljon lisää kirkonkylän viherkuvaan kuuluvia piirteitä. Hautausmaan vanhinta osaa hallitsi jo silloin runsas puusto, mm. kaksi ristikkäin kulkevaa koivu-

käytävää. Uusi osa oli hiljattain saanut kuusiatansa ja koivureunuksensa. Kirkon alueen jyhkeät graniittirakennelmat ja koivuistutukset muodostivat vaikuttavan kokonaisuuden. Ensikertalainen vain miltei hätkähti näiden juh-lavien kehysten takaa esiin tulevan kirkon pienuutta. Sittemmin on vaatimaton mutta sopusuhtainen puukirkko tuntunut kotoisalta ja hyvältä. Opin tietämään, että Karvian tiehen aikamoisen mutkan vaatineen kuusiaidan takaa kurkottelevat, miehuusvuosiaan viettävät erilaiset puut olivat Rauhalan puistoa. Päivölän nurkalta tapasin ryhmän sembräntyjä, silloin vielä hyväkuntoisia. Leikkosen puistosta taas jäi-

Jykeviä puistopuita hautausmaan kaarteessa keskuksesta kirkolle menevän vanhan Karvian tien varressa.

vät mieleen aurinkoisten pakkaspäivien parhaat näkymät, kun lehtikuusten huurteiset oksat muodostivat kuin pitsikudoksen vanhan päärakennuksen punaista seinää vasten. Outojen havupuiden istuttamiseen näyttikin olleen aivan erityistä innostusta. Tämä seikka heijastelee ilmeisesti näiden seutujen pitkäaikaista metsänhoitoperinnettä asiaankuuluvine virkakuntineen. Joskin lehtipuista oli yleisin koivu, oli varsinakin pihapuiksi yritetty kotiuttaa myös arkoja eli ns. jaloja lehtipuita aina tammea ja saarnea myöten. Nykyisinhän voi kauppalankeskuksen komeinta tammea Virranhaaran pihassa entistä paremmin ihailla ihan tieltä asti.

Noista saapumiseni ajoista on vierähtänyt jo yli neljännesvuosisata. Hiljaa ja väsymättä, useimmiten aivan huomaamattamme, luonto on hoitanut tehtävänsä vahvistamalla vihreää verhoa laajenevan keskustaajaman yllä. Mutta joka muistaa 40-luvulla peltotonteille levittäytyneen uudisasutuksen ja vertaa näkymää nykyisiin "puutarhakaupunki"-näkyymiin, hän voi vain hämmä-

Tuiskunrannan visakoivikko kerrostalojen ja Viinikkajoen välillä. Istuttanut Martti Tuisku v. 1940.

tellä tapahtuneen muutoksen suuruutta. Kesäisinhän hukkuvat rakennukset aivan kattoa myöten vihreyden sisään. Nyt puolestaan kokeillaan "vihreän peukalon" taitoja muil-

la, aivan uusilla alueilla, varsinkin jos tonttina on täplä peltoa. Kuitenkin näyttää siltä, että on ihasuttu erikoisesti metsätontteihin. Siitä sitten johtuu, että "jos lähimetsään haluat mennä nyt, niin takuulla yllätyt." Reippaasti harvennetun puuston alla on heleä viherpiha, vanhat sienija marjamaat kasvavat taloja.

Vaikka entisen Parkanon yhteiskoulun puistotäplät muodostavat vain pienen osan kaikista viheralueista, tekee mieleni kertoa niistäkin. Näin pääsen itsekin mukaan puistontekijäin arvokkaan ammattikuntaan. Ja pääsee paljon muitakin. Jos nimittäin palataan kevääseen -65, niin nähdään yhteiskoulun tontin pohjoislaidalla istutuspuuhissa peräti 37:n hengen ryhmä (35 abia, heidän luokanvalvojansa ja rehtorinsa) ja tärkeät toimihenkilöt lisäksi. Oli toteutumassa metsäylioppilaiden aloitteesta "operaatio Tulevaisuuden puu" puun lähinnä tuotannollisen arvon korostamiseksi. Siellä se rotumännikkö sitten nousee. Valitettavasti vesaikko ja alueelle sattunut kaivuutyö ovat häirinneet tainten kasvua. Ja miten lieene ollut istuttajienkaan ammattitaidon laita! Koulualueen eteläpuisto on vallan toista maata. Siellä rehoittaa "vak-

Kauppalantalon lehmuskuja, istutettu v. 1952 — kun vanha kansakoulu keskuskoulun valmistuttua kunnostettiin kunnantaloksi.

Juho Kuisman koivukuja, istutettu vuoden 1949 aikoihin tuomalla käsikärryillä taimia lähimetsästä.

sin kuusi", puu, jonka Sulo Salminen istutti muistopuukseen ja jatkamaan Lystin mäen kuusiperinnettä vielä silloinkin, kun nykyiset isot kuuset jo maatuvat. "Reksin puita" ovat Taalain koivu, Japanin vaahtera, okakuusi, lehmus, jalava ja kolme vuorimäntyä. Näin tulini perustaneeksi pienen kasvitieteellisen puiston oppituntejakin ajatellen. Sitä täydentävät sopivasti puiston arvokkain puu, Karjalasta siirretty tammi (josta Ylä-Satakuntakin kerran kertoi) sekä tien toisella puolella kasvava vaahtera ja mikseivät myös muut lähipuut. Kasvitieteellinen luontoni kai vaati, että myös rehtorilan eli "laakson Laurilan" tuli olla erilaisten puiden ja pensaiden kirjava kokoelma. Kirjava olisi myös se kertomus, joka syntyisi niiden hankintatavoista. Runsaasti on todellisia muistojen puita, niinpä tuomi on Kurjet-kerhon "lapsi", pih-

takuusten alkukoti oli Rauhalassa ja iso tammi on ikioma istukkaani, pikku tammets Hämeenlinnasta opettaja Toini Sembergin perintöä. Kun maanviljelijä Arvo Kuirinlahti toi kolme lehtikuusta Korkomäestä. "Parkanon paroonin" perintömailta, liitti hän niihin samalla muiston kolmesta tyttärestään, kolmesta yhteiskoulun kasvatista.

Varmaankin monien muiden pihapuiden juurella voidaan samaan tapaan kertaella niiden omaa mielenkiintoista ja muistorikasta historiaa. Sitäpaitsi "julkisetkin" puut voivat omata tunnetun menneisyyden. Muistettakoon vain se uljas koivurivistö, joka seisoi vartiassa tien vierellä vanhan lääkärintalon kohdalla. Sen istuttajaksihan tiedetään tri Väinö Soimajärvi ja istutusajaksi 1920-luvun loppu. Puiston arvoa ei toki vähennä se, että se on tehty tavallisena työnä virallisen

suunnitelman mukaan. Täytyy toki vain iloita siitä, että näin on saatu kaunista vihreää ilmettä esimerkiksi virastotalojen, sairaalakompleksin ja seurakuntakeskuksen vaiheille. Miten hyvin mahdollista tuntea nämä istutukset? Mikä esimerkiksi on se puulaji, joka muodostaa kauppalan talon puukujanteen?

Muttei menetyksiltäkään ole säästyttävä näissä puistoasioissa. Luonnonvoimien armoillekin on jouduttu ainakin sikäli, että myrskynpuuska itsenäisyyspäivänä -72 rysäytti nurin toisen Laurilan koivujättiläisistä. Toisenlaisia voimia, niitä teillä liikkuvia hevosvoimia, sopinee syyttää keskustuskolmion puiden kärsimyksistä. Kolmion eteläkärjessä olleesta koivusta käpytikka sai hengenpitimensä, ehkä hyvätkin herkut, muutamina kevättalven päivinä kuorien puun samalla lähes paljaaksi. Kuuset kituivat silminnähtävästi. Puiden kaataminen saattoi olla myös armeliaisuuden osoitus. Uutta rakennettaessa on joksikin aina jouduttu uhraamaan myös puita. Enää ei vaahtera vartioi Kiviniemen tavaratalon oven pieltä, eikä uuden Säästöpankin lisärakennuksen syntyessä ollut juuri armoa Wirzénin tontin pihapuille. Niinpä katkesi sekin vaahtera, jonka kaunista muotoa ja syksyn hehkuva värileikkiä pankintalon asukkaat olivat ihailleet. Maallikko ei oikein ymmärrä, miksi koko omenatarha piti hakata pois entisen säästöpankin talon päädyistä. Kioskille ainakin olisi erinomaista mainosta, jos se voisi ilmoittaa paikaksensa Tuiskupuisto, omenapuitten siimes!

Muutoinkin uuden uljaan keskustien vaatimat vihreät lunnaat ovat liian hyvin vielä muistissa. Pappilankosken idyllihän vielä elää, mutta sekin on uhattuna. Ihailumme ansaitsevat yläjuoksun puolella virtaavan veden ja sen ylle rakentuneen puuholviston rauhallinen sopusointuisuus ja alajuoksun puolella ote, jolla ihminen on tietoisesti varovaisesti luonut omaa kulttuurimaisemaansa. En tunne suunnitelmia, mutta toivoisin, että sillan pielessä seisovalle erikoisella tavalla tupsuksaiselle rauduskoivulle, sille

Aunuksen paju Metsähallituksen talon pihalla. Istutettu v. 1956.

"tuuletarten tuutimalle ritvakoi-vulle" saataisiin säilytetyksi elin-tila ja pysyvä luonnon rauha.

Ylä-Satakunta liitti "operaatio Tulevaisuuden puun" selostukseensa tällaisen viisauden: "Joka on istuttanut puun, ei ole elänyt turhaan." (vanha kiinalainen sananlasku). Ottakoon jokainen "puistontekijä" siitä itselleen arvokkaan tunnustuksen! Yhdenkin puun istuttaminen on ihmisen maisemassa teko, joka näkyy. Tällaisesta puusta tulee persoonallisuus. Se tunnetaan yksilöllisiltä piirteiltään, sen kohtaloita seurataan ja sen kuolema koetaan menetyksenä. Meille näissä istutuspuuhissa suurella innolla mutta usein vähäisellä taidolla toimineille ahertajille suotakoon anteeksi, ettemme aina ole ymmärtäneet istuttaneemme jättiläisiä. Mutta sellainenhan puun taimesta kehittyy aikaa myöten. Meidän jälkeemme voidaan tarvita sahaa ja kirvestä. Pahempi on, jos nämä ovat ainoat välineet puistopuuhassa. Tasapainon vuoksi annettakoon tämä sääntö: Jos kaadat puun, istuta jon- nekin muualle, valmiiksi harkit- tuun paikkaan uusi tilalle. Kas- vattimme kiiruhtavat hitaasti. Jos on kiire rakentamisella, ope- raatio "Puistopuulla" on vielä

kiireempi, että kauppalankeskuk- semme kasvoilla aina säilyisi se rauha ja lempeys, jonka puiden vehreys antaa.

"Vaksin kuusi" jonka kuvassa mukana oleva vahtimestari Sulo Salminen siirsi pikkutaimena lähimetsästä v. 1962 yhteiskoulun tontille.

Pettuleivän valmistus

Pettu on monelle nykyipäi- vän henkilölle tuntematon tai vähäarvoinen käsite. Tois- ta on ollut aiemmin, sillä se on merkinnyt ravinnon jat- kamista ja kuulunut osana asukkaiden ruokavalioon ka- tovuosien aikana. Lapin lää- nissä sitä on käytetty pettu- vellinä, muualla maassamme leivän valmistamiseen, joko sellaisenaan tai viljaan se- koitettuna mahdollisuuksien mukaan. Vielä nytkin löytyy vanhemman polven väestöä, jotka v. 1918 vaiheilla ovat kokeneet ja ainakin läheltä joutuneet seuraamaan petun käyttöä.

Muitakin yrityksiä puus- tosta peräisin olevien hyö- dykkeiden käyttämiseen ih- misravinnoksi, on tehty. Vii- me vuosisadan lopulla anneti- in keisarillinen julistus, jos- sa kehoitettiin viljelemään cembramäntyä. Tarkoitukse- na käyttää siemen syötäväksi, kuten esim. Siperian asuk- kaat ovat tehneet. Pettu on kuitenkin merkittävin ja sitä on todennäköisesti käytetty yhtä kauan, kuin viljakasvien viljelyä on maassamme suo- ritettu.

Paikannimet

Pettusalo, Pettumetsä, Pet- tukangas, Pettuhaasian mäki jne. antavat koruttoman viit- teen nälkävuosien tapahtu- mista. Maanmittaus- ja kar- toitustoimituksissa nämä ni- met tulisi säilyttää, samoin muutkin paikalliseen kult- tuuriin lukeutuvat nimet.

Yhteensattuma?

Selittämättömänä yhteen-sattumana voidaan pitää sitä, että katovuosien kohdalla ovat veden vilja ja Tapion anti olleet niukimmillaan.

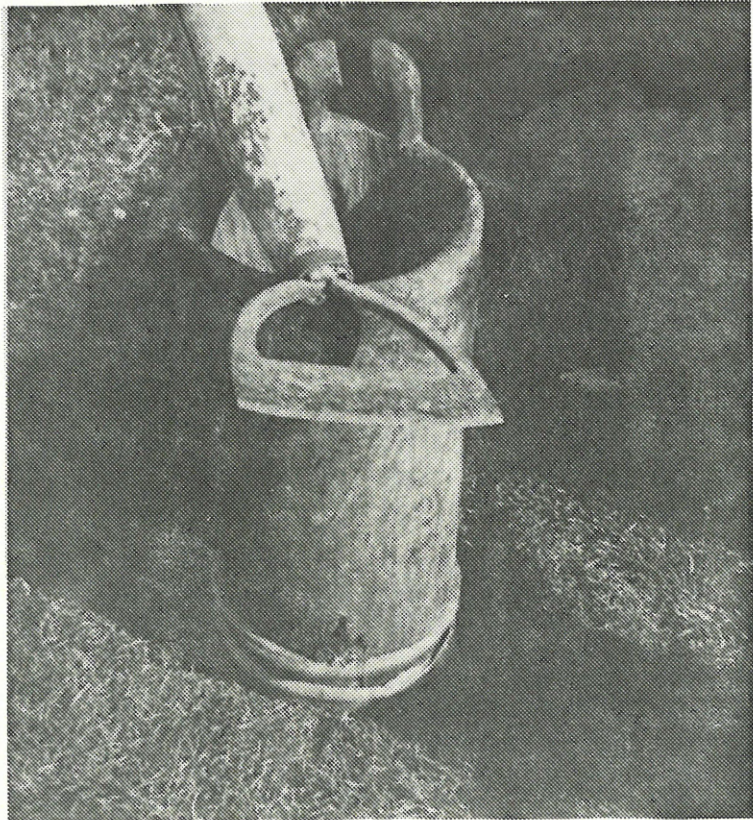
Leipäaineksen hankinta

Juho Kortesoja, yli 80-vuotias virkeä vanhus ja vanhan kansanperinteen tietäjä, muistaa asian läheisenä. Metsähallituksen taholta osoitettiin tarpeessa oleville asukkaille kaadettavaksi mäntypuita, jotka olivat tähän tarkoitukseen leimattuja. Kaataminen suoritettiin huhtitoukokuulla "koleen aikana." Puiden tuli olla solakkarunkoisia mahdollisimman oksattomia ja sellaisia, joissa hilsekuori ulottui lähellä tyveä. Puun kuoreen tehtiin piirto poikkipäin ja piirtojen väliltä irroitettiin kuori. Näin edettiin latvasta alkaen kunnes kaarnamuodostuma tuli vastaan.

Aiemmin on irroittamiseen käytetty, joko katajasta tai luusta valmistettu n.s. lusaa. Irroitettun kuorilevyn sisäpinta kuumennettiin tulella pihka-aineksen vähentämiseksi. Ulkopuolen tumma osa puhdistettiin veitsellä. Levyt kuivattiin saunassa tai riihesä. Esirouhinta tehtiin petkeleellä ja tämän jälkeen jauhatus. (Käsittelyssä on ollut pieniä eroja eri paikkakunnilla. Kirj. huom.). Töysän pitäjässä kuoriaines on keitetty. Esirouhinnan jälkeen on suoritettu hienontaminen huhmarissa ennen jauhatusta (Kauhajoki). Jauhatus suoritettu tällöin käsikivillä.

Leivonta

Useiden henkilöiden kuvaus: Taikina alustettiin normaalilla tavalla, joko ruis- tai kaurajauhoilla, sen mukaan mitä oli käytettävissä. Kaurajauho oli tarkoitukseen jopa parempaa, sillä leipä pysyi paremmin koossa. Sotkemisen

Huhmari ja petkele, joita on käytetty petun survomiseen.

nen tehtiin pettujauhoilla. Jauho oli väriltään hivenen talkkunajauhoa tummempaa. Taikina siunattiin tekemällä sen päälle risti, kuten leivonnassa on ollut tapana kaikkialla maassamme. Mikäli leivän pääaines oli pettua, siihen ei tehty reikää vartaassa kuivattamiseksi, sillä se ei olisi pysynyt koossa. Paistaminen tapahtui kuten leivonnassa yleensä.

Leivottava määrä oli aina vähäinen, jos leipä pääsi kuivumaan, siihen eivät hampaat pystyneet.

Ateria ja sen seuraukset

Linda Lehtinen on myös tehnyt lapsuudessaan tuttavuutta petun kanssa. Hän muistelee, että se oli kirpeätä syötävää ja vielä enemmän jos mukaan oli sekoitettu suolaheinää. Ruisjauhoon alustettu leipä oli hänen mielestään jopa maukasta kaurajauhoon verrattuna. Tarpeella käynti muodostui lapselle

ja yhtä hyvin aikuiselle pelottavaksi ja tuskalliseksi. Hän muistaa myös, että jatkeena yritettiin koemielessä käyttää jäkälää. (Jäkälän tiedetään aiheuttaneen kuume-tiloja ja välillisiä kuolemantapauksia. Kirj. huom.).

Taito tallella

Vielä on henkilöitä, jotka osaavat taidon. Tämän totesin viime kesänä käydessäni Töysän kansanjuhlilla. Maria Lehtomäki oli valmistanut leipää äidiltään nälkävuosilta 1865–1867 perityn ja edelleen v. 1918 valmistetun tavan mukaan. Leipä oli tahmeata ja kitkerää. Tosin valmistaja vakuutti sen olevan erinomaista silloisiin olosuhteisiin verrattuna.

Tuntui kuin olisi palannut ajassa hetkeksi menneisyyteen, sen armottomaan ja kovaan kamppailuun elämästä, toivoen samalla, että tämä ei tulisi enää koskaan olemaan todellisuutta.

PARKKA – PARKKANO – PARKANO

Parkano-nimen syntyperän kimpussa on menneinä vuosina kamppailtu ahkerasti, ja aina vain on vedetty vesiperä. Nimen alkuperä on jäänyt selvittämättä.

Tunnenkin suurta mielihyvää siitä, että minulla on nyt vihdoinkin tilaisuus tuoda totuus julki tässä muille niin vaikeassa nimiasiassa. Nimen olen onkinut esiin pitkäaikaisilla, historian syövereihin pohjaavilla tutkimuksilla. Tulkkoon se rehellisyyden nimissä myös sanotuksi.

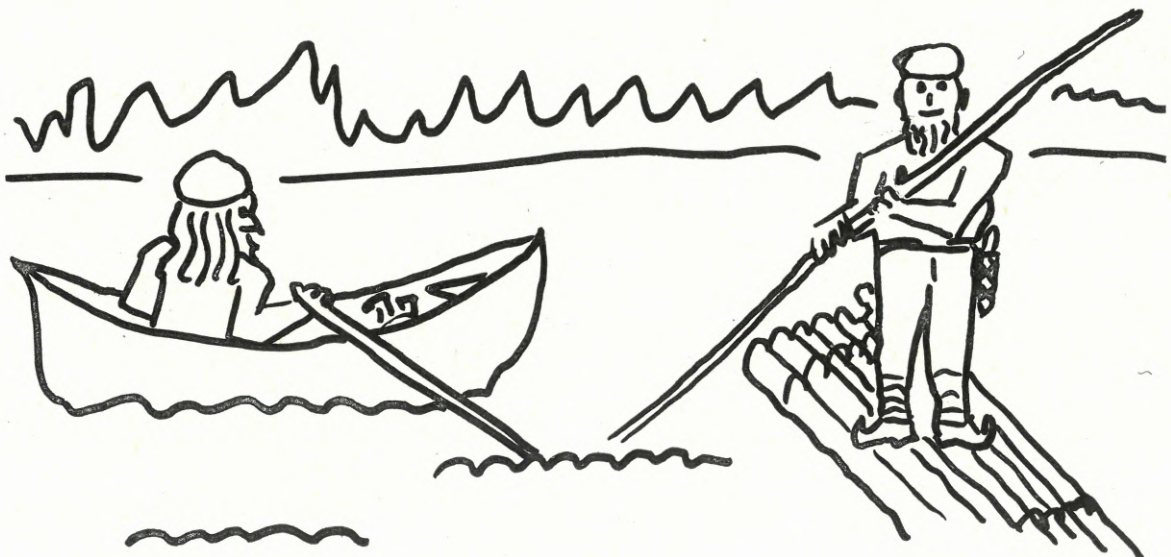
Joudun sivuuttamaan aikaisemmat Parkano-nimen selitysyritelmät melkein pä olankohautuksella. Eikäpä niistä paljon muuta voisi kohauttaakaan. Niissähän on aito menneisyyden pimentojen tutkiminen unohtunut ja sijalle ovat astuneet monenmoiset arvailut.

Parkano -nimi on saanut alkunsa sanasta "parkka", josta tietosanakirja sanoo seuraavaa: "parkka, pieniä

tukkeja puu- tai rautakaroilla toisiinsa liittämällä tehty, uittotavaraa mutkaisissa koskissa ohjaava seinä."

Kuten kaikki tietävät, on Viinikanjoki sekä mutkainen että koskinen, jossa jo ennen

uittoaikaa on tuiki kipeästi tarvittu edellä mainittua "parkkaa" estämässä veneenlaitoja iskeytymästä kiviin. Tätä jokireittiä pitkinhän kulki vilkas veneliikenne Pirkkalan ja Sastamalan

suunnasta Pohjanmaalle. Niinpä ajan myötä on parkkas-
sanasta tullut paikkaseutua
tarkoittava Parkkano ja myö-
hemmin nykyinen Parkano.

Todisteena ylläolevasta
kerrottakoon erään ohikulki-
jan tallentama Matias Juhon-
pojan ja Jaako Henrikinpo-
jan välinen keskustelu nykyi-
sen Parkanonjärven etelä-
rannalla kesäkuun 14. päivä-
nä 1465:

*"Matias: Läheleteeh, Jaako
tonne Parkkakoskelle jahtaan*

*stä hirvee ku ehtoisi ruhos-
taa siä Haeroon niituss!*

Jaako: Häh?

*Matias: Sanov vaa nettä
olsikkoh mun kansani hirves-
teell lähteny tonne Parkko-
neeseen?*

*Jaako: Joo, souellaav vaa
ehtoolla sinne. Mä en esti
hankkinu saala ajulle ku sä
käytit nii vanahaalaija sanaa
siittä Korkeekallion ja sen
kosken tianoosta. Sei o enee
mikee Parkkano eikä Park-
kajoki, niinkute siä, Ikaloi-*

*sihpäin sanotte, sov vaan
Parkano. Nii nainaki meilän
akat sen sanoos sujahuttoo.
Eihän ne muakaa enee sano
Jaakko, ku kaikki sanoo vaaj
Jaako."*

Ylläoleva autenttinen kes-
kustelunpätke antaa tarkkaa-
vaiselle tutkijalle viitteen sii-
tä, että naisväki on ollut
merkittävässä asemassa muo-
toiltaessa Parkano -nimeä.
Näin naistenvuonna tulokoon
tuokin nyt julkistetulksi.

Lauri Aaltonen

Parkanon seudun turpeesta ja sen mahdollisuuksista

AIKAISEMPIA TOIMINTOJA

Pohjois-Satakunta muodos-
taa maamme eteläisimmän
alueen, missä soiden osuus
koko maa-alasta on 41—50
%. Tähän sisältyvät kokonai-
suudessaan Karvian, Parka-
non ja Kihniön kunnat. Tur-
vevarojen lisäksi on täällä
vielä massatuotannon kannal-
ta välttämättömät, sijainnil-
taan ja laadultaan edulliset,
liikenneväylät. Täydellä syyl-
lä voidaankin puhua Parka-
non seudun turvevaroista ja
niiden käyttömahdollisuuksista.

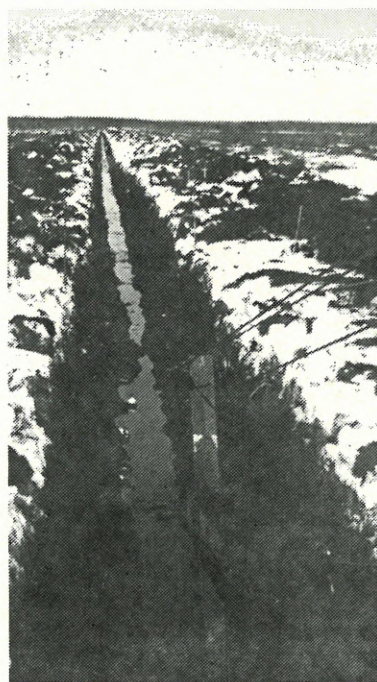
Parkanon seutu kuuluu nii-
hin maassamme harvinaisiin
alueisiin, missä polttoturve-
tuotanto on jatkunut keskey-
tymättä 1940-luvulta lähtien.
Vuoden 1957 tuotanto käsitti
n. 27 % maamme koko poltto-
turvetuotannosta. Tuotannon
laajentamiseen on jatkuvasti
tunnettu mielenkiintoa.

Kihniön kunnan toimeksi-
annosta laadittiin v. 1960 sel-
vitys 50—75 MW:n (lue me-
gawatin) turvetta polttoai-
neena käyttävän sähkövoima-
laitoksen rakentamismahdol-
lisuuksista. Parkanon kunnan
toimeksiannosta laadittiin
selvitys 80 MW:n sähkövoi-
malaitoksen rakentamismah-
dollisuuksista Parkanoon.
Pirkanmaan energiahuoltoa
koskevassa selvityksessä vuo-
delta 1969 on Parkanon seu-
dun turvevarojen mahdolli-
sella hyväksikäytöllä myös
merkittävä osuus.

NYKYISIÄ SUUNNITELMIA

Kun maamme tulevan ener-
giatarpeen tyydyttämistä kos-
kevissa suunnitelmissa myös
polttoturpeelle on osoitettu
selvästi määritelty osuus (n.
20 milj. m³ vuodessa) ja tätä
tarkoittavia suunnitelmia on
alettu 1970-luvulla toteuttaa,
on myös Parkanon seudun

turvetuotannon laajentami-
seksi avautunut kokonaan

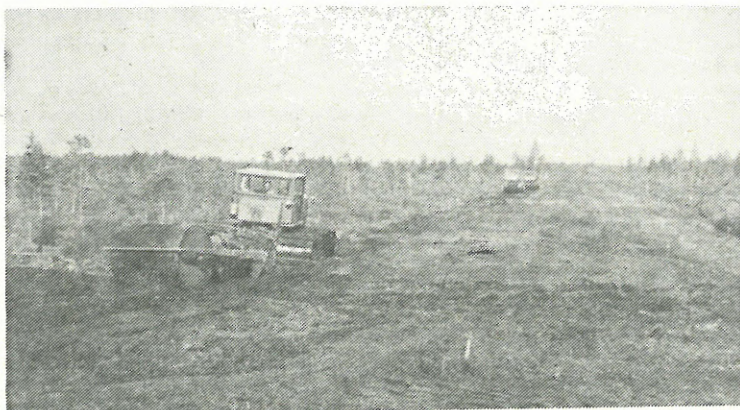
Turpeentuotantoon ojitettavan
suon syvät peruskuivatusojat
tehdään kaivukoneella.

uudet mahdollisuudet. Tällä alueella tätä ohjelmaa toteuttaa Valtion polttoainetoimiston Tampereen hankintapiiri. Tähän tarkoitukseen on Vapolla hallinnassaan 3310 ha suota ja mahdollisuudet laajentaa suo-alaa 4050 ha:iin.

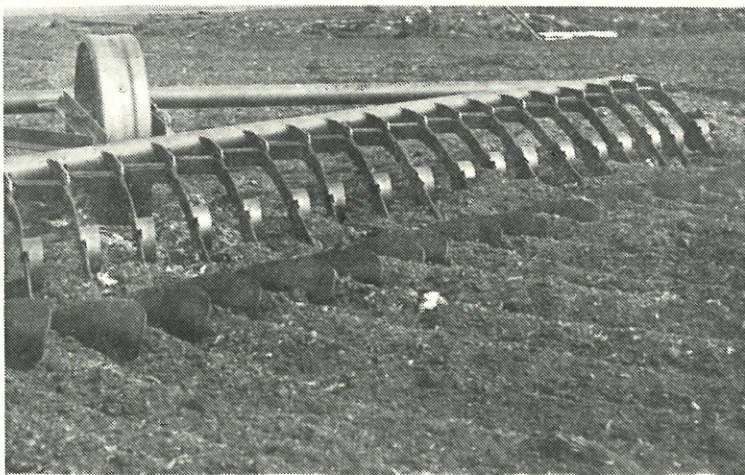
Näissä suunnitelmissa on polttoturpeen tuotannoksi arvioitu vuonna 1985 1 443 000 m³. Se vastaa n. 37 % Vapon Tampereen hankintapiirin koko suunnitellusta tuotantomäärästä v 1985.

Parkanon seudulla tulee sen oman alueen välittömän tuotannon ohella olemaan merkittävä osuus polttoturpeen toimittamisessa kuluutukseen. Kuormauspaikkoina tulevat olemaan Lapinnevan, Ratikylän ja Aitonevan liikennepaikat. Kuormattava yhteismäärä nousee n. 7 000 m³:n vuorokaudessa ja n. 2 500 000 m³:n vuodessa v 1985.

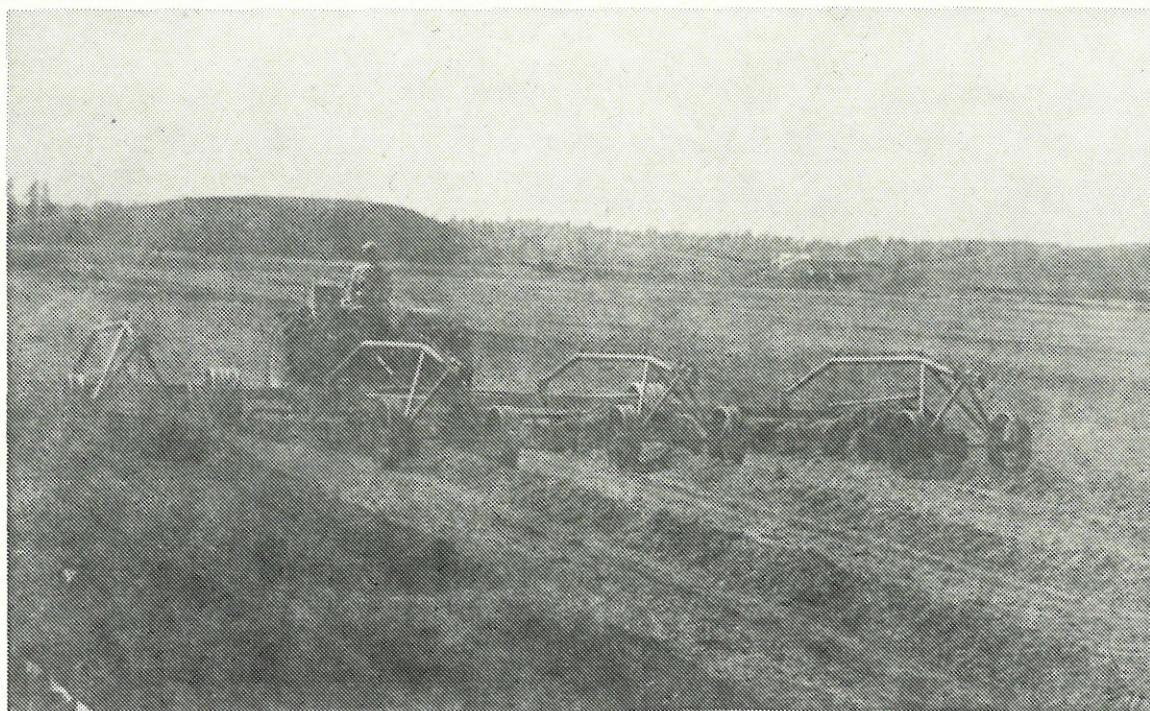
Tarvittavan työntekijämäärän tuotannossa on v. 1985 arvioitu nousevan Parkanon seudulla (Karvia, Parkano, Kihniö) 550:n.

Pienikokoisen puuston ja varvuston hävittämiseen käytetään syväjyrsintä.

Jyrsinturpeen kääntäjässä on toimivina eliminä rivi pieniä auroja.

Jyrsinturpeen kokoamiseksi kokoojavaunulla on ensin karhettava.

TULEVAISUUDEN MAHDOLLISUUKSIA

Arviot siitä, mitä suuruusluokkaa jyrsinpolttoturvetuotannon Parkanon alueella voisi olla, nojautuvat alueen turvemääriä koskeviin selvityksiin.

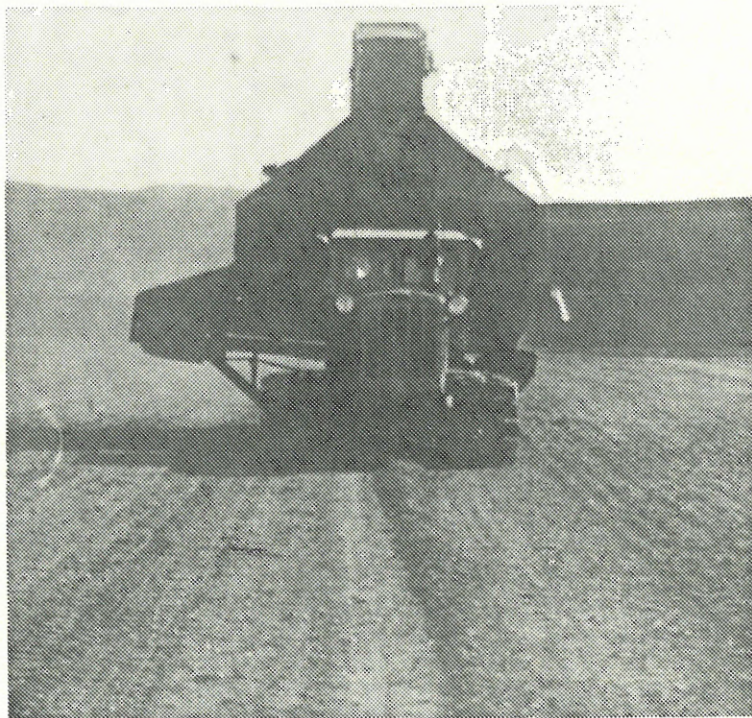
Tampereen liikennealueen seutusuunnitteluliiton julkaisussa N:o 100 vuodelta 1962 on siihen mennessä tehtyjen turvetutkimusten mukaan saatu Parkanon ja Kihniön alueella polttoturvetuotantoon soveltuvien soiden pinta-alaksi 2710 ha ja vuotuiseksi tuotantomääräksi 553.000 tonnia eli n. 1 659 000 m³.

Lähtien Parkanon seudun suo-alaa osoittavasta prosenttiluvusta saadaan suoralaksi 77 700 ha. Nojautuen dipl.ins. I. Mikolan esittämiin laskelmiin voidaan Parkanon seudun suo-alasta n. 12 500 ha olettaa olevan sellaista, mitä voidaan käyttää jyrsinpolttoturvetuotantoon. Tämän

alan turvemäärän voidaan arvioida vastaavan n. 160 milj. m³ jyrsinpolttoturvetta.

Jos vuotuiseksi tuotantomääräksi oletetaan 4 milj. m³ riittävät turvevarat n. 40 vuodeksi. Mainittu 4 milj. m³ vuosituotanto vastaisi Tampereen ja Hämeenlinnan lämmitysvoimalaitoksen sekä niiden lisäksi n. 100 MW:n lauhdutusvoimalaitoksen vuotuisesta turvepoltoainetarvetta.

Soidemme verraten pieni koko on johtanut siihen, että meillä on kehitetty tuotantokoneita myös tällaisilla soilla toteutettavaan tuotantoon. Vetokoneina voidaan käyttää mm. maataloustraktoreita. Tällöin avautuu mahdollisuus tuotannon urakointiin. Järjestelmä näyttää tarjoavan hyvät mahdollisuudet järjestää työtilaisuuksia ja tuntuja lisäansiomahdollisuuksia ihmisten nykyisten asuinpaikkojen välittömään ympäristöön.

Traktorin vetämä kokoojavaunuun kytketty kuppielevaattori nostaa turpeen vaunun säiliöön.

Sakari Hakamäki

Kauppalan Järjestys-oikeus

Kunnallislain mukaan jokaisessa kauppalassa on oleva järjestys-oikeus. Kun Parkanon kauppalassa vuoden 1972 alusta perustettiin alkoi järjestys-oikeudenkin toiminta ja se kokoontuu kerran kuukaudessa käsittelemään sille kuuluvia asioita. Alusta alkaen tuo käsittelypäivä on ollut kuukauden ensimmäinen arkimaanantai.

Mitä varten järjestys-oikeus sitten on olemassa, minkälaisia asioita se käsittelee ja kuinka paljon siinä on jäseniä, tämä on kysymys, jota moni on varmaankin ajatellut. Onhan järjestys-oikeus jollakin tavoin tuntematon tai ainakin vähän tunnettu elin kunnallishallinnossa. Laissa sanotaan, että järjestys-oikeuden toimivalta on sama kuin maistraatin kaupungissa t.s. se toimii julkisena hallintoviranomaisena sekä tuomioistuimena talous- ja järjestysasioissa.

Julkisena hallintoviranomaisena järjestys-oikeus toimii esim. rakennuslain mukaan antaessaan rakennuslupia, antaessaan erilaisia rakennuslain mukaisia lausuntoja, valvoessaan rakennustoimintaa ja pitäessään erilaisia luetteloita.

Tuomioistuimena talous- ja järjestysasioissa järjestys-oikeus toimii käsitellessään Parkanon kauppalan poliisijärjestystä vastaan tehtyjä rikkomuksia. Poliisijärjestyksessä, mikä Parkanon kauppalaa varten on hyväksytty helmikuun 15. päivänä 1974 annetaan määräyksiä elinkeino- ja ansiotoiminnan harjoittamisesta kauppalassa, vaaraa ja häiriötä aiheuttavista töistä, kotieläimistä, osoiteilmoituksista jne.

Parkanon järjestysioikeus syyskuun 1975 kokouksessaan. Vasemmalta Väinö Viitasalo, Volmari Valli, Olavi Pesonen, Sakari Hakamäki (pj), Väinö Västälä ja Matti Toivonen.

Edelleen järjestysioikeudelle kuuluu julkisen notaarin tehtäviä ja erilaisten lupien antamista mm. palavien nesteiden asetuksen mukaan palavien nesteiden varastosäiliöiden luvat, luvat ruiskumaalauksen suorittamiseen jne.

Järjestysioikeuden kokoonpano on puheenjohtaja ja kaksi jäsentä ja mikäli käsitellään rakennusasioita, niin kuin useimmiten on käsiteltävänä, on tällöin järjestysioikeudessa kaksi lisäjäsentä, jotka ovat rakennusasioihin perehtyneitä.

Käytäntö on vienyt siihen, että rakennusasioiden, enimmäkseen rakennuslupien käsitteleminen on muodostunut

järjestysioikeuden päätehtäväksi. Esimerkiksi vuonna 1974 kirjattiin kaikkiaan 329 pykälää, joista 181 käsitteli rakennuslupien myöntämistä.

Kokoukset kestävät tavallisesti runsaan pari tuntia ja kerralla käydään läpi noin 20–30 asiaa. Asioista neuvotellaan ennen ratkaisun tekemistä ja kaikki asiat on saatu päätökseen suurella yksimielisyydellä vain poikkeustapauksissa on jouduttu äänestämään. Järjestysioikeuden puheenjohtaja ja jäsenet toimivat tuomarin vastuulla ja ovat vaitiolovelvollisia.

Joskus harvoin käydään suorittamassa katselmuksia

itse paikalla, tavallisesti istutaan kauppalantalolla koko kokousaika.

Järjestysioikeuden asemasta kunnallishallinnossa on keskusteltu siinä mielessä pitäisikö järjestysioikeus lakkauttaa ja siirtää sen tehtävät osaksi kauppalan elimille. On keskusteltu, että rakennusasiat esim. siirrettäisiin kauppalan perustettavalle rakennuslautakunnalle ja esim. palavan nesteen varastointia koskevat asiat paikalliselle poliisille. Tämä asia on lainsäädäntöasia eikä riipu paikallisista viranomaisista.

Saattaa olla, että pian on järjestysioikeus muisto vain.

Heikki Kempainen

MITEN ALOITTA KUNTOURHEILU

Hyvää kuntoa ja terveyttä tavoittelevien ihmisten määrä on kasvanut jatkuvasti. Tämän päivän suomalaisista tosin vain joka viides harjoittaa kuntourheiluksi nimitettävää liikuntaa. Näiden todellisten sporttihenkien lisäksi on vähintään kerran viikossa liikuntaa harjoittavia noin puolet suomalaisista. Kuntourheilijaksi yleensä nimitetään tilastoissa säännöl-

listä ja vähintään 3 kertaa viikossa liikuntaa harjoittava henkilöä.

Todellisuudessa tilastoista paljastuu karuja totuuksia, sillä yli 20 % miehistä ja naisista ei harrasta liikunnaksi katsottavaa toimintaa lainkaan. Varmaankin niiden määrä, jotka ajatuksissaan ovat viilettäneet hohtavilla hangilla, raikkailla syksyisil-

lä poluilla, pulahtaneet kirpaisevaan veteen tai aloittaneet kuntovoimisteluohjelman, on huomattavan suuri. Kuitenkin tämä ajatus saasean henkilön kohdalla jatkoon: "huomenna alkaa tosi ohjelma, koska tänään minulla ei vielä ole aikaa." Tämä jatko saisi jäädä pois ja ohjelma olisi syytä aloittaa jo tänään.

Kuntoliikunnassa pyrkimyksenä on päästä liikunnallisesti aktiiviseen elämäntapaan, joka johtaa fyysisen kunnon ja ennen kaikkea hengitys- ja verenkiertoelinten tilan parantamiseen sekä myös psyykkisen tasapainon säilyttämiseen.

Ensimmäiseksi on ratkaistava liikuntaohjelma, jolla aloitetaan. Jos henkilö on alle 30-vuotias eikä ole pahasti ylipainoinen eikä ole myöskään esim. työpaikkalääkärintarkastuksissa havaittu mitään poikkeavaa, niin hän voi melko riskittömästi aloittaa oikein annostellun liikunnan. Yli 30-vuotiaiden on jo oltava jonkin verran varovaisia. Jos kuitenkin henkilö on harrastanut jotakin liikuntaa, voidaan oikein annosteltu kuntoilu aloittaa suhteellisen vaarattomasti aina neljänkymmenen vuoden tienoille saakka. Jos taas aikaisempi liikunta on ollut hyvin vähäistä, olisi lääkärintarkastus paikallaan. Liikunnassa on oikea annostelu tärkeää ja on

muistettava, että hyvin ohjelmoitu säännöllinen harjoitus tekee vasta "mestarin" kuntourheilijastakin.

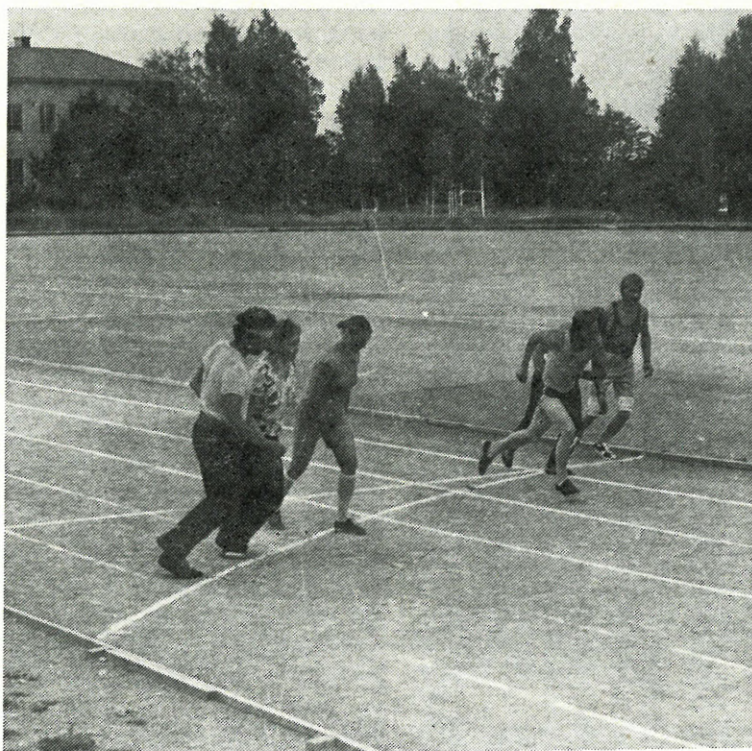
Jotta oikea annostelu saataisiin seville, on sekä lähtökunto että sen vähittäinen kohoaminen silloin tällöin testattava. Miten tämä tehdään, riippuu henkilöstä ja hänen liikuntataustastaan. Kuntotestejä on useita: Jo liikuntaa harrastaneille käy hyvin Cooperin testi, joka on erityisen sopiva hölkkääjille. Aivan aloittelevalla liikkujalla suositeltava testi on ns. 15 minuutin koe. Tämä tehdään vauhdikkaasti kävellen. Jos henkilö pystyy kävelemään tasaisella vauhdilla 15 minuuttia reippaasti ilman, että se tuottaa suurempaa tuskaa ja korkeata pulssia (yli 150) tai niin voimakasta puuskutusta, ettei pysty kunnolla puhumaan, voi kyseinen henkilö ajatella varovaisen hölkkäaloittamista. Hyviä testejä ovat ergometritestit, joista Åstrandin indeksien mukainen maksimaalisen hapen-

ottokyvyn testi on toteutettavissa melkein kenen kohdalla tahansa.

Kun lähtökohta on selvitetty, päästään varsinaiseen työhön käsiksi, ja tällöin olisi itsekunkin hyvä asettaa itseleen ohjelma ja tavoitteet. Jos henkilö on "uhrannut" vuosia kuntonsa laskuun, ei voida ajatella, että se jonkun kesälomakuukauden aikana voitaisiin nostaa entiselleen. Liian nopeasti ei tuloksia ole syytä odottaa ja tässä pätee-kin hyvin hitaasti etenemisen taidon säännöt. Perustavoitteeksi on kuitenkin asetettava liikkuminen kullakin harjoituskerralla tasaisella vauhdilla vähintään 15 minuuttia. Onkin hyvä muistaa, että liikkumisen on syytä olla tasaista, liikkui sitten juosten, hölkkäen tai laahustaen. Hölkkääjillä on käytössään ns. kolmen p:n sääntö = pitää pystyä puhumaan koko ajan.

Kuntourheilijan kaksi tärkeintä käskyä ovat siis säännöllisyys ja oikea annostelu. Lisäksi on paljon muitakin tekijöitä kuten ravintokäsitkymykset yms. mutta ne ovat jo luku sinänsä ja vaatisivat kokonaan oman käsittelykertansa. Kuitenkin vaikein on ohitettu silloin, kun liikunnasta on muodostunut jokapäiväiseen elämään liittyvä elämäntapa. Tällöin myös kolme kertaa viikossa on varmaan-kin jokaisen viikko-ohjelmasta löydettävissä puolen tunnin — tunnin väli kuntoliikuntaharjoitusta varten.

(Kirjallisuutta: Ilkka-Kiiveri: Hölkkä, Suomen Latu: Perusliikunnan opinaiseisto, Suomen Urheilulääkäriyhdistys: Urheilulääketieteen keskeisiä kysymyksiä).

Kesällä 1975 järjestettiin Parkanossa 5 kertaa Cooperin testi, jolla kuntosuorituksensa testasi 123 kuntoilijaa. Kuvassa testi "porhaltamassa" liikkeelle 12 minuutin taipaleelle.

- Joka neulalla pukee, se puukolla riisuu.
- Monena mies eläissään, koiranpaska kuollessaan.
- Vaiti ollu kaikki voittoa.
- Niin osas olla kiärä ku väänetty vitta.

Armas Pukkiviita Kärppäluomalta

kauppalanvaltuutettujen nestor

Kauppalamme kunnallishallinnon korkeimmassa elimessä, kauppalanvaltuustossa, istuu ja asioista päättää kaksikymmentäseitsemän valtuutettua. Nykyisin jäsenet sinne valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Näinollen tämä monesti tavoiteltukin luottamustoimi saavutetaan tai asetetaan miehelle tai naiselle vähintään edellämaituksi ajaksi. Eräinä aikoina on valtuusmieskausi saattanut kestää vain kaksikin vuotta. Toisaalta "pitkä parlamentti" istui poikkeuksellisten olojen vuoksi 1937—45 kaikenkaikkiaan yhdeksän vuotta.

Vuodesta 1919, jolloin kunnallishallinnossa täällä siirryttiin kuntakokousmuodosta kunnanvaltuustojärjestelmään on Parkanon kunnan-

ja kauppalanvaltuustossa ehtinyt istua eri pituisia jaksoja kolmattasataa valtuutettua. Kuka kauimmin ja pitkäaikaisimmin? Hän on pienviljelijä Armas Pukkiviita Kuivasjärveltä, sieltä Pukkilan- ja Kärppämyllyn kunnalta.

Valtuusmiesvuosia Pukkiviidalle kertyy tämän vuoden loppuun mennessä yhteensä neljäkymmentäviisi. Ja ellei mitään ihmeitä tapahdu, niin yksi tulee lisää. Sitten ei enää jatketa, on Pukkiviidan omakanta. Kolme vuotta sitten hän aikoi lopettaa, mutta melkein salaa asettivat vielä ehdokkaaksi ja luullen, ettei vanhaa miestä enää arvosteta, hän ei viitsinyt vaivoitella nimensä poistamista ehdokaslistoilta. Neljäkymmentä-

viisi valtuusmiesvuotta on sellainen määrä, ettei niitä omaa monikaan luottamismies kuntayhteisöissämme. Hatunnoston arvoinen määrä vuosia.

Muistellemme valtuustovuotia syksyllä viljankuivatuksen aikaan. Kyselijänä on tämän kirjoittaja, itsellä valtuustovuotia kaksikymmentäkaksi, mutta saanut jo arvostukselleen täyden tunnustuksen kyllästymiseen asti. Valtuustotoveruusvuotia on yhtä paljon kuin edellämaittu. On tuntemusta miehestä ja miehen esiintymisestä. Pukkiviita esiintyy siellä puheenjohtajasta vasemmalla, kirjoittaja vuosinaan keskustaan sijoitettuna. Kuva toisistamme ja toveruudesta on kummallekin myönteinen. Ei intoilla politiikan vuoksi, yhteiset ja kotikunnan asiathan ovat kysymyksessä. Turhanpäiväiseen naljailuun emme ole halunneet aikaamme uhrata. Lehmäkaupat olemme torjuneet heti alkuunsa, jos niitä jossain vaiheissa on väläytelty. Lehmäkaupoilla on yleensä likainen loppu, sen toteamme, niin makealta ja houkuttelevalta kuin se joskus alkuvaiheessa saattaakin tuntua.

Keskisuomalaisista sukujuurista Pukkiviita tuntee olevansa. Olisikohan kantaisät lähteneet sieltä Rautalammin suurpitäjästä silloin kun Kustaa Vaasan säätämien asutuslakien mukaan lähdettiin Satakunnan Lappia asuttamaan. Näinhän pääosiltaan on esim. Kihniön seudun asuttaminen saanut alkunsa. Pukkiviita,

harvinainen nimi muuten, on kai jo varhain omaksuttu. Talon Pukkiviita on ollut yksi Vatajan kulmakunnan vanhimpia. Mutta eihän kirjoitelmamme otsikko edellytä kotiseutuhistorian käsittelemistä näissä merkeissä.

Miehuusikään tullessaan Armas joutui jo perhesuhteistakin johtuen katselemaan yhteiskuntaelämää hieman laveammalta kuin moni muu kotikyläläinen. Katsasteluun ja johtopäätöksien tekoon antoi mahdollisuudet erilaisissa ansiotoissa käymiset kotiolojen ulkopuolella. Tuli eteen asevelvollisuuden suorittaminen. Se häntä jurnutti — se kaikenlainen pokkurointi ja herroittelu — se ei sitenkään sovi suomalaiselle perusluonteelle. Demokrati- aahan tässä pitäisi tavoitella, oli Pukkiviidan näkemys. Silloin hän omaksui läheisimmäksi itselleen sosialidemokratian.

Elettiin pahinta pulavuosien aikaa. Samaan aikaan heräsi samoin ajattelevien keskuudessa ajatus, että sosialidemokratian tarkoituksien toteuttamisyrittämysten on esiinnyttävä kunnallishallinnossakin. Tulivat pyytämään kunnallisvaaleihin ehdok-

kaaksi, empimättä suostumus. Yhdessä Ananias Sirolan kanssa he tulivat valituksi Pohjois-Parkanosta mainitun puolueen edustajina. Valtuustamieskauteen sisältyy paljon, ennenkaikkea voimakasta paikkakuntalaista kehittämis-toimintaa. Sisältyy tapahtumarikas lapualaiskausi ja ennenkaikkea talvisodan ja jatkosodan aika. Yhtenä tärkeimpänä saavutuksena Pukkiviita pitää kunnalliskodin aikaansaamista Parkanoon. On myönteisiä ja arvostettavia saavutuksia monia muitakin, mutta niiden esitteleminen ei mahdu tämän palstatilan puitteisiin.

Kertomisen aihetta olisi kuvaus valtuuston puheenjohtajista. Niitä on Pukkiviidan aikana ollut Tommila, Laatu, Kärki, Vataja, Tuisku, Koivisto ja Talonen. Mieliinpainuvimpana palautuu muistiin Tommilan aika. Kokoukset saattoivat olla tosi hikisiä jopa tuskallisia. Kello 10 alettiin valtuuston kokous, mutta kun sihteerin oli kirjoitettava pöytäkirja sanelun, pilkkujen ja pisteiden kera, otti se hermoille. Kokous venyi usein kello 23:een jopa 02:kin saakka yöllä.

Tämän esittelyn puitteisiin ei mahdu enää tarkempia selostuksia kunnallismies Pukkiviidan toiminnasta monissa muissa kunnallisissa luotamustehtävissä. On tyydyttävä vain mainintoihin. Pitkääaikainen jäsenyys ja puheenjohtajuuskin sosiaalilautakunnassa, taksoitus-, tutkija- ja verotuslautakunnissa, metsälautakunnassa lautamiehenä ym.

Jos jotain Parkanon Jouluun kirjoitat, niin mainitse että valtuustoon ei tarvitse pyrkiä mahdottomalla ryminnällä ja ääntä pitämällä. Junttamiesten ja pulvaanien käyttö on jopa rumaakin. Suuria ennakkolupauksia ennen vaaleja ei pitäisi mennä antamaan. Niitä ei kuitenkaan pystytä täyttämään. Itse en ole itsestäni numeroa tehnyt, en edes omien enkä emännän sukulaisten keskuudessa. Vanhempanihan olivat kokoomuslaisia, sukulaisista löytyy keskustalaisia jopa kommunisteja kannattavia. Olenpahan vain sosialidemokraatti, joskus toisiinkin puolueihin maaniteltu. — Ikäkin on vielä mainitsematta. 75-vuotispäivä saavutettiin ja vietettiin syyskuulla kaikessa hiljaisuudessa.

Marjatta Kankarisalo

Vanha riihi

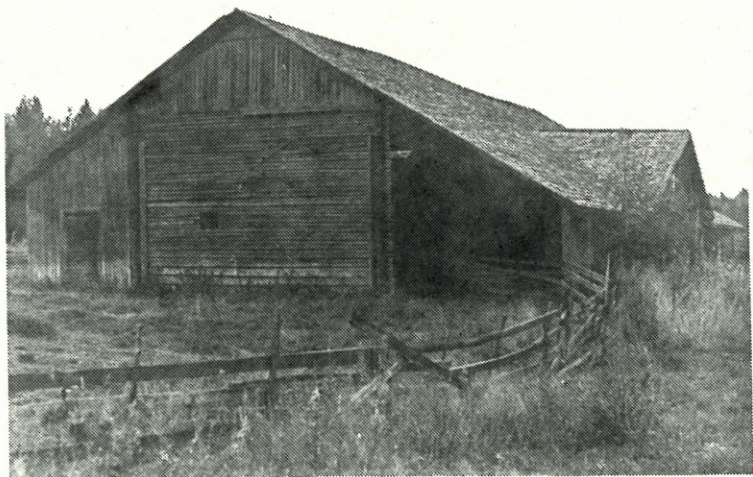
III p Parkanon Joulun
runokilpailussa

*Riihi vanha
kummullansa seisoo,
ja nurkin tummin
nykymaailmata katsoo.*

*Silloin ennen,
oli riihi kunniassa,
kun sen parret
notkui viljaa ahtahassa.*

*Siihen aikaan
riihi onnenhetket koki,
kun ei orsiin
vielä kokoontunut noki.*

*Taakan raskaan,
kantoi kimmert permannon,
kun vilja heltis'
alla varstan, kepakon.*

Vuorijärvi, Pääskyn talon riihi.

*Vaihtui vuodet,
kulki kehityskin eteenpäin.
Ei kai koskaan
parret riihen notku
lyhteistään.*

*Aivan yksin
valvoo vanhus kummullaan.
Muistot kauniit
on vain hällä seuranaan.*

ÄLLÄTIKKU ja KRIHVELITAU LU

Nuo yllämainitut välineet kuuluivat vielä lapsuuteni aikoina koulunkäyntiään aloittavan oppilaan varusteisiin. Tiedä häntä, vieläkö sellaisia nykyään käytetään!

Ällätikku oli tuiki tarpeellinen apuväline kiertokoulussa sellaiselle oppilaalle, jolle puustaimet tuntuivat pelottavilta hirviöiltä ja jonka oikealla rivillä pysyminen kirjan sivuilla tuotti suuria vaikeuksia. Mutta sen käyttämiseen veloitettiin kaikkia oppilaita ainakin kiertokoulun ensimmäisellä luokalla. Toisen luokan osalta en asiaa enää muista. Ehkäpä sitä ei enää silloin vaadittu, koska luettiin kaiketi jo "suoraan".

Ja sitten se tikku! Se oli n. 10—15 sentin pituinen ja yleensä koivusta vuoltu perämelan tai leipälapion muotoinen kapistus. Sen pyöreähkö varsi oheni kohti päätänsä niin paljon, että se oli kärjestään melkein terävä. Melan lapaa tai lapion pesää vastaava tikun yläpää oli lattea, parin millin vahvuinen ja n. 1 1/2—2 sentin levyinen yleensä. Muodoltaan tikun lapa vaihteli suuresti. Yksinkertaisimmat yksilöt muistuttivat todella perämelaa. Toisilla oppilailla oli oikein pitimäisen koristeelliseksi muotoiltu tikku. Lavan äärivivat kaartelivat taidokkaasti ja symmetrisesti sinne ja tänne ja varsinaiseen lavan pintaan oli leikkailtu reikiä, viil-

lehty uria ja jätetty joitakin kohtia koholle ja reunojen kantit vuoltu viistoiksi. Tikun taiteellisuus riippui isän tai isoveljen taidosta ja kärsivällisyydestä. Niiden tekemihän tikut olivat Eiväthän pienet koulutiellä taapertajat sellaiseen olisi pystyneet. Tikut oli tietysti hiottu, jottei niistä tulisi niitä toisenlaisia pistäviä tikkuja käsiin.

Olipa tikku kuinka yksinkertainen tahansa, niin kyllä sen lavassa piti olla ainakin yksi reikä. Jotta tikku pysyisi tallella, oli se kiinnitetty tuohon reikään solmitulla ja niin pitkällä kalastuslangalla tai kotitekoisella aivinaisella langalla kirjan selkämysten alareunaan, että sitä voitiin täysin esteettömästi liikuttaa kirjan koko aukeamalla puustaimia etsittäessä. Väliaikoina tikkua säilytettiin kirjan, se on Kukko-Aapisen, sisällä.

Tikun käyttäminen oli pakollista koulussa tutkittaessa opettajan johdolla kirjan salaisuuksia. Tikkua pidettiin oikeassa kädessä kuten kirjoitettaessa kynää ja sillä, sen terävällä päällä, osoitettiin puustain puustaimelta luettavaa tekstiä. Lukeminen oli aluksi yksityisten puustaimien luettelemista, sitten tavaamista ja lopulta oikein suoraanlukemista. Jouduttiin toisinaan äänteleämään noita puustaimia kukin vuorollaan yksinään, toisinaan kuorossa eli yhteen ääneen. Tuo yh-

teistavaaminen oli kovin moniäänistä ja -tempoista. Koulutetulta kuorolta se ei vaikuttanut. — Kaipa kotonakin harjoiteltiin tikun käyttöä.

Jokainen suunnistusta harrastava tietää, ettei pidä lukea karttaa sormella osoittaen. Siinä on käytettävä jotakin ohutta osoitinta kuten tulitikkua tai heinänkortta. Samoista syistä kai sen ällätikun käyttäminen oli niin tarpeellista, jotta pysyttäisiin oikeitein puustainmerkkien parissa. — Itselleni se tikku ei ollut välttämätön, koska osasin lukea jo ennen kiertokouluun menoani. Mutta se oli pakollista se tikun käyttö.

Yhtä vain olen aina ihmetellyt: Miksi sen tikun nimi on ällätikku? A on ensimmäinen puustain. Silti tikkua ei ole nimetty sen eikä muunkaan puustaimen kuin juuri L:n mukaan ällätikuksi.

Krihvelitaulun käyttäminen vihkojen, kirjoitus- ja laskupaperien sekä kynien ja kumien säästämiseksi oli paikallaan. Kiertokoulussa sitä käytettiin vakinaisesti. Ja niin taisi olla kansakoulun ensimmäisellä luokallakin.

Tuollainen krihvelitaulu oli mustaa vuolukiveä, sileäpintainen, n. kolmen sentin levyisillä puuraameilla kehystetty ja molemmin puolin käytettävä levy. Käyttöala oli n. 17 kertaa 25 senttiä. —

Uudemmissa kriihvelitauluis-
sa oli toisella puolella rus-
kealla värillä pysyvästi piir-
rettynä yhteen nurkkaukseen
10 kertaa 10 ruudukko ja
muulle pinnanosalle apuvii-
voitus kirjoitusrivien suorina
pitämiseksi. — Taulun toi-
sessa päässä oli raameissa
reikä taulun naulaan ripusta-
mista varten.

Kirjoittimena käytettiin
kriihveliä. Se oli n. 15 sentin
mittainen, n. 3 millin pak-
suinen, pyöreä, saven väri-
nen, jostakin kivennäisseok-
sesta valmistettu, paperipääl-
lysteinen ja toiseen päähän
suippeneva puikko. Sillä kir-
joitettiin, laskettiin ja piir-
rettiin kriihvelitaululle kuten
kynällä paperille. Kriihvelistä
jäi tauluun vaalea jälki. Sen
mukaan kuin kriihvelipuikko
kului, revittiin siitä paperi-
päällystä pois.

Kriihvelin oikea käyttö
edellytti tottumusta. Puikon
väärän asennon ja liian ras-
kaan painamisen takia kriih-
veli katkesi. Toisinaan sen
käyttäminen synnytti korvia
vihlovaa ääntä.

Kriihvelitaulu puhdistettiin
pyyhkimällä. Siihen käytet-
tiin joko veteen kastettua
kangastilkkaa tai kuivapyyh-
keenä jäniksen tassua. Put-
sauksen jälkeen taulu oli taas
käyttökunnossa.

Nuo vanhat koulutapahtu-
mat tulevat joskus haikeina
mieleen. Monasti liittyy nii-
hin huvittaviakin yksityis-
kohtia niinkuin nuo ällätikut
ja kriihvelitaulutkin...

Mikko Haavisto

PUUHAAMME PERUSKOULUSSA

Puolileikillinen kertomus pe-
ruskoulun päivästä. Peruskoulun
ala-asteen luokanopettajan näkö-
vinkkelistä katsottuna 33 oppi-
laan luokan (5. luokka) touhu-
tessa. Peruskoulussa on luokan
maksimikoko 32 oppilasta, joten
luokkamme on tosiaan maksimi-
koko.

Erään työpäivän aamu.
Opettaja: Hyvää Huomenta!
Oppilaat: Huomenta!

1. tunti

Opettaja: Tänään, päivän
avauksen jälkeen, lähetämme
kaksi oppilasta Vammalan kou-
lulaisten yleisurheilukilpailuihin.
Timo hyppää korkeutta ja Jaana
osallistuu pituushyppyyn. Toivo-
tamme onnea matkalle. Kai olet-
te muistaneet ottaa urheilutami-
neet mukaan.

Toinen asia heti aamutuimaan.
Pekka Paateron vastaanotolle
lähtevät seuraavat oppilaat: Su-
sanna, Jouni, Jukka, Janne, Mi-
ka, Antti ja Juha. Saatte lähteä
heti.

Me muut tutkimme Apostolien
tunnustekoja ja rohkeata esiin-
tymistä kansan parissa.

2. tunti

Osa oppilaista on vielä ham-
maslääkärissä, mutta tällä tunnil-
la puolet luokasta eli aakkosten
17 viimeistä oppilasta lähtevät
terveystarkastukseen kouluter-
veydenhoitaja Vappu Tuomen
luo.

Oppilas: Pistetäänkö siellä?

Opettaja: Ei tietääkseni tällä
kertaa.

Oppilas: Huh, minä jo peläs-
tyin.

Opettaja: Saatte mennä heti pi-
han yli, mutta muistakaa, kulke-
kaa hiljaa käytävässä, sillä sei-
nän takana jne. tiedättehan. No
niin! Meitä on kerrankin mate-

matiikin tunnilla pienryhmä, jol-
loin voi todellakin antaa yksilöl-
listä opetusta. Emme mene asi-
oissa eteenpäin, koska oppilaita
on näin paljon poissa, mutta kerta-
amme joitakin vaikeuksia tuot-
taneita kohtia. (Opettajan hiljai-
nen ajatus: Olisipa edes tässä ai-
neessa tasoryhmitys, mutta pe-
ruskoulun alkuperäinen ideahan
on täysin romutettu ja tällaise-
naan tämä järjestelmä on huo-
nompi kuin vanha). Harjoitellaan
esimerkkisten kokonaislukujen
vähennyslaskua. Muistatthän
sen yksinkertaisen säännön: "Lu-
vusta vähennetään toinen siten,
että siihen lisätään jälkimmäisen
vastaluku." Asiahan on täysin
selvä, eikö totta!?

3. tunti

Opettaja: Mikä on Sittiäisen
merkitys ihmiselle?

Koputus: Kop, kop.

Opettaja: Sisään! Jaaha, kaik-
ki ovat siis päässeet hammaslää-
käristä ja Juhan mukana ham-
maslääkäri on lähettänyt lapun,
josta näkyy, että huomenna pää-
sevät tarkastukseen Jukka L.,
Minna, Maria, Hanna, Anne, Pek-
ka N., Pekka M. ja Jari. Pitä-
kää mielessä! Mennäänpä taas
asiaan. Mikä on Sittiäisen mer-
kitys ihmiselle?

(Kop, kop).

Vieras oppilas: Anteeksi, että
häiritsen, mutta koulun johtaja
pyysi nämä lomakkeet ensi väli-
tunnilla takaisin täytettynä, sillä
koulutoimisto tarvitsee niitä kii-
reisesti.

Opettaja: Kiitos! Khm! Jaha,
tämä vaatii oppilaiden kortiston
tutkimista. Lukekaa itsekseenne
"Niityn eliöyhteisön rakentees-
ta" ja tehkää työkirjan tehtävät
kyseisestä aiheesta. Minä yritän
sillä välin selvittää näistä lomak-
keista, joita näyttää tulevan aivan
"liukuhihnalta."

RUOKAILU: Mikä ihastuttava lepotauko työn lomassa se onkaan. Kun n. 180 oppilasta syö yht'aikaa enemmän tai vähemmän siististi, yrittät opettaa ruokailutapoja, kun yksi syö pelkällä haarukalla, toinen vie veitsen suuhun ja joku kaveri yrittää enenätystä syömällä viittä näkkileivän palaa päällekkäin. Kun vihdoin saat oppilaasi kolmessa pöydässä jotenkin rauhoittumaan ja jokaiselle yhtä monta lihapullaa tai makkaraviipaletta, ehtinet itsekin hotkaista jotakin, mitä on jäljelle jäänyt. Onneksi oppilaat sentään syövät itse. 1—2 luokkien opettajat tuossa vieressä ovat kirjaimellisesti paita märkänä yrittäessään jakaa ruokaa, maitoa, levittää voita leiville ja omille vaatteilleen. Tämä on sitä työn iloa, josta kaiken lisäksi saamme maksaa ruuan verotusarvon. Se siitä päivän kohokohdasta!

Tunnit jatkuvat.

4. tunti

Äidinkielen tunti

Lukukirjoista etsitään kappale Tarzanista, apinoitten kuninkaasta. Jokainen lukee ensin kappaleen läpi ja sitten esitämme sen luokan edessä omin sanoin ilman kirjaa.

(Kop, kop.)

Sisään!

LUKI = Lukemis- ja kirjoitus-häiriöisten lasten opettaja: Saisin-ko tunnilleni ne kolme oppilasta, joiden kirjoitushäiriöitä pyrin poistamaan?

Opettaja: Tottakai. Saisit kyllä enemmänkin, mutta teho opetuksessasi tietysti kärsisi liian suurista ryhmistä.

5. tunti

Englanti. Opettajana on nuori, pätevä naisihminen, jolla totisesti on työmaata saada 33 oppilasta sisälle englannin kielen salaisuuksiin varsinkin, kun oppilasaines on jakamatonta. Se tarkoittaa sitä, että osa oppilaista ei osaa edes persoonapronomineja suomeksi puhumattakaan, että osaisi soveltaa vieraaseen kieleen äidinkielensä tietoja. Toisaalta nopeammin oppivat kyllästyvät liian helppoihin tehtäviin ja heidän mielenkiintonsa säilyttäminen olisi myös tärkeätä. Opettajan on oltava yli-ihminen pystyäkseen pitämään kaikki mukana. Tässä eräs peruskoulumme heikkouksista. Mutta sehän on kielen opettajan murhe. Luokanopettaja selvittelee tällä välin liikunnan ongelmia. 6. luokan poikien kanssa urheilukentällä, jossa ei ole mitään välineitä, sillä kenttämesta-

rin mielestä urheiluvälineet eivät pysy kunnossa, jos niitä käytetään. Toisaalta opettajat ovat kuulemma niin vastuuntunnottomia, ettei heille voi antaa välineitä, koska he eivät palauta niitä paikoilleen. Onneksi oppilaila on jalat, joilla juosta.

6. tunti

Omat oppilaat rinnakkaisluokan oppilaiden kanssa tulevat liikuntatunnille. Pojat touhuavat omassa ryhmässään ja tytöt omassaan. Kummassakin ryhmässä on yli 30 oppilasta.

Tällä asteella liikunnan riemun voi vielä kokea aitona ja yrittämisen halu on valtava. Tämä on eräs niistä tunteista, jolloin opettajakin saattaa innostua juoksemaan poikien mukana Cope-rin testiä, jossa testataan hengitys- ja verenkiertoelimistön kuntoa.

Tällaiseen liikunnalliseen tuntiin onkin miellyttävä päättää koulupäivä, käydä suihkussa ja sen jälkeen istua työpöydän ääreen tutkimaan oppilaiden ainevihkoja monenlaisine kielikukkasineen. Toisessa pinossa pöydän kulmalla odottavat matematiikan kokeet virheitte setvimistä. Mistähän johtuu, että tiedot näyttävät olevan kovasti puutteellisia?

Erään parkanolaisen talon vaihteita

Suomalainen sananlasku "Kotisetu kullan kallis" pätee paljasjalkaisiin parkanolaisiinkin. Vaikka kotiseutuni ei ole mitään satakunta-laista vilja-aittaa, on täälläkin eletty ja uurastettu jo vuosisatoja. Jo 1500 luvulla on Parkanossakin ollut muutamia taloja, joista mainitsen Yliskylän puolelta järveä Hiitin talon, jossa minäkin olen ensikerran päivänvalon nähnyt.

Varhaisempia sukujuuria en ole tutkinut, mutta minun

sukuni muutti sinne 1868 n.s. köyhinä vuosina. Muutto oli vaihtokauppa. Isäni suvun kotipaikka oli Riuttasten kylässä Kurun pitäjässä Hakamäki-niminen talo, jossa oli 500 ha metsää ja 8 ha peltoa. Siihen aikaan ei metsällä ollut mitään arvoa. Kukaan ei sitä ostanut, eikä vaihtotavaraksikaan kelvannut, pelto oli parempaa. Maat olivat kivisiä, joten lisäpellon teosta silloisella koneella, hartiavoimin käynnistyvällä kuokalla, ei tullut mitään.

Jostain oli tieto kulkeutunut, että Parkanossa olisi Hiitti niminen talo myynnissä n.s. pitovaikeuksien vuoksi. Veroja oli paljon rästissä. Silloiset asukkaat eivät olleet sisukasta talonpoikaisväkeä, jotka olisivat uurastaen hoitaneet peltojaan. Kun tulivat nälkävuodet, jolloin halla vei viljan ja tauti taltutti ihmiset, olivat talon silloiset asukkaat lähtövalmiita vaikka mihinkä uusille asuinsojille. Esivanhempani olivat lähteneet katsomaan paikkaa

Hiitin tilan talouskeskus tämän vuosisadan alussa. Huomaa entisajan umpipiha. Valokuvaajan saapuessa kokoontuivat talon isäntäväki ja palkolliset kuvaan. Vasemmalta kolmas talon vanhemmäntä Hentriika Hiitti o.s. Hakamäki, neljäs silloinen isäntä Frans Hiitti, seitsemäs talon emäntä Vilhelmiina Hiitti o.s. Ryttilä.

ja niin tehtiin ensikäynnillä tilojen vaihtokauppa. Ei ollut silloin autoja eikä teitäkään, joita myöten olisi voinut ajella. Niinpä muuttoa tehtiin jalkaparikassa ja hevosilla ratsastaen. Pieni, noin 3 ½ vuotias ainoa poika Frans, piti tuoda isänsä kanssa hevosen selässä ratsastaen. Ei siinä muuttokuormatkaan olleet kuin repputavaraa. Lopullisesti tultaessa näki silloinen talon emäntä Hentriikka, joka oli ollut Hakamäen talon ainoa lapsi, ensikerran uuden kotinsa. Muistan hänen kertoneen, kuinka lohduton kesäinen näky oli tultaessa uuteen kotiin. Halla oli silloinkin vierailut pelloilla, joista leikattaessa saatiin 2 1/2 tynnyriä rukiita, vaikka kyivössä oli monta hehtaaria, tavallisesti 1/3 pelloista, joita siellä oli 36 ha. Edellisten asukkaiden laiminlyönnit peltojen hoidossa, joista ojat olivat tukkeutuneet ja voimalopussa sekä meistä ihmisistä riippumaton halla olivat yhdessä tehneet tepposensa.

Mutta Saarijärven Paavon lailla uusi isäntä tarttui työhön. Silloin sai hyvin lisätyövoimaa. Oli 3 renkiä ja 2 naispalvelijaa, kaikki touhusivat aamuneljästä, iltaan 8:aan. Kaivettiin ojat pellolle, muokattiin, lannoitettiin ja "lainajyvillä" kylvettiin seuraavana keväänä pellot, joista saatiin jo välttävä satoakin. Sitten oli tehtävänä asuin- ja karjarakennukset ennenkuin päästiin asumisen alkuun. Poika varttui mieheksi ja haki itselleen puolison Ryttilästä.

Muistan äitini kertoneen, miten hän tyttönsä toi veneellä Yliskylän rantaan jotain henkilöä ja tämä tahtoi häntä tavaroiden kantajaksi taloon saakka. Kun päästiin isoon pirttiin, vei tämä kujeellinen kyydittävä hänet isäni eteen ja sanoi: ”Toin sulle emännän.” Ujolle työlle tämä oli niin kova paikka, että hän lähti suin päin juoksemaan rantaan ja nopeasti soutea kotiin. Kotonaan

oli sanonut isälleen, että koskaan hän ei siihen taloon mene. Mutta kuinkas kävikään. Neidoksi vartuttuaan asia toteutuikin ja hänestä tuli Hii-
tin Miina, emäntä.

Me itsekkukin tietysti soisimme, että vanhat maatilat seisoisivat ainaisesti juurillaan vakaan varman elämän tunnuskuvinä. Näin ei kuitenkaan näytä olevan, vaan niidenkin osana on ihmiskupolvien saattelena synnyä ja kehittyä, aikansa kukoistaa sekä joskus sitten ehkä vähentyä ja hävitä. Hiittä nättää olevan kohtaamassa tällainen epäonni. Sen talouskeskus, pellot ja metsät ovat tällä hetkellä joutuneet kukin eri omistajan haltuun.

Elämää lapsuuteni

Hiitillä

Kotielämä oli aina harrasta. Kurissa pidettiin sekä lapset, että palkolliset. Sunnuntaisin mentiin kirkkoon hevosilla, aikaisemmin 2:lla. Jos oli joku este, että ei päästy kirkkomatille, niin kotona pidettiin hartautta.

Varsinkin ne lapsuuden aikaiset joulut ovat muistissa. Valmistelut aloitettiin jo hyvissä ajoin ennen joulua. Pestiin kaikki mahdollinen. Mieleeni on jäänyt se suuri pirtin pesu (10x9 m). Aamuhämärissä aloitettiin. Ensinnä vietiin tolppasängyt ulos köysillä sidottuina olkien putoamisen estämiseksi. Takapihalla otettiin vanhat oljet pois, pestiin sängyt puhtaiksi ja pantiin uudet suorat oljet sänkyihin, annettiin olla ulkona siksi kunnes saatiin pirtin lattia puhtaaksi sanalla ja luudalla hieroen. Muistan miten hauskaa lapsista oli, kun tuli lattian huuhtelu-aika, jolloin naiset kantoivat saavilla ja korennolla lämmintä vettä "variköökkin" padasta ja lapsetkin saivat aikuisten työn lomassa heittää vettä "napolla"

lattiaan, aikuisten lakaistes-
sa santavettä vesireikiin, joi-
ta oli lattiaan tehty kaksi.
Viimeksi kaksi henkeä isolla
hurstilakanalla huiskutellen
kuivasi lattian ja niin voitiin
tuoda sängyt sisään, levittää
matot lattiaan ja sitten siir-
tyä eteisen pesuun sekä ha-
kujen laittoon rapun eteen.

Itse jouluaatto oli suurta juhlan odotusta. Aamupäivällä tuotiin kattoon saakka yltävä kuusi pirttiin. Kun kuusi oli kuivunut, se koristeltiin ja itse valmistettuja talikynttilöitä pantiin narulla oksiin pystyyn. Ruuat oli valmistettu jo edellisinä päivinä paitsi perunat kuorittiin aattona ja rosolli eli sallatti hienonnettiin. Saunaan mentiin kello 2 iltapäivällä, viimeisenä karjanhoitajat. Yhteinen joulun vietto aloitettiin teen juonnilla ja jouluevankeliumin luvulla. Sen jälkeen hiljennettiin jouluaterialle, jolloin pitkän pöydän ympärys täyttyi väestä. Kaikki seisoivat ja yhdessä veisattiin Enkeli taivaan, jonka jälkeen äiti luki ruokarukouksen ja niin päästiin joulun alkuun eli aterioimaan. Sitten laulettiin ja pidettiin yhteinen kiitosrukous. Lapset alkoivat odottaa joulupukkia, aikuiset keskustelivat joulukirkkoon menosta ja niin vähitellen saatiin joulurauha, jota näin jälkeenpäin ajattelee kiittolisena: "Jos ihmisellä, ois joulu ainainen."

Ajat muuttuvat ja me mukana, mutta mikään ei voi viedä niitä rakkaita muistoja, jotka liittyvät lapsuuteen ja lapsuuden kotiin. Toivoisinkin, että meillä jokaisella, jotka nyt hiljenemme joulua odottamaan, olisi kauniit muistot ja ennen kaikkea avoin vastaanottavainen mieli, jotta itse joulun Herra Vapahtajamme Jeesus saisi olla meidän vieraanamme.

JOULUSATU

II palkinto Parkanon Osuuskaupan joulusatukilpailussa

Oli jouluaatto. Lunta pyrytti hiljalleen maahan. Kaikki muut olivat jo valmistautuneet jouluun ja odottivat sitä nyt rauhallisina, paitsi metsänväki. Asia oli niin hassusti, että aamulla Haltiatontun nukuttua liian myöhään oli hänen hurstinuttunsa revennyt, ja jouluaatto oli vielä hänen tuhannes syntymäpäivänsäkin. Joulupukki ja tontut oli kutsuttu juhliin. Haltiatontun nuttu oli vielä ollut aivan hyvä, vastahan sitä oli pidetty seitsemänsataa vuotta. Nyt se oli kuitenkin revennyt, ja mistään ei löytynyt hurstikangasta. Oli kylä raidallista, ristiruutuista ja muuta kangasta, mutta ei hurstia. Haltiatonttu oli jo itkuun purskahtamaisillaan, kun Mäyrä keksi avun pahaan pulmaan. Pikku-Jänö lähetettiin kirkonkylän kauppaan ostamaan hurstia. Niin Pikku-Jänö loikki pitkällä

säärillään kauppaan, eikä aikaa kukaan, kun se jo palasi. Sillä oli mukanaan kaksi metriä pellavakangasta, ja se kelpasi, sillä eihän hursti nykyajan kangas ole. Sitten alkoi räätälimestari Kettu ommella. Pian oli kaunis nuttu valmis, ja Haltia oli hyvin ylpeä.

Illalla tähtien ollessa kirkkaimmillaan oli haltiakuusen ympärillä paljon väkeä. Siellä oli Joulupukki, Joulumuori, tontut, Jänö, Kettu ja muu metsänväki. Alkuillasta olivat kaikki sulassa sovussa, mutta myöhemmin alkoivat Joulupukki ja Haltia kiinnostella, kumpi heistä oli vanhempi. Joulupukki väitti olevansa tuhatkaksisataa vuotta, mutta Haltia sanoi muistavansa aivan selvästi Joulupukin syntymän. Lopuksi oltiin jo siinä tilanteessa, että joulurauha oli tiessään, mutta eihän Joulupukin ja Haltian kovasti riidellä

sovi. Heidän tulee olla esimerkiksi kaikille. Tilanteen ratkaisi joulutähti vilkuttaen iloisesti kuin kieltäen heitä riitelemästä. Haltia ja Joulupukki löivät hämillisinä kättä. Joulujuhla jatkui oikein iloisesti, ja kaikki olivat onnellisia.

Jukka Huhta 11 v.

JOULUKUUSEN HAKUMATKA

I palkinto Parkanon Osuuskaupan joulusatukilpailussa

Lähdin aatonaattona pikkuveljeni kanssa metsään katselemaan joulukuusta. Tulimme vanhan tervahaudan luo, ja keskustelimme siitä, miten olimme leikki-neet siinäkin sotaa. Yh'äkkiä tuli tervahaudan silmästä kaksi piipalakkista pientä tonttua. "Mitä te puhutte sodasta, nythän on joulu, rauhan juhla. Vai haluatteko te nähdä, millaista oikea sota on", tontut kysyivät. "Ha-haluamme", vastasin pelästyneenä. Samassa laskeutui helikopteri tervahaudan keskelle. Sitä ohjasi myös tonttu. Menimme helikopteriin, ja se lähti hurjaa vauhtia itää kohti. "Saatte pian nähdä, millaista oikea sota on. Olemme Israelissa", sanoi tonttu. Hämmästyimme, miten kaukana jo olimme Suomesta. Sitten meitä

alkoi pelottaa, sillä alhaalta kuului kova pauke. Lentokoneet pudottivat pommeja maahan, ihmisiä kaatui ja paljon näkyi sodan runtelemaa maisemia. Mutta tuollahan näkyi Beethelen, ja ihmeen kirkas tähti loisti sen yläpuolella. Mielessäni soivat sanat: "Teille on tänä päivänä syntynyt Vapah-taja." Mutta me lensimme Beethelmin ohi, ja jälleen kuului pyssyjen pauketta. "Mennään pian pois täältä", sanoin tontuille. Niin käännettiin suunta kohti Suomea. Ajattelin, miten moni joutuu olemaan ilman kotia joulunakin ja olin kiitollinen, ettei Suomessa ollut sotaa. Sitten vaivuimme uneen.

Kun heräsimme, huomasimme olevamme samassa tervahaudassa. Luulin nähneeni unta. Mutta

kun huomasimme helikopterin jäljet, uskoimme, että kaikki oli totta. Päätimme, ettemme enää leiki sotaa. Sitten veljeni huomasi niin kauniin kuusen, että sel-laista emme olleet ennen nähneet. Olimme varmoja, ettei se ollut aikaisemmin siinä. Kuusen latvasas oli tähti, joka muistutti sitä, jonka olimme nähneet Beethelmin yläpuolella. Kuusen oksalla oli myös lappu, jossa luki: Rauhallista Joulua. Katkaisimme kuusen, ja laitoimme sen rekeen. Sitten lähdimme iloisina kotiin.

JOULUPUKIN MATKA

III palkinto Parkanon Osuuskaupan joulusatukilpailussa

"Vihdoinkin kaikki on valmis", sanoi joulupukki. Tontut olivat hyvin väsyneitä lahjojen valmistuksesta. Joulupukki päätti jakaa lahjat itse ja mennä ihmisten luo ilman tonttuja. Lunta oli satanut hyvin paljon. Joulupukki pääsi kulkemaan reellä hel-

posti. Hän kannusti porot matkaan ja huusi tontuille: "Hei, hei vaan hyvät ystävät, pian nähdään."

Lunta tuiskutti hirveästi. Porot olivat hyvässä nireessä. Matka jatkui liukkaasti yli metsien ja niittyjen. Pukki hyräili joululauluja. Välillä hän pysähtyi syömään maukkaita eväitään. Pian hän havaitsi talon vähän matkan päässä. Hän keräsi eväät ja kannusti porot matkaan. Talosta loisti kuusen valoja. Joulupukki pysähtyi, nousi reestä ja koputti iloisesti oveen. Ikkunasta näkyi jännittyneiden lasten kasvoja. Talon isäntä otti pukin lämpimästi vastaan. "Oletteko olleet kilttejä", kysyi pukki. Eräs lapsista huusi: "Olemme." "Sepä hyvä", sanoi pukki, "saatte lahjoja". Talo oli täynnä iloista mieltä. Pian pukki hyvästeli perheen ja jatkoi matkaansa.

Lumisade oli tullut hiljaiseksi. Säkki oli tyhjentynyt puoleen.

Edessä oli vielä monia koteja, joissa toivottiin lahjoja. Porojen tahti oli hiljentynyt alkumatkastan selvästi. Näkyviin tuli pieni kylä. Joulupukki kävi jokaisessa talossa. Säkki tyhjentyi tyhjenemistään. Kyläläiset olivat hyvin tyytyväisiä saamistaan lahjoista. Lapset lauloivat pukille kauneimmat joululaulut.

Matka jatkui tunturikyliin, jonne oli pitkä matka. Tuntureille oli satanut paljon lunta. Kuusten oksat notkuivat valtavasta lumimäärästä. Punatulkut, tilhit ja monet muut talvilinnut visertelivät iloisesti metsässä. Ne söivät siemeniä, joita löytyi runsaasti. Äkkiä pukki huomasi jäniksen jääneen puristuksiin ison lumikinoksen alle. Hän nousi reestä ja ponnistusten jälkeen hän sai jäniksen vapaaksi. Jänis otettiin rekeen vällyjen alle, ja sillä oli hyvä olla.

Hämärän tullessa joulupukki ohjasti porot kotiin päin. Oli hyvätävän kylmä. Jänis painautui tiukemmin vällyjen alle. Taivaalle syttyi tuhansia tähtiä. Kirkkaan keltainen kuu valaisi mukavasti edessä levittäytyvää niittyä. Joulupukki oli tyytyväinen, sillä matka oli onnistunut.

Kari Marjamäki

Kiskoilla vierien maasta toiseen eli Interrail-matkalla Euroopassa

Euroopan rautateillä on alle 21-vuotiailla nuorilla tilaisuus matkustella ns. Interrail-lipulla. Tällä lipulla saa mennä ja kiertää niin paljon kuin kuukauden aikana ennättää. Yleensä kaikki eurooppalaiset maat ovat sopimuksessa mukana, mutta ulkopuolella ovat toistaiseksi kuitenkin Neuvostoliitto ja eräät muut itäblokin maat sekä Turkki. Lipun saa valtionrautateiltä ja sen hinta oli tänä vuonna 425 markkaa.

Ensi vuonna ikäraja nostetaan 23 vuoteen. Moni parkanolainen on tätä matkustusmuotoa jo käyttänyt, niin myös me neljä kaverusta olimme viime kesänä kiertä-mässä Eurooppaa.

Lähdettäessä useamman viikon matkalle joudutaan ottamaan huomattava määrä erilaisia varusteita mukaan ja sopivin tavaroiden kuljetusväline on selässä kannettava rinkka. Sen olivat par-

haaksi havainneet myöskin muiden maiden retkeläiset joskin muutamilla oli ns. merimiessäkkejä.

Me olimme varautuneet yöpymään leirintäalueilla ja siksi meillä oli mukana 4 hengen harjatelttä. Pääosan ruokatarvikkeista ostimme Parkanosta: säilykkeitä, pusikeittoja ja perunamuusipusseja, joilla (viimeksimainituilla) oli muuten valtava menestys syömäriiseurueemme keskuudessa. Monesti kyl-

Interrail-matkaajat lähdössä. Vasemmalta: Kari Marjamäki, Juhani Luusalo, Jukka Koivisto ja Jukka Yli-Patola.

lä ihmettelimme annosteluohjeita sillä jos pussin päällä luki, että riittää 4 hengelle niin meille neljälle tarvittiin silloin kaksi pussia!

Matkavarusteina meillä oli vaatteiden lisäksi koti-apteekista lähtien vähän kaikkea, ja erittäin tärkeällä sijalla olivat kartat, matkappaat ja luettelot leirintä-alueista ja nuorisomajoista.

Matkustimme likimain kotona tehdyn suunnitelman mukaan: Parkano — Kööpenhamina — Basel — Venezia — Wien — Budapest — Innsbruck — Basel — Parkano.

Eniten miellyimme matkallamme Sveitsissä Luganoon,

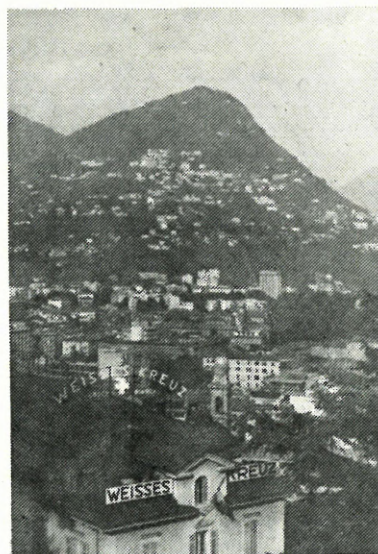
Innsbruckin lunta. Tällä lumella pidetään talviolympialaiset helmikuussa.

Itävallassa Innsbruckiin ja Unkarissa Budapestiin. Näillä paikkakunnilla viivyimmekin pääosan ajastamme. Vähiten viihdyimme Italiassa, koska siellä oli hikisen kuumaa, junat tungokseen saakka täynnä, ja mm. rautatieverkailijat suhtautuivat matkalaisiin hieman työkeästi. Kaiken lisäksi ei siisteydessä rautatieasemilla ja muilla yleisillä paikoilla ollut kehumista.

Oleellinen osa matkustamisesta on junassa istuminen, mutta matkat kuluivat nopeasti. Pelattiin korttia, vaihdettiin kokemuksia muiden matkalaisten kanssa ja kirjoiteltiin matkapäiväkirjaa. Tässä lainaus: "5. 8. klo 21.50. Saavuttiin juuri Lübeckiin, matka jatkuu. Norjalaiset kaverit mun vieressä pelaa tikkiä ihme säännöillä ja turkkilainen sälli vastapäätä napostelee makkaraa ja kertoilee, dass mein Auto in München kaputt gegangen ist. Sitten se taas alkaa lukea sitä lehhteänsä, minkä nimi on Kibris baris yili tai jotain sellasta." Jossain kohdassa päiväkirja ylistää Sveitsin henkeäsalpaavia, jylhiä maisemia, mutta toisessa paikassa taas moitii rataosuuksia, jotka tuntuivat olevan pelkkää pimeää tunnelia, jopa niin että ryhmässämme alkoi ilmetä tunnelijakaran (tunnelijakomielitaudin) oireita.

Mielenkiintoisinta matkalla oli tutustuminen eri maihin, niiden ihmisiin ja tapoihin. Oman ja erittäin suuren lisänsä antoi kaikkien interrail-matkaajien välinen yhteishenki. Esimerkiksi Veneziassa ollessamme oleilimme n. 20—30 muun interrailmatkkaan kanssa aseman rappusilla, joilla me muiden lailla nukuimme yön. Siinä sitä juteltiin nigerialaisten, tanskalaisen, japanilaisten, egyptiläisten ja monien muiden kanssa. Välillä tuntui siltä kuin afrikkalaisten sivistystaso olisi 0-tasolla, kun he eivät tienneet Suomesta muuta kuin että "jääkarhujahan siellä on kaduilla." Vaikka täytyypä tunnustaa, että ei sitä meikäläisenkään paljon Nigeriasta tiedä, paitsi että "leijonat ovat tuttu näky päivällispöydän äärellä."

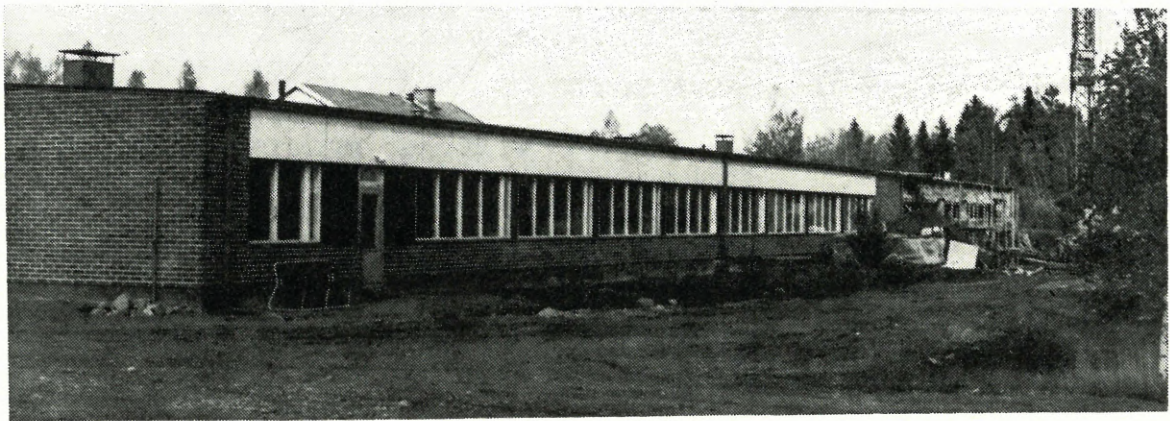
Tällä tekemällämme interrailmatkalla näimme ja koimme kaikenlaista, ja kun näin jälkeinpäin muistelee, ei matkasta jäänyt mitään negatiivista mieleen. Jos ennen tuon maagisen 23-vuoden iän täyttymistä tulee vastaavanlainen tilaisuus, niin varmasti tehdään vielä toinenkin reissu.

Vuorelle rakennettu kaupunki. Maisema Sveitsin Luganosta.

Yritys esittäytyy:

PARKANON JALKINE OY

Karjalan kannaksella sijainneessa Kaukolan pitäjässä oli Emil Ratisella kenkävalmistamo, jossa seitsemän suutarin voimin tehtiin käsityönä lapikkaita, saappaita ja lipokkaita. Vuotuinen valmistusmäärä oli kahdentuhannen parin vaiheilla. Emil Ratinen oli saanut suutarinopin isältään ja hänen isoisänsäkin oli suutari. Eräs Ratisen lapikassuutareista oli Emil Volotinen, joka oli tullut Ilomantsista Ratisen verstaaseen. Suutari oli ollut hänenkin isänsä.

Evakkomatalla vuonna 1944 tulivat Ratinen ja Volotinen Parkanon Alaskylään. Ratinen sai asunnon Möhkön talosta. Volotinen asettui lähinaapuriin. "Eemelit" perustivat yhteisen suutarinverstaan Möhkön vanhaan

pirttiin. Yrityksestä muodostettiin avoin yhtiö ja nimeksi se sai Parkanon Jalkineliike. He hankkivat muutamia koneita työtä jouduttamaan. Verstaassa suoritettiin kenkien korjausta ja valmistettiin mittojen mukaan lapikkaita ja saappaita tilaajien tuomista nahoista.

Parin vuoden kuluttua mestarit muuttivat Parkanon Kirkonkylään ja siirsivät verstaansa pappilan väentupaan. Siellä työskenteli jo viisi suutaria mestarit mukaan lukien. Runsaan vuoden kuluttua muutettiin pappilan pirtistä Ratisen omaan taloon, sille tontille, jossa kenkätehdas nytkin on. Talon päädyssä oli tilava työhuone ja pieni myymälähuone. Niihin aikoihin raaka-aineiden saanti

helpottui. Alettiin tehdä mittatilaustöiden ja kenkien korjauksen ohella saappaita ja lapikkaita myös tukkumyyntiin sarjatyönä. Silloin tulivat muotiin poimuvaritiset saappaat, "jatsarit". Kumi-teräsaappaat tulivat tuotevalikoimaan mukaan 1950-luvun alussa.

Pian työhuone kävi ahtaaksi, täytyi ryhtyä suunnittelemaan lisätiloja. Vuonna 1954 valmistui erillinen tehdasrakennus. Alettiin valmistaa myös miesten puolikenkiä. Pääartikkeleina olivat edelleen nahkasaappaat ja kumi-teräsaappaat. Viimeksi mainittuja valmistettiin parhaimmillaan yli 30.000 paria vuodessa. Tässä vaiheessa myytiin tehtaasta tuotteita ympäri Suomen. Syksyllä 1959 piti yrityksen saada nopeasti

Emil Volotinen

Emil Ratinen

lisätilaa kasvaneen kysynnän vuoksi. Saatiinkin ostaa Pappilan kosken rannalla oleva Heinosen nahkuriverstas. Se kunnostettiin kenkätehtaan pohjaam osastoksi. Henkilökuntaa ja konekanta lisättiin. Tuotanto kohosi kaksinkertaiseksi entisestään.

Seuraava laajennusvaihe oli uuden tehdashallin valmistumisen 1966. Tämän jälkeen oli tehtaan pinta-ala 1600 m². Tuotanto nousi 600 pariin päivää kohti. Nyt vuoden 1975 syksyllä on juuri valmistunut uusin laajennus. Tehdashaalia on jatkettu 500 m²:n kokoisella varastohallilla. Sen alakerrassa ovat samansuuruiset ajanmukaiset pukeutumis-, pesu- ja ruokailutilat.

Työvoiman tarve on kasvanut rakennuslaajennusten mukana. Suurin osa työvoimasta on saatu Parkanosta, jossakin määrin myös naapuripitäjistä. Henkilökunnan lukumäärä on kehittynyt seuraavasti:

v. 1951	8 henk.
1957	32
1960	57
1963	72
1967	87
1975	125

Nykyisellään tehtaan tuotevalikoima sisältää miesten ja poikien nahkajalkineita. Kevääksi ja kesäksi tehdään kävelykenkiä, kevyehköjä kesäkenkiä (moksasineja) ja lenkkeilyjalkineita. Syksyksi ja talveksi kävelykenkiä ja

lämminvuorisia talvijalkineita. Päivätuotanto on noin tuhat paria.

Vuosittain suunnitellaan kaksi uutta mallistoa, kevät-kesämallisto ja syksy-talvimallisto. Nämä mallikokoelmat esittelee kenkäkauppaväelle Helsingissä keväisin ja syksyisin pidettävillä kenkämessuilla, jossa kenkätehtaat ja maahantuojat ovat yhdessä koolla uusia mallistojaan esittelemässä. Viime lokakuussa pidetyillä kenkämessuilla aloitettiin vuoden 1976 kevätkenkien myynti.

Vuoden 1975 tuotanto tulee olemaan noin 200.000 paria. Tästä määrästä oli kotimaan myynnin osuus 125.000 paria. Tehtaan tuotteita menee myös ulkomaille. Ruotsiin ja Norjaan on ollut vientiä jo useita vuosia. Uudeksi huomattavaksi vientimaaksi on tullut Neuvostoliitto.

Vienti jakautui seuraavasti (1975):

Neuvostoliitto	40.000 paria
Ruotsi	25.000 paria
Norja	10.000 paria

Kilpailukyvyyn säilyttäminen kansainvälisillä markkinoilla edellyttää alan teknillisen kehityksen ja muotivirtauksen valpasta seuraamista. Tehtaalta käydäänkin vuosittain ulkomaisissa mallinäyttelyissä sekä kenkäkone- ja nahkanäyttelyissä. Kenkämalleja ei tosin pyritä pitämään muodin kärjessä, vaan mallistoa suunniteltaessa sovelletaan muodin

päälinjoja. Tehtaan konekanta voidaan nykyisellään pitää varsin ajanmukaisena. Tämä on tärkeä edellytys kustannusten pitämiseksi kilpailukykyisellä tasolla. Yhtiöllä on muun muassa harvinaisuutena Suomessa automaattinen ruiskuvalukone kengänpohjien valmistamista varten. Lähes kaikki tehtaan tarvitsemat kengänpohjat ovat omia valmisteita. Myydäänpä valmiita pohjia toisillekin kenkätehtaille.

Ratinen ja Volotinen avasivat kenkäkaupan Kirkonkylän keskustassa 1950-luvun alussa. Suurin osa myydyistä kengistä on ollut muiden tehtaiden valmistamia, mutta miesten kenkien menekistä on nykyäänkin omilla "Gentleman"-kengillä melkoinen osuus. Kaupan ohella oli monien vuosien ajan eräänä markkinointimuotona torimyynti. Käytiin säännöllisesti Parkanon ja Kankaanpään toripäivillä kenkiä myymässä, sekä parhaina sesonkiaikoina muuallakin päin Suomea olevilla markkinoilla.

Vuosien varrella avoin yhtiö muutettiin osakeyhtiöksi, nimi muuttui Parkanon Jalkine Oy:ksi. Tehtaan molemmat perustajat työskentelevät edelleen yrityk- sessä. Vastuun yhtiön johdosta kantavat nykyään kumpaisenkin mestarin pojat.

Tulevaisuudessa valmistaudutaan kohtaamaan yhä kiristynvä ulkomainen kilpailu. Vientiä pyritään laajentamaan muihinkin maihin edellä mainittujen lisäksi. Aika näyttää.

- Kun on vamma varpaassa, on kipu keskellä sydäntä.
- Joka on hunsa jauhollaan, se on haaska halsilleen.
- Suu kiinni ja loppu turpa lakkariin.
- Huono lintu, joka elävältä plokataan
- Parei tunti tuumasta ku päivä hukkaan työtä tehdä.

KÄYTTÄYTYMISTAVOISTA NUORUUTENI MAALAISKYLÄSSÄ AUREJÄRVELLÄ

Muistan 1910-luvulta asti käyttäytymistapoja eri tilanteissa. Kun vieras tuli taloon aamulla niin hän sanoi "huomenta", mutta jonka puhe pirrasti ärrän hän sanoi tavallisesti "moron". Päivällä sanottiin "päivää" ja illalla "ehtoota." Jos oli hyvin vanha ihminen kiinnostunut työhönsä ja esimerkiksi kylvi kauniina päivänä ja vieras sanoi "päivää", niin kylväjä vastasi "on kaunis kylvöilma." Minulle vastasi eräs mies kauniina päivänä kun sanoin "päivää", "kaunis on Suomen kesä."

Puhuttelussa lapset teitittelivät vanhempiaan ja yleensä vieraita ihmisiä teititeltiin. Joillakin vanhoilla ihmisillä oli tapana sanoa kaikkia sinuksi ja lapset sekä nuoret sinuttelivat toisiaan.

Vieraan tultua taloon sisälle toisilla oli tapana sanoa "painakaa puuta", toiset sanoivat "istukaa." Vieras, joka oli kävellyt pitkän matkan vastasi "kyllä on jo käveltykin." Vieraalle tarjottiin kahvia ja jos oli sahtia tai viinaa niin niitä tarjottiin, tuntuille ja pitkämatkalaisille ruokaa.

Arkiruokailussa otti tavallisesti vieras ja isäntä ensin ja sitten nuoremmat. Lapset söivät toisissa taloissa erikseen ja emäntä viimeksi kun toiset olivat syöneet. Isännällä oli pöydän takana erityinen paikka. Pidoissa kyllä vanhemmat naiset ottivat ensin. (Muistan pidoissa erään vanhan miehen ottaneen lihapullia lautasen ihan täyteen ja aina pisti lihapullan joka palalle, kai luuli ne paistinperunoiksi ja oli jo juhlatuulella sekä harvoin ollut pidoissa). Toiset jo vanhoista miehistä kiitteli kun

oli alkuruoka syöty, luulivat ettei enää tuoda.

Kun leivottiin ja sattui tulla tuttu vieras niin hänelle annettiin lämpimäisleipä ja lähinaapuriin pantiin lapset viemään lämpimäisiä.

Jos kylässä oli jonkun nuoren nimipäivä niin kylän nuoret kokoontuivat laulamaan päivänsankarin akkunan alle. Usein käskettiin sisälle ja tarjottiin kahvia, isännän luvalla sai tanssia tai mennä piirileikkiä. Sellainen nimipäiväsankari saatettiin viedä "läättiin", joka ei järjestänyt tarjoilua.

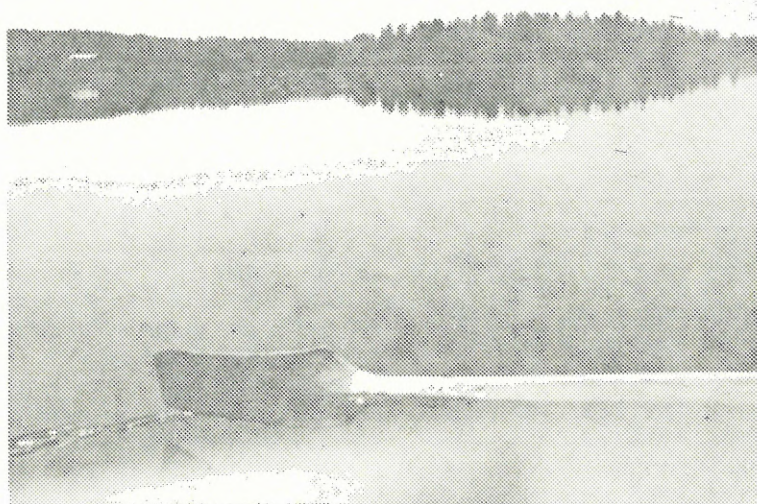
Kun kylässä joku kuoli, meni joku vanhempi käymään surutalossa ja lohdutti omaisia. Sitten kun vainajaa lähdettiin viemään kirkolle, oli kylässä sellaisia, joita pyydettiin veisaamaan seurueen lähtiessä ja he veisasivat vielä hetken matkaa seurueen edessä kävellen. (Isäni sanoi veisanneensa Joonas Kuorresniemen kanssa Kaartinahon talosta viedyn ruumiin edessä Kurun kirkolle vietäessä Länsi-Aureen Laurilan talon kohdalle asti kymmenkunta virttä ja

matkaa oli noin 10 km).

Kun perheeseen syntyi lapsi niin tuttuja käskettiin "varpajaisiin" ja vietiin jotain lahjoja kuten ruokatavaraa. Poikalapselle pantiin usein isän tai isoisän nimi ja tyttölapselle äidin tai isoäidin nimi toiseksi nimeksi.

Nuoret tapasivat toisensa nimipäivillä, talkootansseissa tai iltamissa, joita siihen aikaan pidettiin taloissa kun sivukylissä ei ollut seurantaloloja. Niistä lähdettiin "plikkakyytiin" kovinkin pitkien matkojen taa. (Eräskin poika käveli marraskuussa v. 1919 "plikkakyytissä" 40 km eräänä päivänä ja tanssi 6 tuntia). Aitan oven takana kesäisin käytiin koputtelemassa ja tehtiin "möötit" eli "pistäl-lingit" eli "reknit" johonkin paikkaan. Kylässä oli puhemiehiä, jotka kävivät puhumassa "plikkapaikassa" ja jos oli tykättävä poika niin puhemies vei hänet sovittuna aikana taloon kosintamatkalle. Puhemies neuvoi "plikkoja": Liehakoikaa säällisesti niin voi kehittyä määrättyyn taloon emäntä. Puhemiehen palkka oli morsiamelta paita.

PARKANO – SYNNYINSEUTUNI

Alaskyläläisten ja ylskyläläisten erikoisetuna on Parkanonjärvi. Sen monissa tyveneissä lahdissa, joka rannalla tai veneessä istuen, voi hetkeksi pysähtyä ja irrota arkipäivien huolista ja kiireistä.

Mitä se on? Se on: Järvien välkettä, metsien voita, tuttuja hymyjä, kuutamooita, lämpimiä kädenpuristuksia, tapaamisen riemua vuosien jälkeen ja ystävällisyyttä, jota saa tuntea vain synnyinseudullaan.

Siellä kerran synnyin Kujansuun entisen torpan matolan kurkihirren alla. Kirkaisin ensimmäisen vastalauseeni kaikkeudelle, kun jouduin luonnon määräyksestä siirtymään "siitä lämpimästä" olotilaan, jota myös elämäksi kutsutaan.

Synnyinseutu on jotain sellaista, johon sisältyvät käsitteet: vanhempien rakkaus,

lapsuuskodin lämpö ja suoja, lapsuusmaailman tarinat ja sadut, muisto, kun istuin ensimmäistä kertaa kotikirkossa äidin ja isän kanssa tuijottaen ihmettelevillä lapsen silmillä suurta Herran huonetta ja alttaritaulun värikästä kuvaa ja matkaa kotiin aamuhämärissä kulkusten iloisesti soidessa. Synnyinseutuun sisältyvät myös nuoruuden uteliaisuus ja elämän kipeys. Noista edelläolevista muodostuu se voimakas tunne, jota synnyinseudun rakkaudeksi voitaneen kutsua.

Tuhannet ovat ne muistot, jotka sitovat ihmistä hänen synnyinseutuunsa, ennen-

kaikkea synnyinkylään, joka vuosien vierieessä saa muistojen kullanhoteisen loisteen. Kun kesäisin liikun sen poluilla ja teillä herättää jokainen katse, jonka suuntaan maisemaan muistojen ehtymättömän virran. Kohtaan ihmiset, jotka ovat jo menneet ja siunaan heidän muistoaan kiittolisena siitä, että he eläessään monin neuvoin, ohjein ja esimerkein viittoittivat elämäni tietä.

Kun kohottaa katseensa Alaskylän koulumäen päältä kohti kotikirkkoa, saattaa huomata, että kuusikkojen sahareunan takaa hohtaa kirkon tulpin risti, joka on ollut monen entisen alaskyläläisen tienviittana, ja sen ristin juurella he nyt viettävät ansaittua lepoa. Suurimmaksi osaksi on heidän ansiotaan kotikylän viljavat vainiot, jotka he aikanaan raivasivat ja joita nykyinen sukupolvi vuorostaan kyntää ja kylvää.

Synnyinseudullani, Parkanonjärven erään lahdelman rannalla on pieni sininen mökki, jossa vietän nyt vielä kiireisen elämäni onnellisimmat hetket, ja siellä syntyvät myös kauneimmat ajatukseni haapojen havinassa, kuten juhannusaamuvorhaisella. 1975, jolloin synnyinseutu levittäytyi ympärilläni koko kesäisessä vehreydessään.

Kas, näin kulki aatokseni:

Siunaus suuri lepää orastuvain peltain yllä,
ja lintuin kiitoshymni alla sinen ylenpalttisen soi.
Oi Herra taivaan, armos meille anna,
niin, että polvistua tämä kansa voi,
sun etees' nöyrin, kiittolisin mielin
ja laulaa kiitostasi ylistävin kielin
ja tuntea, sun on kaikkivalta,
vain sinä nostaa voit huolten painon alta
tuon tunnustuksen lausun nöyrin kiitoksin.

TUOMISTON SEELIN HÄIHINTULOMARSSI

Kyselin kolmisen vuotta sitten **Eenokki Vahosalmelta** Kuivasjärvellä vanhoja pelimannikapaleita, joita hän ennen, lähtien 1920-luvulta, pelimannina soitteli. Hän hyräilikin nauhalle muutamia, niiden joukossa marssin, jota oli enonsa kanssa soitellut häiden alkajaisiksi.

Tuo eno oli Tuomiston Seeli Ikaalisten Leppäsjärveltä, aikaan taitava kaksirivisen soittaja. Mainitun pelimannin poika, **Eero Tuomisto**, niinikään harmonikan soittajana tunnettu ikaalislainen, muisti marssin myös sitä kysellessäni. Hän kertoi sitä soitettun hääväen tullessa taloon, isä seisoi silloin hanureineen oven toisen pielen puolella hänen soittaessaan vastaavasti toisella puolen. Tuttu oli kappale myös **Oiva Yliruusille**, joka muisteli puhutun, että eno olisi oppinut sen Amerikassa.

Marssi otettiin Pohjankankaan Pelimannien ohjelmistoon ja sen otti myös kankaanpääläinen **Jaako Kaappa** osaksi "Soikkalaiset"-nimisen kansannäytelmänsä häämusiikkia. Tämän nimenomaan siksi, että marssi näytti olevan Pohjois-Satakunnassa tunnettu, eikä sen toisintoja ole kuultu mistään muualta.

Lokakuussa 1975 kutsui **Borlängen** suomalaisseura Ruotsista Kankaanpään nuorisoseuralaiset luokseen esittämään Soikkalaisnäytelmään liittyviä tansseja. Soittajapuolella oli meitä parkanolaisiakin sillä retkellä jokunen mukana. Esityksen siellä päätettyä keskustelimme vaikutelmista mm. rouva **Edith Heinon** kanssa, joka on asunut lahden tuolla puolen jo 23 vuotta. Hän mainitsi silloin, että "Häihintulomarssi" olikin hänelle tuttu. Pikkutyttönä hän ennen lauloi sitä paljon Kok-

kolan pelastusarmeijassa: "...Jesus älskar alla barn...".

Esiin tulleesta tosiasiaista ei välttämättä tarvitse tehdä juuri sitä päätelmää, että pelimannit olisivat alkaneet soittaa pelastusarmeijalaisten laulua. Yhtä hyvin voi taustalla olla joku tunnettu, esim. amerikkalainen tms. melodia, jonka pelimannit ovat ottaneet käyttöönsä ja joka niinikään on sopinut pelastusarmeijalaisille ja johon he ovat tehneet uskonnolliset sanat.

Niin sanotun kansanmusiikin ja erikoisesti pelimannimusiikin mallina lieneekin monta kertaa ollut joku yleisesti tunnettu sävelmä, joka soitettaessa pelimannin taidon mukaan muuntuu ja jonka alkuperä unohtuu sen nimettömänä korvakuulolta siirtyessä soittajalta toiselle.

PARKANON JOULU 1975

SISÄLLYS:

LUKIJALLE	Arvi A. Koivisto
TE LÖYDÄTTE LAPSEN	Oiva A. J. Yliruusi
PARKANON KEHITYSMAHDOLLISUUDET	Antti Hiitti
MATALAN MÖKIN JOULU	Aarne Seistamo
YK-MIEHEN JOULUTUNNELMIA	Arvi Tunkelo
TEEN TYÖTÄNI KAUPPALIIKKEESSÄ	Lea Luodetlahti
KULTAISEN IÄN KERHO TOIMII	Toini Mantila
YÖRIPPIKOULU -75	Tapani Selin
ELÄMÄN KEVÄÄN LAULU (valok. Matti Tuomisaari)	Tyyne Kivioja
LAPSUUTENI KOTI	Hilma Alamettälä
JOULURUNO	Johanna Matikainen
MUISTELMIA OPETTAJA SALOMON VÄSTILÄSTÄ	
JA HÄNEN AJASTAAN ALASKYLÄSSÄ	Martta Sevio
SÄHKÖJUNASSA (Arvi A. Koivisto)	Oskari Voivati
KOTISEUTUNI TARINOITA	Tellervo Pajulahti
KAUPPALANKESKUKSEMME VIHREÄ VERHO	Toini Vainio
(valok. Urho Häkli ja Matti Tuomisaari)	
PETTULEIVÄN VALMISTUS	Matti Mäkitalo
PARKKA — PARKKANO — PARKANO (Tuomas Hyytinen) ..	Matias Juhonpoika
PARKANON SEUDUN TURPEESTA	
JA SEN MAHDOLLISUUKSISTA	Lauri Aaltonen
KAUPPALAN JÄRJESTYSOIKEUS	Sakari Hakamäki
MITEN ALOITTAAN KUNTOURHEILU	Heikki Kemppainen
ARMAS PUKKIVIITA KÄRPPÄLUOMALTA	Eero Koivisto
VANHA RIIHI (valok. Urho Häkli)	Marjatta Kankarisalo
ÄLLÄTIKKU JA KRIHVELITAUHU	Aaro Numminen
PUUHAAMME PERUSKOULUSSA	Mikko Haavisto
ERÄÄN PARKANOLAISEN TALON VAIHEITA	Elli Aittoniemi
JOULUSATU	Katriina Pajulahti
JOULUKUUSEN HAKUMATKA	Jukka Huhta
JOULUPUKIN MATKA	Anne Rintamäki
KISKOILLA VIERIEN MAASTA TOISEEN	Kari Marjamäki
PARKANON JALKINE OY	Esko Volotinen
KÄYTTÄYTYMISTAVOISTA NUORUUTENI	
MAALAIKYLÄSSÄ AUREJÄRVELLÄ	Vilho Järvensivu
PARKANO — SYNNYINSEUTUNI	Olavi Kujansuu
TUOMISTON SEELIN HÄIHINTULOMARSSI	Arvi A. Koivisto

Parkanolaiset sananlaskut ovat Hellen Lehtiniemen keräämiä. Piirroksia ovat tehneet koululaiset taiteilija Inkeri Majurin johdolla.

RAKENNUSLIIKE

ERKKI HUHDANPÄÄ

LAPINNEVA

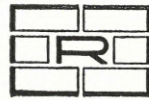
PUH. 3501, 2897

PARKANON
RAKENNUSTARVIKE

OM. ERKKI HUHDANPÄÄ
PARKANO PUH. 2696

EDULLINEN
ASiantuntija
RAKENTAJILLE

SUORITTAA RAKENNUSTOIMINTAA
JA MYY OSAKEHUONEISTOJA

Rakennusliike M. Ruhala

39700 Parkano, puh. 933-2951

TERVETULOA
EDULLISILLE
JOULUOSTOKSILLE.

VALINTA - PIHLAJAVIITA

Puh. 2268

PARKANON APTEEKKI

Parkano

PHILIPS - tuotteita:

Väritelevisioita

Olette aina edellä ostaessanne liikkeestä missä on ajanmukainen pätevä huolto paikkakunnallamme.

PYÖRÄ- ja TV-HUOLTO Särkinen

Postin alakerta puh. 2185.

KAMPAAMO Kauneushoitola

Seija Pitkänen Kati Viitasalo

Parkano, puh. 2252

**TULE
JOULUOSTOKSILLE
KANKAMAN
KAUTTA**

YHDYSPANKKI

Parkano

AURESKOSKI OY

Parkano, puh. 3333

IKAALISTEN-PARKANON PUHELIN OY

Puh. 6101

PIR-NAHKA

Parkano, puh. 2531

PARKANON TB-HUOLTO

A. ja J. Kuivanen

Puh. 2409

SEIJAN KUKKA

Puh. 2786

KESKUSOSUUSLIKE HANKKIJA

Parkanon toimisto

Puh. 2786

SPAR-VALINTA LEHTO

Parkano puh. 2031

Jokiharju puh. 2431

PUB KÄENPIIKA

Parkano

Puh. 2858

PARKANON KALUSTETUOTE

O. Vainionpää & P. Järvenmäki

39700 Parkano, puh. 2074

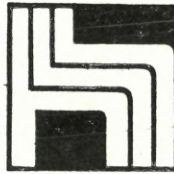
POHJOIS-SATAKUNNAN SÄHKÖ

Om. Matti Mäntylä

Autopeltikorjaukset ja maalaukset

P. RISTOLAINEN

Parkano, puh. 2649

PARKANON PUH. 2075
HUONEKALULIIKE

AUTOKOULU K. VIERISALO Viinikanahde 2. Puh. 933-2142 Parkano	MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA Puh. 3526
AUTOPELTIKORJAAMO RI—WE Parkano	PARKANON KEHRÄÄMÖ 39700 Parkano, puh. 933-2204
Valtuutettu Fiat-huoltokorjaamo HUOLTO MÄKIRANTA Puh. 2780 Alkuperäiset Fiat-varaosat	PARKANON PALAKANGAS Parkano, puh. 2634 Hyttisen liiketalo
TAVARATALO KORPELA Puh. 2001, 2006	T:MI MANNINEN Parkano, puh. 2030 Radio - TV komponentteja, työkaluja, mittalaitteita.
PARTURI-KAMPAAMO MÄKIRANTA Puh. 2459	PARKANON SÄHKÖ JA KONE O. LAUTAMÄKI Puh. 2061, 3523
RIIPISEN KUKKAKAUPPA Puh. 2037, 2036	PARKANON AUTOKOULU J. ROIHA Parkano, puh. 2033
PARKANON BETONI Raimo Nieminen Puh. työ 3525, kot. 3128	PARKANON KUVAAMO Hyttisen liiketalo Puh. 2127

sähköllä
mukavammin

Leppäkosken Sähkö Oy

PORIN OLUTTEHDAS OY

Parkanon myyntikonttori

Puh. 2703

Luotettava perusta
kotikukille
OK-kukkamulta.
Nurmikoille ja
istutuksille
TEHOKASVUTURVE.

Turvetuote-
tehdas
Osuuskaupat

SOKOS

*HYVÄÄ JOULUA
JA
MENESTYSTÄ UUDELLE VUODELLE*

TOIVOO ASIAKKAILLEEN

HYTTISEN HALLI

PARKANO

KAUPPATALO HYTTINEN

JALASJÄRVI

SPAR-HYTTINEN

JALASJÄRVI

MYYNТИ-HALLI

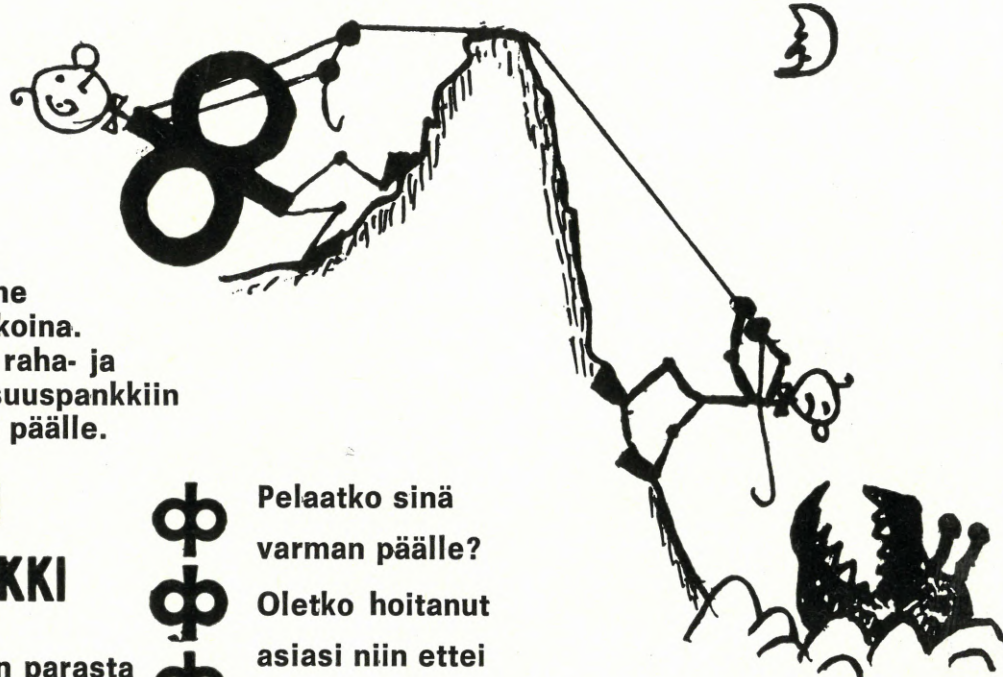
KAUHAJOKI

TORNI-ASU

SEINÄJOKI

MYYNТИ-HALLI

KURIKKA

Huolehdimme
asiakkaistamme
vaikeinakin aikoina.
Keskittämällä raha- ja
pankkiasiat osuuspankkiin
pelaat varman päälle.

PARKANON OSUUSPANKKI

Asiakaskunnan parasta
ajatellen.

Pelaatko sinä
varman päälle?

Oletko hoitanut
asiasi niin ettei
tulevaisuus pelota?

Teollistuva Parkanon kauppala

- sijaitsee rautateiden ja maanteiden solmukohdassa (Helsinki-Parkano-Seinäjoen ja Pori-Parkano-Haapamäki ratojen risteysasema sekä Tampere-Vaasa ja Pori-Jyväskylä maanteiden risteyspaikka)
- kuuluu II kehitysaluevyöhykkeeseen
- lisää aktiivisesti kauppalan osuutta elinkeinoelämän kehittämistyössä
- omaa ystävällisen suhtautumisen yrittäjiin

Tarjoaa

- automaattiset tietoliikenneyhteydet
- vapaata työvoimaa
- edullisia teollisuustontteja
- edullisia kerros-, rivitalo- ja omakotitontteja
- korkeatasoiset yhteiskunnalliset ja kaupalliset palvelut

ELINKEINOLAUTAKUNTA

os. Kauppalanvirasto, 39700 PARKANO.
Puh. 933-2241/kauppalanjohtaja

Parkanon Kumikorjaamo

Puh. 2149
Rengasalan erikoisliike Parkanossa

HÄKLIN LEIPOMO

Parkano, puh. 2009

Onnistuneet joululahjat Teille!
Leivonnaisista neuvottelemaan meille.

Alan erikoisliikkeenä

voimme palvella teitä kaikissa juhla ja vapaa-ajan asuissa. Huomatkaa edulliset hintamme.

Naisten osasto puh. 2087

Miesten osasto Säästökulman talo
puh. 2487.

PARKANON MUOTILIIKE JA ASUSTE
ARVO JANAKKA

- * FORD AUTOMYYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.
- * HONDA MOOTTORIPYÖRÄ-MYYNTI, VARAOSAT, HUOLTO.

Parkano, puh. 2295, 2296

**NUOREKASTA
MUOTIA**

MUOTIKULMASTA

Puh. 2747
Parkano, Säästökulma

MYLLYN LEIPÄ

Ikaalinen
Puh. 6511, 6512

VARMAA JA VIIHTYISÄÄ MATKAA
KOTIMAASSA JA ULKOMAILLA:
AJANMUKAISILLA TURISTILINJA-
AUTOILLAMME.

Ikaalisten Auto Oy
Puh. 6282

ONKO YLÄ-SATAKUNTA
TILATTU ENSI VUODEKSI?

TAPAAMIIN!

RAUHAISAA JOULUA

YLÄ-SATAKUNTA

Kysykää meiltä eläkkeistä.

Eläkeneuvojamme on aina valmis vastaamaan eläkkeitä koskeviin kysymyksiin. Hän tuntee eläkeasiat, auttaa Teitä hakemuslomakkeiden täyttämässä ja neuvoo, mitä käytännön toimenpiteitä tarvitaan.

Tervetuloa kysymään eläkkeistä.

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

Parkano

JOULUNAJAN HERKUT:

Piparkakut, joulutortut, täytekakut
jne.

Leipoo puolestanne

PARKANON KOTILEIPOMO

Puh. 2097, Reijo Ojennus

PARKANON LISTA OY

39700 PARKANO, puh. 933-2811.

Parkkapaneelia, verhotankoja,
kehyslistoja, rakennuslistoja
sekä kotimaisista että ulkolaisista
puulajeista valmiiksi pintakäsittelyinä.

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

MINI MONEY

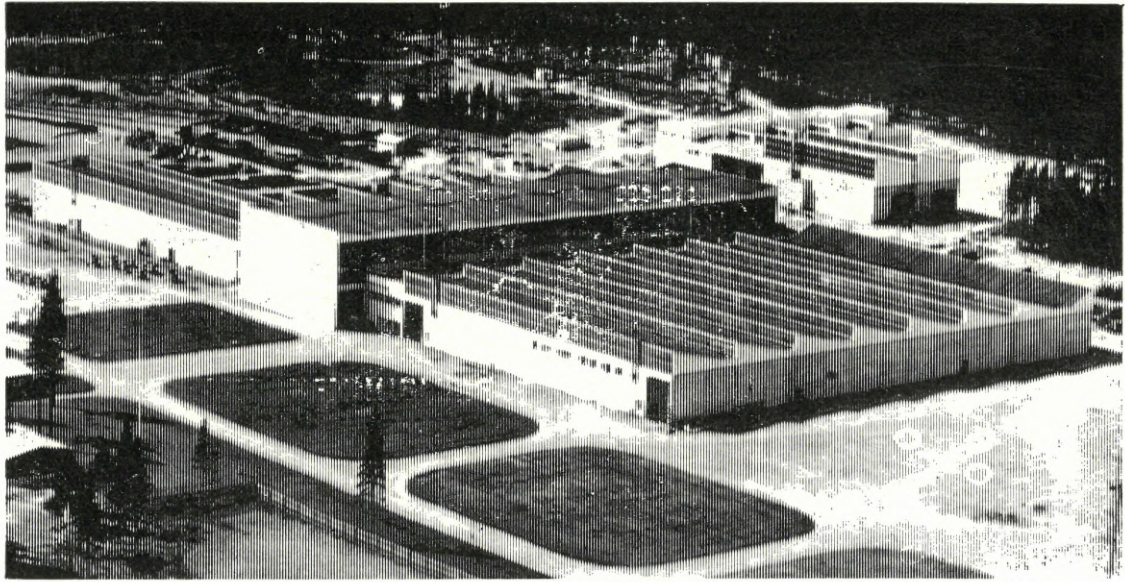
ALKON TALO

Puh. 2867

PARKANON—KIHNIÖN OSUUSMEIJERI

Parkano

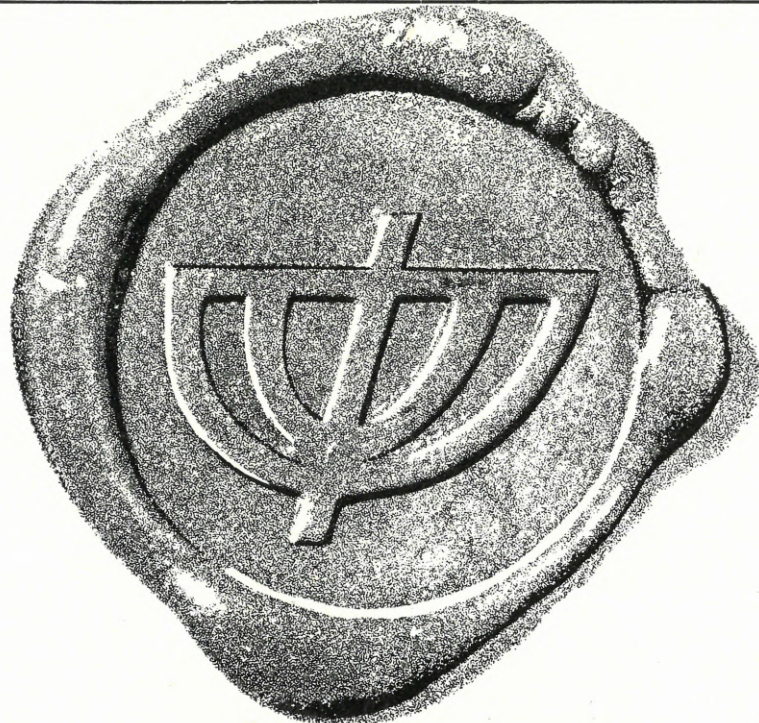
Edullinen ostospaikka MARIMEKON TRIKOOT SANELMAN VAATEAITTA Parkano, puh. 2551	JOULUN ARVOLAHJAT LAAJASTA VALIKOIMASTAMME KELLO-, KULTA- JA SILMÄLASILIIKE ERKKI SYRJÄNEN Puh. 2181
PARKANON TELIAUTO Parkano, puh. 2323, 2540	PARTURILIIKE YLINEN Liikekeskus, puh. 2546
YLÄ-SATAKUNNAN TILI- JA VEROPALVELU Puh. 2604 Luotettava tili- ja veroasiantuntija	LEHTOLAN BAARI suosittelemme Maittavia ruokia ja hyvää kahvia. Puh. 2060
VESIJOHTOLIIKE E. PAAVILAINEN Puh. 2175	PARKANON TRAKTORI Fiat-autot Puh. 2471
RAKENNUSLIIKE V. VIITASALO Puh. 2348	Autokorjaukset ja maalaukset LAHTISEN KORJAAMO Puh. 2507
PUUSEPÄNLIIKE VOITTO PAJUNEN Puh. 2254	K-VALINTA SEPPO VIITASALO Linnankylä, puh. 3402
LÄÄNIN KULJETUS OY VAK.YHTIÖ AUTOILIJAT Parkanon aluetoimisto Puh. 2090, 2350	Kukkia ja vihanneksia KÄRKÖLÄN PUUTARHA Lamminkoski, puh. 3425
LIISAN KIOSKI Puh. 2096	PARKANON PAPERI- JA KONTTORITARVIKE Puh. 2120

PARKANO OY

- konepaja
- takomo-karkaisimo
- vaihteistotehdas

39700 Parkano, puh. 933/2371, telex 22-1 56

***reima* Ψ**

PARHAAT HOUSUT PARKANOSTA
REIMAN TEHDAS PARKANO PUHELIN 26 26

**TÄMÄ LIIKEMERKKI ON EHDOTTOMASTI LUOTETTAVAN
PANKKIPALVELUN TUNNUS.**

LUOTA SIHEN — SÄÄSTÖPANKKI OSAA

PARKANON SÄÄSTÖPANKKI

**Pääkonttori 2041 (1. 1. 1976 alkaen 1234)
Kihniön konttori 4444**

**KYLLÄ PARKANON GENTLEMANNIT
KESTÄÄ**

PARKANON JALKINE OY

CENTRUM

Joulupukin asialla

Täydellinen tavaratalo joululahjaostoihin.

Leluosastollamme on runsaasti kivoja leluja jokaiseen leikkiin.

Kirja on hyvä lahja ystävälle.

Tekstiiliosastollamme on lämpimiä lahjoja koko perheelle.

Rautaosastoltamme isälle vaikkapa BRAUN partakone ja
äidille taloustavaraosastoltamme CARMEN sähkörullat.

CENTRUM

E
kuluttajain
oma

Jule Joulu Kultainen

SOK PARKANON
OSUUSKAUPPA